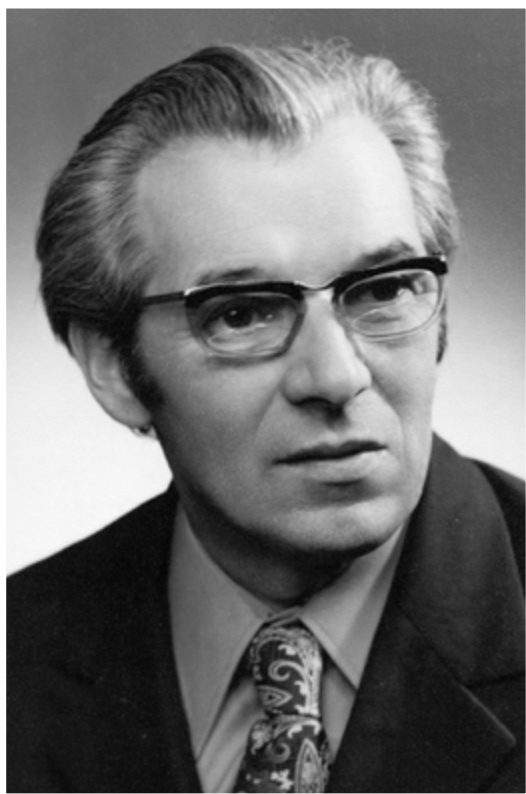

Viliam Tarjányi

*21. 10. 1915 – †10. 01. 1996

Viliam Tarjányi ml. (ed.)

**Pamätnica
k 100. výročiu narodenia
Viliama Tarjányiho**

Prešov 2016

Viliam Tarjányi ml. (ed.)

**Pamätnica k 100. výročiu narodenia
Viliama Tarjányiho**

Autori: Mgr. Anna Bakajsová
 Štefan Foltín
 prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.
 doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.
 Mgr. Veronika Mrázová
 Bc. Katarína Repjaková
 PaedDr. Ľubomír Šimčík, PhD.
 Mgr. František Turák, CSc.

Recenzenti: prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.
 prof. PhDr. Karol Horák, CSc.
 doc. PaedDr. Daniel Šimčík, PhD.

© Viliam Tarjányi, 2016

© Prešovská univerzita v Prešove, 2016

ISBN 978-80-555-1557-1

Obsah

Predhovor	9
 I. OSOBNOSŤ VILIAMA TARJÁNYIHO V KONTEXTE HUDOBNEJ KULTÚRY MESTA PREŠOV (<i>Viliam Tarjányi</i>)	 13
Prolegomena.....	14
1 Detstvo, rodina a štúdium.....	15
2 Učiteľské roky.....	19
3 Vojnové roky 1941 – 1945.....	21
4 Záujmová umelecká činnosť a mimoškolská činnosť.....	24
5 Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov v rokoch 1961 – 1984.....	34
6 Hudobná tvorba Viliama Tarjányiho st.	45
7 Skladateľská tvorba Jána Pöschla a jeho vplyv na Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov a na tvorbu Viliama Tarjányiho st.	48
8 Spolupráca Jána Pöschla a Viliama Tarjányiho st.	54
9 Biografické kalendárium.....	56
 II. DIMENZIE MIMOŠKOLSKÉJ A ZÁUJMOVEJ ČINNOSTI VILIAMA TARJÁNYIHO V SPOMIENKACH PEDAGÓGOV A BÝVALÝCH ČLENOV MLÁDEŽNÍCKYCH DYCHOVÝCH ORCHESTROV (<i>Viliam Tarjányi, ed.</i>)	 61
Prolegomena.....	62
Niekoľko spomienok na Viliama Tarjányiho, dirigenta a dlhoročného vedúceho Mládežníckeho dychového orchestra pri ODPaM v Prešove <i>PaedDr. Ľubomír Šimčík, PhD. – Prešovská univerzita v Prešove</i>	63
Viliam Tarjányi – nestor prešovskej dychovej hudby mladých <i>Mgr. František Turák, CSc.</i>	69

Uplatnenie členov dychového orchestra v kontexte s profesionálnym zameraním <i>PhDr. Viliam Tarjányi, PhD. – Prešovská univerzita v Prešove</i>	75
Analýza predohry Ludwiga van Beethovena k scénickej hudbe na námet Goetheho hry <i>Egmont</i> v podaní dychového orchestra <i>Mgr. Anna Bakajsová</i>	80
Skladateľská tvorba Viliama Tarjányiho (1915 – 1996) <i>doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD. – Prešovská univerzita v Prešove</i>	85
Reflexia na spoluprácu Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov s Dychovým orchestrom v Halle-Neustadt a koncert v Paláci republiky v Berlíne (NDR) 1982 <i>prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD. – Prešovská univerzita v Prešove</i>	91
Ako som hral prvému kozmonautovi sveta Jurijovi Alexejevičovi Gagarinovi <i>Štefan Foltín</i>	95
Osobnosť dirigenta Viliama Tarjányiho v návrhu metodického sprievodcu po hudobných pamiatkach v Prešovskom kraji <i>Mgr. Veronika Mrázová</i>	99
Reflexia môjho pôsobenia v dychovom orchestri <i>Bc. Katarína Repjaková</i>	103
Adresár referujúcich.....	106

III. TARJÁNYIHO PREŠOV CELOSLOVENSKÝ FESTIVAL DYCHOVÝCH ORCHESTROV

<i>(Viliam Tarjányi)</i>	109
Prolegomena.....	110
1 Nultý ročník medzinárodného festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 13. jún 2009.....	111
2 Prvý ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 17. september 2011	112

3	Druhý ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 27. november 2013.....	113
4	Tretí ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 17. október 2015.....	114
5	Význam a perspektíva festivalu	115
RESUMÉ		117
SUMMARY		
BIBLIOGRAFIA		123
OBRAZOVÁ PRÍLOHA		125
Menoslov účinkujúcich v dychovom súbore Červená šatka, resp. Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov v rokoch 1960 – 1984.....		143
Menný register.....		158

Predhovor

Predkladaná publikácia vychádza pri príležitosti nedožitých 100 rokov narodenia Viliama Tarjányiho staršieho. V rámci spomienok na túto významnú osobnosť hudobného života Prešova v druhej polovici 20. storočia sa konali v mesiaci októbri 2015 sprievodné akcie: vernisáž výstavy *Viliam Tarjányi – pedagóg, dirigent, skladateľ – jeho prínos pre záujmovú mimoškolskú činnosť na Slovensku*, odborný seminár *Viliam Tarjányi – zakladateľ Mládežníckeho dychového orchestra v Prešove* a 3. ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov 2015. Publikácia je reflexiou mimoriadnych úspechov v mimoškolskej záujmovej činnosti tohto prešovského rodáka, ktorého celoživotné krédo bolo „*Hudba a spev nemôžu ublížiť mladému človeku, práve naopak, môžu mu pomôcť nájsť v sebe niečo ušľachtilé a objaviť v ňom muzikalitu.*“

Publikácia je rozčlenená do troch samostatných častí. V prvej časti, nazvanej *Osobnosť Viliama Tarjányiho v kontexte hudobnej kultúry mesta Prešov*, sú v ôsmich kapitolách zachytené všetky dôležité udalosti a fakty v živote a tvorbe pedagóga, dirigenta, skladateľa, ktorý dosiahol v oblasti mimoškolskej záujmovej činnosti významné úspechy. Tieto úspechy preslávili mesto Prešov ďaleko za regiónom okresu, kraja, ba aj Slovenska. Záverečnú kapitolu prvej časti tvorí súpis udalostí v živote a tvorbe Viliama Tarjányiho st. v kalendárnej postupnosti.

Druhá časť *Dimenzie mimoškolskej a záujmovej činnosti Viliama Tarjányiho v spomienkach pedagógov a bývalých členov mládežníckych dychových orchestrov* je zostavená z autorských príspevkov bývalých členov mládežníckeho dychového orchestra (predovšetkým Mládežníckeho dychového orchestra Okresného domu pionierov a mládeže Prešov) a vysokoškolských učiteľov Prešovskej univerzity

v Prešove. Rétori predkladajú a reflektujú svoje spomienky na nestora prešovskej dychovej hudby mladých Viliama Tarjányiho st., jeho skladateľskú tvorbu, prípravu naštudovania skladieb, pedagogické a dirigentské schopnosti. Vytvárajú mozaiku inšpiratívnych a kreatívnych rokov tejto výnimočnej osobnosti.

Tretia časť *Tarjányiho Prešov. Celoslovenský festival dychových orchestrov* chronologicky zachytáva jednotlivé ročníky festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, ktorý je neodmysliteľne spojený s týmto menom. Pozornosť si zaslúžil aj pohľad na vznik tohto festivalu dychových orchestrov od nultého ročníka po súčasnosť a ciele festivalu do budúcnosti.

Táto odborná publikácia nadobudla konečnú podobu aj zásluhou osobností a inštitúcií, ktoré ma vo veľkej miere podporili pri práci na tejto publikácii. Považujem za povinnosť a česť poďakovať sa:

- županovi Prešovského samosprávneho kraja MUDr. Petrovi Chudíkovi za prevzatie záštity nad celým priebehom osláv 100. výročia narodenia môjho otca – Tarjányiho Prešov 2015,
- prednostovi okresného úradu Mgr. Emilovi Chlapečkovi za organizačnú, manažérsku pomoc a ústretovosť pri priebehu podujatí,
- riaditeľovi Krajského múzea v Prešove Mgr. Adriánovi Látovi za prípravu a otvorenie vernisáže výstavy *Viliam Tarjányi – pedagóg, dirigent, skladateľ – jeho prínos pre záujmovú mimoškolskú činnosť na Slovensku*,
- odbornému garantovi výstavy Mgr. Igorovi Lazoríkovi, zamestnancovi Krajského múzea v Prešove, za vypracovanie scenára jednotlivých panelov vernisáže,
- primátorke mesta Prešov Ing. Andrei Turčanovej za ľudskosť a úctu k osobnosti Viliama Tarjányiho,

- hovorkyni primátorky mesta Prešov PhDr. Veronike Kmetóny Gazdovej, PhD. za propagáciu a mediálnu publikáciu všetkých sprievodných aktivít k výročiu môjho otca,
- vedúcemu odboru školstva, kultúry a cestovného ruchu MsÚ Prešov PaedDr. Jozefovi Muránskemu za pomoc pri organizovaní festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov 2015,
- riaditeľovi Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove, tútorovi odborného seminára *Viliam Tarjányi – zakladateľ Mládežníckeho dychového orchestra v Prešove*, Ing. Petrovi Hal'kovi,
- vedúcemu útvaru Audiovizuálneho štúdia Centra celoživotného a kompetenčného vzdelávania Prešovskej univerzity v Prešove RNDr. Františkovi Frankovi, PhD. za profesionálne spracovanie celej fotodokumentácie a videozáznamu osláv 100. výročia narodenia môjho otca,
- Mgr. Veronike Perovskej za profesionálny prístup a odbornosť pri jazykovej úprave.
- Ďakujem recenzentom tejto knižnej publikácie prof. PhDr. Beáte Balogovej, PhD., prof. PhDr. Karolovi Horákovi, CSc. a doc. PaedDr. Danielovi Šimčíkovi, PhD. za konštruktívne odborné a nesmierne cenné pripomienky.

I.

OSOBNOSŤ VILIAMA TARJÁNYIHO V KONTEXTE HUDOBNEJ KULTÚRY MESTA PREŠOV

(Viliam Tarjányi)

Prolegomena

Ambíciou nasledujúceho biografického kalendária je zachytiť všetky dôležité udalosti v živote a tvorbe Viliama Tarjányho st., pedagóga, dirigenta, skladateľa, cez fakty o jeho detstve, rodine, študentských a učiteľských rokoch až po vojnové roky. Následne v postupnom slede nadväzuje publikácia na jeho bohaté a mimoriadne úspešné pôsobenie v mimoškolskej činnosti v oblasti dychovej hudby, ale aj v speváckych zboroch. Približuje genézu Mládežníckeho dychového orchestra Okresného domu pionierov a mládeže Prešov (ďalej ODPaM Prešov), ktorý patrila k najlepším dychovým orchestrom v bývalom Československu. Podáva argumenty o tom, že veľký podiel na formovaní, orientácii, odbornosti a zaniatenosti osobnosti Viliama Tarjányho st. pre oblasť dychovej hudby mal Ján Pöschl a ich vzájomná spolupráca.

Predkladané úvahy súvisia s viacročným úsilím mapovať prepojenosť mimoškolskej záujmovej činnosti, ako aj doplniť nové zistenia a doposiaľ nezverejnené údaje o živote a tvorbe Viliama Tarjányho st. Usilujeme sa tak vyplniť nedostatok informácií o významnej osobnosti prešovskej hudobnej kultúry v 20. storočí, ktorá sa radí medzi nestorov mládežníckych dychových orchestrov na Slovensku.

Autor sa dlhodobo venuje dychovej hudbe v Prešovskom kraji a osobnostiam, ktoré v tomto hudobnom žánri dosiahli úspechy a zviditeľnili mesto Prešov a Prešovský kraj.

1 Detstvo, rodina a štúdium

Viliam Tarjányi st. sa narodil 21. októbra 1915 v Prešove ako najstarší zo siedmich detí prešovského elektrárenského robotníka Gejzu Tarjányiho a Ireny Tarjányiovej, rodenej Szücsovej.¹ Jeho hudobné vzdelanie sa začalo vyvíjať v rodinnom prostredí. Otec hral pomerne dobre na husliach a bol prekvapený synovým nesmiernym záujmom o hudbu, a preto sa rozhodol prvorodeného syna zasvätiť do tajov tohto umenia a hry na husliach. Po zvládnutí niekoľkých pesničiek ho otec zaradil do orchestra, ktorý vznikol na ulici, kde Tarjányiovci bývali. Členmi orchestra boli robotníci, samoukovia. Nadanie mladého Viliama sa rozvíjalo vďaka blízkosti takých osobností, ako boli Mikuláš Moyzes a Ján Pöschl. Ako najstarší syn v rodine sa rozhodol stať hudobníkom a husliam sa chcel venovať aj profesionálne, ale jeho robotnícky pôvod túto cestu zahatal.

Po tom, ako 1. septembra 1922 nastúpil do päťtriednej rímskokatolíckej chlapčenskej ľudovej školy v Prešove, sa začal súkromne učiť hre na husliach u profesorky Margity Pállovej. Pod jej odborným vedením hráčsky a výkonnostne napreduje, čoho dôkazom je vystúpenie na „výročnej produkcii“, ktorú každoročne usporiadala Margita Pállová. Viliam Tarjányi st. vystupoval v skupine pokročilých a predstavil sa s istou, jemne nuansovanou, technicky vyspelou hrou.² Počas štúdia na rímskokatolíckej ľudovej škole dosahoval v speve (s výnimkou druhej triedy) na vysvedčení známku jednotku. Po skončení 5. triedy v školskom roku 1926/1927 na rímskokatolíckej chlapčenskej ľudovej škole začal študovať na I. štátnom

¹ V rodnom liste je meno dieťaťa Viliama rodičov Gejzu Tarjányiho a Ireny Anny Tarjányiovej, rod. Szücsovej, narodeného dňa 21. 10. 1915 uvedené (v dobe zápisu 23. 10. 1915) ako Viliam Gejza Tarjányi.

² Hodnotenie vyšlo v článku *Žiakovská produkcia M. Pállovej v Mareánu. Žiaľ, nepodarilo sa nám získať bližšie údaje, v ktorých novinách a kedy bol článok uverejnený.*

československom reálnom gymnázium v Prešove.³ V školskom roku 1927/1928 a 1928/1929 ukončil dve triedy tohto gymnázia a naďalej sa venoval hre na husliach. V hre na husliach pokračuje u pani Margity Pállovej, neskôr u Rudolfa Voborského, profesora reálneho gymnázia. Ako syn robotníka a člena Komunistickej strany Slovenska musel ukončiť štúdium na gymnázium.⁴ V štúdiu pokračuje na Gréckokatolíckej meštianskej škole v Prešove, kde v školskom roku 1930/1931 a 1932/1933 ukončil dve triedy.

O jeho rýchlom umeleckom raste a napredovaní svedčí fakt, že bol v roku 1928 ako 13-ročný mladý hudobník vybraný medzi najlepších interpretov na Slovensku, ktorí po návrate Jána Levoslava Bellu na Slovensko (za jeho prítomnosti) reprezentovali v Martine slovenskú hudobnú kultúru.⁵

V školskom roku 1934/1935 až 1937/1938 študoval na Gréckokatolíckom učiteľskom ústave v Prešove.⁶ O jeho hudobnom nadaní svedčia aj študijné výsledky na Gréckokatolíckom učiteľskom ústave v Prešove (ďalej učiteľský ústav), kde bol počas štúdia z povinných učebných predmetov všeobecná náuka o hudbe a spe-ve a hra na husliach ohodnotený známku „výborný“. Talent a vir-

³ Škola bola prevzatá do správy Československej republiky 3. marca 1919 a 17. marca 1919 bola otvorená už ako československá vzdelávacia inštitúcia. Oficiálny názov Šafárikovo československé reálne gymnázium bol inštitúcii udelený výnosom ministerstva školstva a národnej osvety č. 55.319 zo dňa 14. novembra 1919 na pocku „*velikého apoštola Slovanstva a rodáka slovenského východu*“ (Štátny archív v Prešove, pobočka Prešov – Nižná Šebastová (ďalej ŠA PO), fond (ďalej f.) I. štátne gymnázium v Prešove. IX. výročná zpráva štátneho reálneho gymnázia v Prešove 1927 – 1928, škatuľa (ďalej š.) 41).

⁴ Tarjányi, 2013, s. 25.

⁵ **Ján Levoslav Bella** (1843 – 1936) bol duchovný, slovenský hudobný skladateľ, zbormajster, dirigent, hudobný pedagóg, hudobný publicista a organista. Od roku 1881 až do roku 1921 žil v sedmohradskom meste Sibiu. V rokoch 1921 až 1928 sa usadil vo Viedni. V roku 1928 sa vrátil na Slovensko, kde pôsobil a žil v Bratislave až do svojej smrti.

⁶ Na návrh riaditeľstva učiteľského ústavu Referát Ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave rozhodnutím zo dňa 27. septembra 1937 schválil zmenu ústavu školy na Gréckokatolícky ruský koedukačný ústav v Prešove (ŠOBA Prešov, inv. č. 170, š. 21).

tuozitu v hre na husliach Viliama Tarjányiho st. ocenili v novinách po študentskom koncerte Margity Pállovej, ktorý sa konal 11. mája 1937 vo veľkej sále Katolíckeho kruhu.⁷

V hre na husliach a v hudobnej náuke získava nové znalosti a umelecký rast u profesora Alojza Kubištu. Patrí medzi najlepších študentov a v treťom ročníku začína učiť hudobnú výchovu na cvičnej škole, ktorá existovala pri učiteľskom ústave.⁸ Posledné roky na učiteľskom ústave hru na husliach absolvoval u profesora Jozefa Brabca.⁹ Pri učiteľskom ústave pracoval aj spevácky zbor, vedený profesorom Michalom Kizákom a neskôr profesorom Ernestom Husárom.¹⁰ Okrem toho, že v tomto zbore spieval, neskôr sa stáva aj vicedirigentom a na rôznych školských oslavách diriguje tento spevokol striedavo so svojimi učiteľmi.¹¹ Svoj hudobný talent pri učiteľskom ústave prejavuje aj v balalajkovom orchestri, vedenom profesorom Kortikovom.

Dňa 14. júna 1938 po úspešnom štúdiu nadobudol vysvedčenie učiteľskej dospelosti pre školy ľudové s vyučovacím jazykom podkarpatoruským. Ďalšie odborné vzdelanie získava až po ukončení druhej svetovej vojny. V rokoch 1957 – 1959 študuje Viliam Tarjányi st. diaľkovo na Vyššej pedagogickej škole v Prešove, kde získava

⁷ V týždenníku *Új Világ* noviny pre politiku, hospodárstvo, spoločnosť a literatúru, ktorý vychádzal v maďarčine, v Prešove dňa 15. mája 1937 uverejnili článok, v ktorom o vystúpení na tomto koncerte napísali: „Villy Tarján predviedol Balet od Tiedlyho. Jeho brilantná technika ponúkla zážitok aj pre tých najnáročnejších. Klavírny sprievod mala jeho učiteľka Margit Kiss Helmezyová, ktorá úspešne zvládla ťažkú úlohu.“

⁸ Tarjányi, 2013, s. 25 – 26.

⁹ **Jozef Brabec** (1900 – 1977), rodák z Kladna, absolvent pražského konzervatória, v rokoch 1926 až 1938 vyučoval na učiteľskom ústave a Mestskej hudobnej škole v Prešove. V rokoch 1930 – 1938 bol riaditeľom Hudobnej školy v Prešove. V roku 1932 založil a do roku 1935 viedol Prešovskú filharmóniu.

¹⁰ Ernest Husár bol v rokoch 1951 – 1955 prvým riaditeľom Pedagogického oddelenia pre prípravu kandidátov učiteľstva pri Hudobnej škole v Košiciach na Šmeralovej ulici. Otvorené boli tri oddelenia – klavírne, sláčikové a dychové.

¹¹ Štoffová, 1979, s. 10.

teoretické znalosti v predmetoch hudobná náuka, intonácia, dirigovanie, ktoré pri svojej tvorivej dirigentskej a skladateľskej činnosti neskôr uplatnil.

Po založení detského speváckeho zboru Červená šatka a dychového súboru Červená šatka na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici v Prešove využíval každú možnosť získať v oblasti dirigovania čo najviac nových poznatkov na rôznych školeniach.¹² Zo všetkých školení pre učiteľov hudobnej výchovy na Viliama Tarjányiho st. najviac zapôsobili prednášky dr. Jozefa Plavca, významného českého hudobného kritika, pedagóga, zbormajstra a skladateľa, ktorý viedol školenie v Ledči nad Sázavou.

Zúčastňoval sa školení pre detské a dospelé spevácke zbory, ktoré organizovali krajské osvetové strediská a Osvetový ústav v Bratislave. Na týchto školeniach prednášali poprední slovenskí odborníci ako Bartolomej Urbanec, Zdenko Nováček, dr. Ľudovít Rajter a iní. Tieto skúsenosti sa odzrkadľujú neskôr, keď na súťažiach dokáže dirigovaním preniesť fluidum na orchester i na publikum. Každú skladbu, ktorú dirigoval, si dopredu naštudoval, zžil sa s autorom i kompozičnou a formálnou stránkou skladby. Za svoje dirigentské cítenie, gestá bol pravidelne na festivaloch a súťažiach dychovéch orchestrov na Slovensku aj v Česku oceňovaný za najlepšie dirigentský výkon.

Napriek tomu, že dostal lukratívnu ponuku založiť dychový orchester v Bratislave, celý svoj život prežil v Prešove. Zomrel 10. januára 1996, je pochovaný v Prešove na miestnom cintoríne.

¹² Ľudová univerzita vedy, techniky a umenia v Košiciach udelila Viliamovi Tarjányimu „Osvedčenie“ za kurz (12 prednášok) pre vedúcich dychového súboru, I. ročník, ktorý navštevoval od 12. 12. 1963 do 07. 06. 1964. Poslucháči cyklu sa zoznámili s poznatkami tohto odboru na úrovni výučby vysokej školy.

2 Učiteľské roky

Po ukončení Gréckokatolíckeho učiteľského ústavu v Prešove sa v roku 1938 dostal na svoje prvé učiteľské pôsobisko. Pracoval ako výpomocný učiteľ na ľudovej škole v dedine Kapišová vo Svidníckom okrese. Po ročnom pôsobení v obci Kapišová v školskom roku 1939/1940 miesto nedostáva. Po piatich mesiacoch čakania prijíma v roku 1940 ponuku založiť základnú školu v obci Lipová v Bardejovskom okrese.

Ministerstvo školstva a národnej osvety v Bratislave č. j. 74/922/39-I/2 dňa 5. januára 1940 ustanovuje Viliama Tarjányiho st. na vlastnú žiadosť výpomocným učiteľom na Štátnej ľudovej škole s vyučovacím jazykom ruským v Lipovej, spadajúcej pod školský inšpektorát v Bardejove. Súčasne bol poverený správou tejto školy. Keďže odmieta v obci Lipová založiť miestnu organizáciu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, je nútený odísť z učiteľských služieb. V októbri 1941 narukoval do Slovenskej armády a v roku 1943 odchádza na východný front.¹³

Po skončení druhej svetovej vojny pôsobil ako pedagóg na viacerých školách. V rokoch 1951 – 1957 na Pedagogickej škole Klementa Gottwalda v Prešove vyučoval hru na husliach. Počas pôsobenia na pedagogickej škole sa sformoval profil Tarjányiho ako učiteľa hudobnej výchovy, učiteľa hry na husliach, dirigenta a zbornajstra. V rokoch 1957 – 1958 pracuje na Osemročnej strednej škole Svojdomov v Prešove a v školskom roku 1958/1959 na Osemročnej strednej škole na Plzenskej ulici v Prešove, kde bol triednym učiteľom 6. C triedy.

Po diaľkovom štúdiu v rokoch 1957 – 1959 na Vyššej pedagogickej škole v Prešove v študijnom odbore slovenčina – hudobná

¹³ Tarjányi, 2013, s. 26.

výchova pre 6. – 9. ročník všeobecne vzdelávacích škôl nadobúda vysokoškolskú kvalifikáciu promovanej pedagóg a v školskom roku 1959/1960 nastupuje na Jedenásťročnú strednú školu na Mudroňovej ulici. V januári 1961 došlo k inovácii, resp. k reorganizácii školského systému a vznikla Základná deväťročná škola na Mudroňovej ulici, kde pôsobí až do odchodu do dôchodku v roku 1978.

Popri vyučovaní hudobnej výchovy na druhom stupni Základnej deväťročnej školy na Mudroňovej ulici venuje svoju energiu a profesionálnu odbornosť mimoškolskej činnosti. Vyučuje hru na dychových hudobných nástrojoch vybraných žiakov, ktorí sa po prehrávkach stávajú platnými členmi Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V každom školskom roku pôsobili pri škole pod vedením Viliama Tarjányiho st. inštrumentálne skupiny zložené z hráčov hrajúcich na dychových nástrojoch, ktorí boli aj kmeňovými členmi Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov.¹⁴

¹⁴ Dôkazom toho, že na Základnej deväťročnej škole na Mudroňovej ulici v Prešove študovali žiaci, ktorí boli aj výborní hudobníci, bola účasť na 1. ročníku celoslovenskej súťaže malých dychoviek v Lednickom Rovnom 24. – 25. júna 1971. Dychový orchester účinkoval pod názvom „Červená šatka“ pri ZDŠ Mudroňova a získal medzi najlepšimi amatérskymi malými dychovkami dospelých z celého Slovenska prvé miesto. Z 20 členov tejto malej dychovky, ktorí boli zároveň členmi Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, boli 16 hudobníci bývalými žiakmi ZDŠ Mudroňova, odchovancami Viliama Tarjányiho st.

3 Vojnové roky 1941 – 1945

V októbri 1941, keď Viliam Tarjányi st. odmietol v obci Lipová založiť miestnu organizáciu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, narukoval do Slovenskej armády. Pôsobí v Bardejove, od januára 1942 do 31. 12. 1942 vo vojenskej pechotnej škole v Pezinku, od 13. 01. 1943 do 31. 05. 1943 v škole dôstojníkov v zálohe v Bratislave. V máji 1943 v hodnosti desiatnika aspiranta odchádza na východný front do oblasti Geničesk pri Azovskom mori.

Dňa 1. októbra 1943 v oblasti Askania-Nova jeho čata dezertovala a prebehla k Červenej armáde. Zajateckú anabázu skončil v tábore Usmaň vo Voronežskej oblasti. Po príchode z Buzuluku ho v Jefremove prijali do 2. paradesantnej brigády formujúceho sa 1. československého armádneho zboru. Dobrá znalosť ruštiny, ktorú nadobudol štúdiom na gymnáziu, mu umožnila, aby pracoval na štábe brigády ako tlmočník.¹⁵ Po absolvovaní paradesantného výcviku v Jefremove, ktorý sa začal začiatkom januára 1944 a ukončil koncom apríla 1944, sa presunul do Proskurova, kde zastával v hodnosti podporučíka rôzne funkcie. Brigáda odchádza na pomoc Slovenskému národnému povstaniu. Zúčastnil sa bojov ako veliteľ roty pri Besku, Krosne a Kroščenku v Poľsku. Po pristátí na letisku Tri duby sa zúčastňuje bojov vo Vígľaši, Zvolenskej Slatine, Zvolene, Banskej Bystrici, Donovaloch, až po ústup do hôr. Pri Telgárte, kde prebiehali najťažšie boje, bol Viliam Tarjányi st. zajatý Nemcami a transportovaný do Popradu. So skupinou niekoľkých vojakov sa mu podarilo ujsť smerom na Torysky – Nižné Repaše. Pri prechode frontu v januári 1945 sa stretol so svojou brigádou,

¹⁵ Počas štúdia na I. československom štátnom reálnom gymnáziu v Prešove v rokoch 1927/1928 a 1928/1929, kde sa ruština vyučovala od prvého ročníka, mal veľmi dobrého učiteľa ruského jazyka profesora Mariána Maciejoviča, u ktorého získal výborné základy.

s príslušníkmi 1. československého armádneho zboru s práporom, ktorého veliteľom bol jeho známy, štábny kapitán Ludvík Engel. S práporom bojoval o Levočské kúpele až po postup k Liptovskému Mikulášu. Po prelomení frontu pri Liptovskom Mikuláši, za súčinnosti so sovietskymi jednotkami, postupovali na Prahu. Svoju ťažko prežitú cestu počas druhej svetovej vojny ukončil 17. mája 1945 v Prahe. V decembri 1946 sa vracia do Prešova.

Aj počas druhej svetovej vojny ho sprevádzala hudba. Jeho nanie na husliach a veľmi dobrá znalosť ruského jazyka mu pomohli prežiť vojnu. Pri každej nožnej príležitosti hral na husliach alebo so svojím orchestrom zabával prítomných členov vlády a vysokých dôstojníkov slovenskými a českými melódiami. V polovici februára 1944 navštívila 2. paradesantnú brigádu v Jefremove československá vládna delegácia z Moskvy, ktorú tvorili vyslanec (neskôr veľvyslanec) Československej republiky v ZSSR Zdeněk Fierlinger, poslanec a predstaviteľ Moskovského odboja Klement Gottwald a poslanci Václav Kopecký a Marek Čulen. Pri posedení ako pobočník veliteľa brigády a hudobník na požiadanie zahrál so svojím orchestrom prítomným pesničku *A ja som z Oravy debnár...*, ktorú si vybral Klement Gottwald. V Jefremove sa zoznámil s Vítom Nejedlým, skladateľom, dirigentom a zakladateľom Armádneho umeleckého súboru v ZSSR, ktorý so svojím súborom v brigáde hosťoval.¹⁶ Vo februári 1944 v Kolonnej sále Domu odborov v Moskve číta v ruskom jazyku pozdravný telegram česko-slovenskému prezidentovi Edvardovi Benešovi a vystupuje tu i ako huslista. V Moskve sa stretáva so Zdeňkom Nejedlým, za ktorým prichádza spolu s Vítom Nejedlým so žiadosťou ostať v armádnom

¹⁶ Počiatky Armádneho umeleckého súboru (AUS) sa datujú k 19. máju 1943, keď na výzvu plukovníka Ludvíka Svobodu prišiel do Novochooperska hudobný skladateľ Vít Nejedlý. Tento den je počítaný ako den vzniku AUS. Tento den je počítaný ako den vzniku AUS. Tento deň je počítaný ako deň vzniku AUS.

súbore. To sa však nepodarilo, keďže nebol uvoľnený z brigády.¹⁷ V máji 1944 bol pri nemeckom leteckom útoku ranený do ruky, čo ho poznačilo na celý život. Dva prsty ľavej ruky už nemali taký cit a nemohli dobre plniť svoju úlohu pri hre na husliach.

Fragmentsy z obdobia pôsobenia Viliama Tarjányiho st. v 2. paradesantnej brigáde počas druhej svetovej vojny sú zachytené v zápiskoch a spomienkach frontového typografa Pavla Turza v knihe *Bojisko voňalo olovom*. Vo svojej knihe opisuje stretnutia s Viliamom Tarjányim st. predovšetkým z pohľadu vojaka hudobníka.¹⁸ Vladimír Levora v knihe *Zo stalinských gulagov do československého vojska*, v ktorej sú opísané skutočnosti z Československej armády a Slovenského národného povstania, spomína na stretnutie s Viliamom Tarjányim st. a spoločne prežité roky v 2. paradesantnej brigáde.¹⁹ Po ukončení druhej svetovej vojny sa Viliam Tarjány st. a Vladimír Levora niekoľkokrát stretli, dopisovali si a zostali veľmi dobrými kamarátmi.

¹⁷ Štoffová, 1979, s. 12.

¹⁸ **Pavol Turza** (nar. 1922) bol vojak 2. paradesantnej brigády Československej armády v ZSSR, pridelený k rote protitankových pušiek. Neskôr v 1. československom armádnom zbore vznikla samostatná jednotka zborové tlačiarne s redakciou priamo na fronte, v ktorej sa stal frontovým typografom, sadzačom a tlačil noviny. S desiatnikom aspirantom Viliamom Tarjányim sa po prvýkrát stretol v polovici septembra 1943 v dedine Kalančiak v blízkosti Čierneho mora.

¹⁹ Zo spomienok Vladimíra Levoru na prvé stretnutie s Tarjányim: „Po skončení služby som zistil, že mi zmizli husle! Vraj ich odniesol akýsi Slovák, z vedľajšieho baraku, nejaká ich hodnosť. To ma nadvihlo. Hnal som sa do slovenského baraku ako tornádo. Bol to „dôstojnícky zástupca“ u nás hodnosť neznáma. Teraz na nich zahráš a ak mizerne, tak sa budeš hlásiť u raportu. Ako hráš, rozhodnem ja – teda cvič, pokiaľ ma prejde láskavosť. Vyrázil mi dych. Bol to virtuóz. Ako chlapec som počul hrať Kubelíka, neskôr Kawaciuka, poznám machra, ale toto bola jednotka. Keď za úplného ticha dohral Montyho čardáš a podával mi husle s ospravedlnením: „Prepáčte“, bol som v rozpakoch a nevedel som, čo mu povedať. Nakoniec som sa zmohol na vetu: „Pozri, kamarát, ja už ich tak veľmi nepotrebujem, nechaj si ich, sú Tvoje“. Tak som prišiel o husle a získal kamaráta Tarjániho. (Levora, Dvořáková, 1993, s. 154 – 155).

4 Záujmová umelecká činnosť a mimoškolská činnosť

Celý život sprevádzala Viliama Tarjányiho st. hudba a spev. Popri krásnom, ale náročnom povolaní učiteľa začína od začiatku učiteľovania mimoriadne záslužnú a veľmi úspešnú cestu v mimoškolskej oblasti.²⁰

Zmysel hudby našiel vo výroku „Hudba musí vykreslať oheň z duše človeka.“ Jeho autorom je Ludwig van Beethoven, ktorého Viliam Tarjányi st. obdivoval ako skladateľa aj ako človeka. Dirigentskými vzormi mu boli americký hudobný skladateľ, dirigent, pedagóg a popularizátor hudby Leonard Bernstein, z českých svetových velikánov Václav Neumann, dlhodobý šéfdirigent Českej filharmónie. Veľký vplyv na jeho dirigovanie mal slovenský dirigent, hudobný skladateľ a pedagóg Ľudovít Rajter, s ktorým sa osobne poznal. V oblasti dychových hudieb, v ktorej Viliam Tarjányi st. dosiahol najvýraznejšie úspechy, mu bol blízky český dirigent a skladateľ Jindřich Praveček, s ktorým mal kladný vzťah, a slovenský nestor dychovej hudby, hudobný skladateľ a pedagóg Karol Pádívý, s ktorým si dopisoval a navzájom si vymieňali skúsenosti a poznatky v oblasti dychovej hudby. Veľmi blízke a priateľské vzťahy udržiaval dlhé roky s Michalom Galovcom, ktorý bol v rokoch 1968 – 1970 šéfdirigentom Posádkovej hudby v Trenčíne, v rokoch 1970 – 1974 šéfdirigentom Posádkovej hudby v Bratislave a od roku 1975 umeleckým vedúcim profesionálneho dychového orchestra Ústrednej hudby Ministerstva vnútra Slovenskej socialistickej republiky.²¹ Obaja roky udržiavali písomnú korešpon-

²⁰ Tarjányi, 2013, s. 26.

²¹ **Mgr. art. Michal Galovec** (nar. 1938 v obci Svätuš, okr. Michalovce), dirigent, hudobný skladateľ, hudobník, bývalý pedagóg VŠMU Bratislava a Konzervatória v Bratislave. Spolupracoval so Štátnou filharmóniou Košice, Štátnym komorným orchestrom Žilina. Bol zborovým dirigentom Slovenského filharmonického zboru, SĽUK-u, Lúčnice a detských speváckych zborov.

denciu a stretávali sa na festivaloch a súťažiach dychových orchestrov. Práve osobnosti z oblasti dychovej hudby mali na Viliama Tarjániho st. vplyv počas celého života.

Kultúrne dianie v Prešove ovplyvnilo hudobný profil Viliama Tarjániho st. Po dlhé roky bol organizátorom hudobného života v Prešove a členom rôznych vokálnych a inštrumentálnych súborov pôsobiacich v meste Prešov.²² Jeho mimoškolskú činnosť je potrebné rozdeliť na dve oblasti, resp. sféry pôsobenia, a to na prácu s dospelými kolektívami a na prácu s detskými kolektívami. Každá práca má svoje osobitosti a zvláštnosti, no Viliam Tarjáni st. predsa len radšej pracoval s detskými kolektívami, ktoré boli podľa jeho mienky disciplinovanejšie, poslušnejšie, chápavejšie a kreatívnejšie.²³

Práve práca s deťmi a mládežou mu priniesla úspechy v oblasti mimoškolskej záujmovej činnosti. Pri výučbe vybraných, talentovaných žiakov v hre na dychovom nástroji uplatňoval predovšetkým zásadu aktívnosti, individuálneho prístupu a zásadu názornosti. Uvedomoval si, že pri tejto činnosti ide pri výučbe súbežne aj o výchovu. Pravidelná individuálna výučba, pravidelné a výdatné skúšky dychového orchestra v každom ročnom období a hodnotný, náročný repertoár prinášal výsledky, ktoré zaväzovali a nabádali pokračovať v nastolenom umeleckom raste jednotlivcov aj celého kolektívu. Za 18 rokov pôsobenia na Základnej deväťročnej škole na Mudroňovej ulici²⁴ ako učiteľ hudobnej výchovy vycho-

Ako dirigent, kapelník dychových orchestrov spolupracoval sústavne s Čsl. rozhlasom i s Čsl. televíziou.

²² V rokoch 1945 až 1947 bol Viliam Tarjáni st. členom (hráč na husle) divadelného orchestra v Ruskom, neskôr Ukrajinskom národnom divadle, od roku 1946 aj v Divadle Jonáša Záborského. Orchester bol vytvorený z radov ochotníkov, hudobníkov Robotníckeho kultúrneho spolku a účinkoval do roku 1948, kým si tieto divadlá nezískali vlastný divadelný orchester zložený z profesionálnych hudobníkov.

²³ Štoffová, 1979, s. 35.

²⁴ V školskom roku 1959/1960 Viliam Tarjáni st. nastupuje na Jedenášťročnú strednú školu na Mudroňovej ulici. V januári 1961 došlo k inovácii, resp. k

val a naučil v hre na dychovom nástroji vyše 90 žiakov, z ktorých viacerí dodnes aktívne hrajú v rôznych umeleckých telesách, či už ako profesionálni hudobníci, alebo ako hráči pôsobiaci v amatérskych telesách. Vedel žiakov motivovať a rozvíjať v nich záujem o hru na dychovom hudobnom nástroji a efektívne naplniť ich voľný čas. Pôsobenie žiakov v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM bolo zamerané na formovanie a rozvoj osobnosti. Dokázal s deťmi a mládežou dosiahnuť maximum, primäť ich k tomu, aby počas koncertov, súťaží, vystúpení odvodili stopercentný výkon. Evokoval u mladých takú silnú motiváciu, že pre niektorých sa stala hra na dychovom nástroji celoživotnou profesiou. Vo výučbe hry na dychových nástrojoch (trombón, barytón, tenor, krídlovka, bas F, trúbka basová) využíval aj dielo Karola Pádivého *Zborová škola pre dychovú hudbu*.

V rámci mimoškolskej činnosti je meno Viliama Tarjányiho st. nezanedbateľným, výnimočným pojmom na Slovensku. K jeho nesporne veľkým odborným kvalitám treba pripísať hodnotu človeka, učiteľa, hudobníka telom aj dušou. Jeho pedagogické a odborné schopnosti prispeli k výchove niekoľkých profesionálnych hudobníkov, hudobných skladateľov a muzikológov.

Bol členom poradného zboru pre dychové orchestre Osvetového ústavu Bratislava. Rada Východoslovenského krajského národného výboru, odbor kultúry v Košiciach, menovala Viliama Tarjányiho st. za člena Krajskej rady záujmovo-umeleckej činnosti. Bol členom porôt na súťažiach zborového spevu, predsedom porôt pri prehrávkach rôznych súborov, viedol semináre a školenia pre amatérskych dirigentov na krajskej úrovni.

Získal si úctu, uznanie a meno v kruhoch velikánov slovenskej dychovej hudby, Michala Galovca, Adama Hudeca, Júliusa

reorganizácii školského systému a vznikla Základná deväťročná škola na Mudroňovej ulici.

Letňana, Karola Pádívého, Gejzu Príbelu, Antona Petríka. Obdiv vzbudil aj u českého maestra dychovej hudby Jindřicha Pravečku.²⁵

Bohaté odborné skúsenosti a veľmi úspešné pôsobenie v mimoškolskej činnosti Viliama Tarjányiho st. boli zúročené nielen v oblasti dychovej hudby, ale aj v speváckych zboroch. V mimoškolskej záujmovej činnosti nachádzal zmysel vlastného života, svoju vnútornú identitu, inšpiráciu a impulz tvorivej činnosti. Aktívne pôsobenie v mimoškolskej činnosti v mládežníckom dychovom orchestri končí 25. júna 1986.

Spevácke zbory

Počas štúdia na Gréckokatolíckom učiteľskom ústave v Prešove v rokoch 1933/1934 – 1937/1938 spieval v speváckom zbore a neskôr sa stáva vicedirigentom. V školskom roku 1951/1952 nastupuje na Pedagogickú školu Klementa Gottwalda v Prešove, kde bola mimotriedna záujmová činnosť na vysokej úrovni. Na škole vedie spevácky zbor.

Moyzes

História Spevokolu učiteľov Prešovského okresu – Moyzes, začína písať svoju kapitolu existencie 26. apríla 1946 pod vedením zbormajstra Jozefa Sošku. Viliam Tarjányi st. od roku 1948 začína pôsobiť v spevokole Moyzes ako zástupca dirigenta. Od roku 1952 vystupuje spevokol Moyzes s vlastným 32-členným orchestrom, ktorého zakladateľom bol Viliam Tarjányi st. V roku 1953 sa podieľal ako zástupca dirigenta na úspechu v rámci celoštátnej Súťaže ľudovej umeleckej tvorivosti v Brne, kde spevácky zbor obsadil vo veľmi silnej konkurencii druhé miesto. Jadro speváckeho zboru v tom čase tvorili študenti Pedagogickej školy Klementa Gottwalda. Od roku

²⁵ Tarjányi, 2013, s. 28.

1954 až do roku 1958 bol dirigentom prešovského speváckeho zboru Moyzes Viliam Tarjányi st. V roku 1958 zastával v zbore funkciu organizačného referenta a zástupcu dirigenta do roku 1960. Po roku 1960 činnosť speváckeho zboru Moyzes úplne zanikla. V roku 1963 sa spevokol Moyzes zlúčil so Spevokolom učiteľov Prešovského okresu. Umeleckým vedúcim sa stal Gabriel Popovič, ktorý absolvoval v roku 1966 so spevokolom prvý veľmi úspešný zahraničný zájazd do Juhoslávie a vicedirigentom bol Viliam Tarjányi st. Dňom 01. 01. 1967 bol Viliam Tarjányi st. menovaný riaditeľom Okresného osvetového domu v Prešove za externého pracovníka a poverený vykonávaním práce v spevokole učiteľov Moyzes ako vicedirigent. Svoju dlhoročnú aktívnu a úspešnú činnosť v speváckom zbore Moyzes ukončil koncom roka 1967. V období pôsobenia v spevokole prešiel rôznymi funkciami, bol spevákom, členom orchestra, korepetítorom, vicedirigentom a dirigentom.

Červená šatka

Po príchode na Jedenásťročnú strednú školu na Mudroňovej ulici v Prešove v roku 1961 ako učiteľ hudobnej výchovy zakladá Viliam Tarjányi st. detský spevácky zbor Červená šatka, ktorý vedie až do školského roku 1977/1978, keď odchádza do dôchodku. Za krátku dobu sa zo speváckeho zboru stáva reprezentačné teleso, ktoré vystupuje nielen na školských podujatiach, ale aj v rámci okresu Prešov, bývalého Východoslovenského kraja i celého Slovenska. Po repertoárovej stránke bol zbor vždy objavný. Zvládal i náročnú polyfóniu, čo sa prejavilo na rôznych súťažiach zborového spevu (celoslovenská prehliadka detských súborov súťaže tvorivosti mládeže a pracujúcich, okresné súťaže záujmovej umeleckej činnosti v kategórii vyspelých súborov, krajské kolá záujmo-

vej umeleckej činnosti v detskom zborovom speve), kde získaval najvyššie umiestnenia.

Kvalita detského speváckeho zboru Červená šatka sa prejavila, keď dostal ponuku a bol vybraný zaspievať si na profesionálnej scéne. Pod vedením zbormajstra Viliama Tarjányho st. bol spevácky zbor súčasťou prvej časti spevohry Pietra Garineiho a Sandra Giovanniniho *AMORE MIO alebo Pohnuté udalosti mladého manželstva*, muzikálu v dvoch častiach, ku ktorému hudbu zložil Renato Rascel. Premiéra sa konala v Divadle Jonáša Záborského v Prešove 25. novembra 1966.²⁶

Počas svojho pôsobenia našťudoval vyše 200 skladieb, väčšinou a cappella, ale aj so sprievodom klavíra, akordeónu, sláčikového a dychového orchestra. V speváckom zbore sa vystriedalo za 17 rokov skoro dvetisíc dievčat a chlapcov. Mnohí z nich sa venovali a venujú profesionálne alebo poloprofesionálne zborovému spevu ako speváci, dirigenti či korepetítori.

S oboma zbormi dosiahol veľmi výrazné výsledky a úspechy v rámci okresných, krajských a celoslovenských súťaží v zborovom speve.

Dychové orchestre

Viliam Tarjány st. po skončení druhej svetovej vojny prechádza k dychovým nástrojom. V rámci hudobnej školy sa dva roky učil hre na trombone u Karla Gříbeka a súkromne sa zdokonaľuje u Frantu Šimka. Tento prechod k hre na dychových nástrojoch znamenal pre Viliama Tarjányho st. nečakaný prerod a smerovanie v hudobnom živote, ktorý sa neskôr ukázal ako obrovský benefit pre oblasť dychovej hudby na Slovensku.

²⁶ Spevácky zbor pri ZDŠ na Mudroňovej ulici v Prešove vystúpil v predohre spevohry *Amore Mio* piesňou *Chceš mať Maťo hračky*.

Dychový orchester Robotníckeho kultúrneho spolku

V roku 1919 bol v Prešove založený Robotnícky kultúrny spolok z radov členov sociálno-demokratickej strany v rámci samovzdelávacieho krúžku, v ktorom roku 1920 vzniká hudobný súbor a dostáva názov Robotnícka hudba. História dychovej hudby tohto spolku, ktorého zakladateľom a dirigentom sa stáva Ján Pöschl, sa začína v roku 1921. Prvé vystúpenie mala hudba 18. marca 1921 pri príležitosti 50. výročia Parížskej komúny a 2. výročia diktatúry proletariátu v Maďarsku. Vlastná história dychovky sa začína dňom 1. mája 1921, keď vyrukovala do prešovských ulíc a o piatej ráno zaznel po prvý raz prvomájový budíček.

Plných štyridsať rokov svojho života Ján Pöschl zasvätil dychovej hudbe Robotníckeho kultúrneho spolku, s ktorým prežil krásne, ale aj ťažké roky. Bol velebený, ale aj prenasledovaný, za svoj postoj a sympatie k robotníkom získal prezývku Červený kapelník. V Prešove sa Ján Pöschl natrvalo usadil po skončení prvej svetovej vojny ako mladý začínajúci hudobník vo veku 29 rokov. Veľmi úzko spolupracoval s Mikulášom Moyzesom, s ktorým vyrastal v susedstve. Ján Pöschl býval na Hornej okružnej, dnes Vajanského 55, a Mikuláš Moyzes pod vodárenskou vežou, dnes na Metodovej ulici 13.²⁷

29. augusta 1951 sa Viliam Tarjányi st. stal členom dychovej hudby Robotníckeho kultúrneho spolku a pôsobil v tomto hudobnom telese zo začiatku ako hráč na tenore a barytón. Na návrh Jána Pöschla bol od 1. septembra 1959 zvolený za zástupcu kapelníka, ktorého vychoval ako dirigenta, svojho nástupcu. Spočiatku to bola viac-menej čestná funkcia a k dirigentskému pultu sa dostal až po smrti Jána Pöschla, keď bol v septembri 1961 vymenovaný za dirigenta dychového orchestra Robotníckeho kultúrneho spolku.

²⁷ Tarjányi, 2013, s. 18.

Vznikom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov Viliam Tarjányi st. dopĺňa dychový orchester Robotníckeho kultúrneho spolku o mladých hudobníkov. V období rokov 1961 až 1978 účinkovalo v dychovom orchestri RKS, vďaka Viliamovi Tarjányimu st., 63 mladých hudobníkov. Nový prílev kvalitných hráčov na dychových nástrojoch umožnil napredovanie orchestra, zvýšila sa umelecká úroveň, repertoár sa obohatil o náročné skladby. Dôkazom toho bolo, že v roku 1964 navštívil dychový orchester RKS bratislavský filmový štáb populárno-vedeckého oddelenia s režisérkou Vierou Polakovičovou a natočil krátkometrážny film *Deň sviatočný*. Obsahovo bol film zameraný na prácu Zboru pre občianske záležitosti, obohatený bol zábermi z programovej činnosti dychového orchestra RKS. Zábery boli nakrúcané v skúšobni orchestra aj v uliciach mesta Prešov. Film bol premietaný v kinách mesta. Členovia dychového orchestra RKS sa stali ešte raz „filmovými hercami“, a to dokonca vo filme ocenenom „Oscarom“.²⁸ Počas celého leta v období júl – august v roku 1964 boli súčasťou nakrúcania celovečerného filmu *Obchod na korze*. Dychový orchester denne vyhrával v miestnom parku v Sabinove.²⁹ Žiaľ, zvukové nahrávky sa nevydarili, a tak hudobné ukážky z promenádnych koncertov, ktoré pôvodne nahral dychový orchester RKS, boli nahradené profesionálnym orchestrom, a to filmovou hudbou skomponovanou Zdenkom Liškom. *Obchod na korze* ako prvý československý film získal v roku 1966 cenu americkej Akadémie filmových umení a vied (Oscar) za najlepší cudzojazyčný film.

²⁸ V júli 1964 požiadal Rudolf Šulák, šéfdirigent divadelného orchestra Divadla Jonáša Záborského v Prešove Viliama Tarjányiho st., dirigenta dychového orchestra RKS, aby so svojím orchestrom prijal angažmán pre pripravovaný film *Obchod na korze*, ktorý sa nakrúcal počas celého leta 1964 v Sabinove.

²⁹ Honorár za účinkovanie vyplácali denne, čo činilo na osobu cca 100,- Kčs. Najkrajší záber z celého filmu je záverečný, keď celý „filmový“ dychový orchester stojí na šikmej ploche pódia oblečený v bielych hasičských uniformách za dirigovania herca Alojza Kramára.

Počas pôsobenia Viliama Tarjányiho st. vo funkcii vedúceho a dirigenta dychového orchestra Robotníckeho kultúrneho spolku (1961 – 1967) získalo toto hudobné teleso najvyššie vyznamenanie za zásluhy o výstavbu, udelené prezidentom ČSSR dňa 30. apríla 1965.

Dychový súbor Červená šatka

V päťdesiatych rokoch 20. storočia existovala v Prešove jediná civilná dychová hudba – Robotnícky kultúrny spolok. Svojou umeleckou úrovňou inšpirovala a podnietila myšlienku založiť detský dychový orchester, ktorý by postupom času dopĺňal rady mestskej hudby a prispieval k prirodzenej generačnej výmene hudobníkov. Touto myšlienkou sa ako hráč na tenore a barytóny v dychovej hudbe od začiatku svojho pôsobenia v Robotníckom kultúrnom spolku zapodieval Viliam Tarjányi st. Je známe, že dychová hudba v 60. až 90. rokoch minulého storočia bola vo vtedajšom Československu prioritou českých miest, dychové orchestre z nich boli pre svoju kvalitu vyhľadávané v zahraničí.

Z podnetu Okresného výboru Komunistickej strany Slovenska v Prešove 1. septembra v školskom roku 1959/1960 zakladá učiteľ Viliam Tarjányi st. na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici dychový súbor Červená šatka. Bol avantgardou pre mnohé mestá, kde po vzore Prešova vznikali mládežnícke dychové orchestre.³⁰

Prvými členmi dychového súboru boli žiaci Jedenásťročnej strednej školy na Mudroňovej ulici. Vo vyučovacom procese bolo 40 žiakov, z čoho 21 bolo pionierov z tried VI. – IX. ročníka a 19 zväzákov z tried IX. – X. ročníka. Viliam Tarjányi st. mal už veľké skúsenosti v oblasti dychovej hudby, pretože od roku 1951 bol členom dychovej hudby Robotníckeho kultúrneho spolku.

³⁰ Tarjányi, 2013, s. 66.

V decembri 1959 došli hudobné nástroje v cene cca 60-tisíc korún. V začiatkoch pomáhali pri výchove prvej generácie mladých Ján Pöschl, riaditeľ Hudobnej školy v Prešove, a Ján Burgr, tajomník a učiteľ Hudobnej školy v Prešove, ktorý sa podujal vyučovať deti v hre na klarinete. Vďaka patrí por. Jánovi Holoubkovi, kapelníkovi Vojenskej dychovej hudby v Prešove, a vojenským muzikantom z vojenskej hudby, ktorí vypomáhali pri výučbe do septembra roku 1960. Celá umelecká a organizačná činnosť a zodpovednosť za prípravu spočívala na pleciach Viliama Tarjányho st.³¹

V apríli 1960 sa zúčastnil mestského kola Súťaže tvorivosti mládeže v Prešove, kde obsadil prvé miesto v odbore hudba. 1. máj 1960 bol pre dychový súbor Červená šatka pamätný. Tridsať mladých ľudí vo veku 13 – 18 rokov, z toho sedem dievčat, s umeleckým vedúcim a dirigentom Viliamom Tarjányim st. sa predstavilo po prvýkrát verejnosti. Tri rezké pochody zaznievali ulicami mesta Prešov. Nasledovali vystúpenia v Prešove aj v širokom okolí – Kapušany, Lada, Nemcovce, Hanušovce, Bystré, Čierne. V PKO Prešov dychový súbor Červená šatka pravidelne vystupoval na nedeľňajších detských predstaveniach, zvaných „Farebné skielka“.

Na 5. ročníku krajského kola Súťaže tvorivosti mládeže, ktoré sa konalo v dňoch 6. – 8. apríla 1961 v Prešove, obsadil dychový súbor spoločne s detským speváckym súborom pri Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici prvé miesto a bol krajskou porotou navrhnutý na Ústredné kolo STM v Prahe. V priebehu dvoch rokov od vzniku bol tento postup, resp. umelecký rast dychového súboru Červená šatka mimoriadnou udalosťou, výnimočnou v rámci vtedajšieho Východoslovenského kraja.

V školskom roku 1961/1962 dychový súbor Červená šatka pri Mudroňovej ulici prechádza pod strechu Okresného domu pionierov a mládeže Prešov.

³¹ Tarjányi, 2013, s. 66.

5 Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov v rokoch 1961 – 1984

V septembri 1961 dychový súbor Červená šatka prechádza pod strechu Okresného domu pionierov a mládeže Prešov, ktorý mu vytvoril lepšie podmienky, a udomácnuje sa pod názvom Mládežnícky dychový orchester Okresného domu pionierov a mládeže Prešov. Umelecké vedenie sa rozšírilo o dvoch učiteľov, dirigentov PaedDr. Jozefa Boldižára a PaedDr. Michala Olejníka, žiakov Viliama Tarjányiho st. Jozef Boldižár ako pracovník ODPaM v Prešove, vedúci úseku umeleckej výchovy, zastával aj funkciu organizačného vedúceho dychového orchestra do septembra 1971.³²

Prílev nových adeptov Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM sa rozšíril výberom žiakov z ďalších škôl, predovšetkým zo Základnej deväťročnej školy na Mudroňovej ulici a Základnej deväťročnej školy na Konštantínovej č. 2. Postupne rady členov dychového orchestra dopĺňali nadaní žiaci zo Základnej deväťročnej školy na Gottwaldovej ulici a všetkých prešovských škôl.

Vedenie Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM začína systematicky spolupracovať s vojenskou dychovou hudbou v Prešove, spočiatku s kapelníkom Štefanom Vargom, Jaroslavom Voříškom a od roku 1963 s Antonom Nahackým, ktorý nastupuje za kapelníka Vojenskej dychovej hudby v Prešove. Významným medzníkom v tomto období je aj začiatok spolupráce so skladateľom Antonom Petríkom, ktorý sa stáva „domácom skladateľom“ a aranžérom dychového orchestra.³³

Za krátky čas dychový orchester svojou činnosťou a predovšetkým vysokou umeleckou úrovňou podnietil vo viacerých mes-

³² Tarjányi, 2013, s. 66.

³³ Tarjányi, 2010, s. 12.

tách vznik takýchto hudobných telies, t. j. mládežníckych dycho-
vých orchestrov (Košice, Humenné, Snina, Poprad, Svit, Vranov
nad Topľou, Považská Bystrica, Dubnica nad Váhom).³⁴

Od samého začiatku vzniku tento dychový orchester svojou kva-
litou presahoval región kraja. Zásluhou Viliama Tarjányiho st. sa za-
čala písať nová éra v oblasti mládežníckych dychových orchestrov.
Išlo o hudbu, ktorá mala nielen netradičnú formu a štýl (dychová
hudba bola dovtedy málo hraná), ale aj umeleckú úroveň. Okrem
úžitkových pochodov, ktoré predstavovali typické skladby pre žá-
ner dychovej hudby, boli v tom čase na Slovensku absolútnou prio-
ritou interpretácie náročných klasických skladieb (F. M. Bartholdy:
Svadobný pochod, L. v. Beethoven: *Egmont*, predohra; P. I. Čajkovskij:
Andante cantabile; A. Chačaturjan: *Gopak*; W. A. Mozart: *Alla Turca*;
G. Bizet: *Arlesanka*, pastorela; J. Brahms: *Uhorský tanec* č. 5, F. Suppé:
Lahká jazda, predohra, D. Šostakovič: *Slávnostná predohra*; G. Verdi:
Traviata, predohra; A. Dvořák: *Slovanský tanec* č. 2; B. Smetana:
Slávnostná predohra); skladieb z tvorby slovenských skladateľov (M.
Moyzes: *Naše Slovensko*, predohra; G. Dusík: *Slovanský tanec* z opery
Hrnčiarsky bál; K. Pádívý: *Rušaj, junač*; T. Andrašovan: *Zem spie-
va*); skladieb z domácej dielne predovšetkým Antona Petríka, ktoré
boli náročnosťou porovnateľné s komponovaním pre symfonický,
filharmonický orchester. Plodná bola aj skladateľská tvorba Viliama
Tarjányiho a Antona Nahackého.³⁵

V 60. rokoch a v prvej polovici 70. rokov 20. storočia význam
dychového orchestra ďaleko presahoval hranice mesta, okresu,
kraja a Slovenska nielen výnimočnosťou, ale aj absolútnou bezkon-
kurenčnosťou, svojou umeleckou interpretáciou, dramaturgiou, ná-
ročným repertoárom a mimoriadnymi úspechmi medzi mládežníc-
kymi dychovými orchestrami na Slovensku. Jeho kvalita je na ama-

³⁴ Tarjány, 2010, s. 12.

³⁵ Tarjány, 2013, s. 67.

térské pomery veľmi vysoká. Vďaka prezentácii na vysokej úrovni dosahuje dychový orchester výrazné úspechy v kolíske dychovej hudby v Čechách. Aj v rámci Československa na súťažiach v českých mestách patril medzi špičkové dychové orchestre (Kmocho Kolín, 1967, FIJO Cheb, 1970, 1972).³⁶

Už v prvom decéniu svojej existencie mal dychový orchester bohatú umeleckú činnosť. Z autentických údajov kroniky zakladateľa sa dozvedáme, že od roku 1959 do roku 1969 absolvoval tento dychový orchester 566 vystúpení. Jeho popularita a hlavne kvalita za taký krátky čas nezostala bez povšimnutia Československého rozhlasu v Košiciach. Dňa 24. októbra 1962 nahral svoju prvú nahrávku pre krajské vysielanie a 30. apríla 1963 uskutočnil v PKO v Prešove svoj prvý verejný koncert.³⁷

Nezabudnuteľným a výnimočným zážitkom zostane v pamäti účasť dychového orchestra ODPaM Prešov na celoštátnom stretnutí pionierov v Rovišti v dňoch 25. júna – 3. júla 1966. V posledný deň pobytu v Rovišti, 3. júla 1966, čakalo na členov Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM nečakané stretnutie s prvým kozmonautom sveta Jurijom Alexejevičom Gagarinom, ktorému na jeho želanie dychový orchester, so sólistom na trúbke Štefanom Foltínom, zahral skladbu od Niniho Rossa *Večierka – Silencium*.

Vrcholom decénia na vtedajšie pomery bola možnosť vycestovať do zahraničia. V tomto období bolo veľmi ťažké a skoro nemožné dostať sa do zahraničia, obzvlášť do kapitalistickej krajiny. Práve dychový orchester bol vybraný na základe prísnych kritérií umeleckej kvality na medzinárodný festival INTER-TIE do Anglicka v období od 27. júla do 4. augusta 1968.³⁸

³⁶ Tarjányi, 2013, s. 68.

³⁷ Tarjányi, 2013, s. 68.

³⁸ Tarjányi, 2013, s. 68.

Na konci druhého decénia mal dychový orchester za sebou 1 382 vystúpení. Čo sa týka počtu vystúpení, rekordným bol rok 1973. Číslica umeleckej činnosti sa zastavila na 169. Predovšetkým sú to koncerty, oslavy, výchovné koncerty na školách a zahraničné koncerty. Aj keď sa na Slovensku rozšírila činnosť mládežníckych dychových orchestrov, dychový orchester z Prešova si naďalej udržuje vysoký štandard. V rozpätí rokov 1972 – 1978 sa stáva nepretržite absolútnym víťazom Podtatranského festivalu detských dychových orchestrov (na prvých dvoch festivaloch v rokoch 1970 a 1971 vystupoval ako vzorový orchester). Okrem celkového prvenstva získaval najlepšie ocenenia za povinné skladby, dramaturgiu, sólové výkony. Viliam Tarjányi st. bol pravidelne oceňovaný za najlepší dirigentský výkon.³⁹ V júni roku 1975 po úspešnom súťažnom účinkovaní na V. ročníku Podtatranského festivalu dychových orchestrov v Poprade Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov získal natrvalo hlavnú putovnú cenu Amati Kraslice. Po vystúpení Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov odborná porota, zložená zo špičkových osobností dychovej hudby na Slovensku, konštatovala „kiež by sme mali všetky vojenské hudby na takej úrovni, akú napr. má dychová hudba z Prešova“.⁴⁰ Tento úspech nemá obdobu v žiadnej súťaži týkajúcej sa amatérskej umeleckej činnosti na Slovensku. Do kategórie absolútnych úspechov sa môže zaradiť aj účasť na VII. celoslovenskom festivale mládežníckych dychových orchestrov Pádivého Trenčín v dňoch 9. – 10. sep-

³⁹ Tarjányi, 2013, s. 68.

⁴⁰ Citácia je uvedená z časopisu *Rytmus* č. 10/1975, bola uverejnená v článku s titulom *Vysoká úroveň, ale nízko-nízky záujem publika* autorky Kvetoslavy Vystrčilovej, pracovníčky Osvetového ústavu v Bratislave. V porote bol Gejza Príbel, inšpektor vojenských hudieb VVO SSR Trenčín, Miroslav Križek, dirigent Posádkovej hudby Trenčín, Michal Galovec, pracovník hudobného oddelenia Ministerstva kultúry SSR, František Petrus z Čsl. rozhlasu Košice, Pavol Bienik, pedagóg Konzervatória Žilina, Peter Eliáš, riaditeľ LŠU Nováky, Alexander Nahacký, riaditeľ LŠU Trenčín.

tembra 1972. Zo siedmich zúčastnených najlepších orchestrov z celého Slovenska na najvyšší stupienok víťaza vystúpil Mládežnícky dychový orchester ODPaM z Prešova. K vrcholným podujatiam činnosti dychového orchestra v sedemdesiatych rokoch patrí účasť na medzinárodnom svetovom festivale Jugend und Musik in Wien, Viedeň v dňoch 6. – 15. júla 1973. Dvadsaťjeden vystúpení, ktoré počas pobytu vo Viedni dychový súbor uskutočnil, demonštrovalo vysokú umeleckú úroveň dychového orchestra. Špičkovým vystúpením bol rozhlasový koncert vo veľkej sále štúdia ORF WIEN dňa 15. júla 1973 za prítomnosti početného publika. Záverečný pochod *O du mein Österreich* ocenili poslucháči prostredníctvom standing ovation.

Začiatkom roka 1975 dochádza k výmene funkcie umeleckého vedúceho Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Šéfdirigent Viliam Tarjányi st. bol uvoľnený z postu umeleckého vedúceho a odbor školstva ONV v Prešove ho ustanovuje za dirigenta dychového orchestra s platnosťou od 1. januára 1975. Umeleckým vedúcim sa stáva PaedDr. Michal Olejarník.

Koncom 70. a v 80. rokoch 20. storočia dychový orchester vystupuje pod dvomi hlavičkami. Dovtedy Mládežnícky dychový orchester ODPaM v Prešove, neskôr Dychový orchester ABC CVČ Prešov, tvorili väčšinou žiaci z rôznych škôl a ich činnosť v dychovom orchestri bola mimoškolská. Od septembra 1977, keď bol za riaditeľa Ľudovej školy umenia v Prešove na Baštovej ulici vymenovaný PaedDr. Michal Olejarník, ktorý bol zároveň umeleckým vedúcim a dirigentom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, sa postupne káder dychového orchestra dopĺňa prevažne žiakmi a absolventmi Ľudovej školy umenia v Prešove.⁴¹

⁴¹ Tarjányi, 2013, s. 69.

Situácia sa zlepšuje príchodom Antona Nahackého, ktorý po ukončení aktívnej vojenskej činnosti nastupuje 1. decembra 1979 ako učiteľ hry na dychových nástrojoch na Ľudovej škole umenia v Prešove a zároveň ako dirigent Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri naplno uplatňuje svoju dirigentskú kreativitu a skladateľské schopnosti a v učiteľských službách sa prejavila jeho profesionalita a trpezlivosť pri výchove žiakov v hre na dychových nástrojoch. Väčšina žiakov z triedy Antona Nahackého sa stáva platnými členmi dychového orchestra a svoj post hráčov na dychových nástrojoch zastáva veľmi dobre. Vkladom Antona Nahackého je vo veľkej miere aj skladateľská tvorba, ktorá obohacuje repertoár dychového orchestra.

Z kultúrno-spoločenských akcií patrili medzi pravidelné vystúpenia Svidnícke folklórne slávnosti piesní a tancov ukrajinských pracujúcich vo Svidníku, na ktorých sa dychový orchester zúčastňuje v rokoch 1963, 1965, 1967, 1973, 1979, 1983 a 1984.

Vstupom do tretieho decénia genézy Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM badať prudký pokles koncertnej činnosti. Dychový orchester absolvoval počas kvinténia od roku 1969 do roku 1974 v rámci svojej umeleckej činnosti 259 koncertov. Od roku 1979 do roku 1984 v období piatich rokov 88 koncertov. Oproti rokom 1969 – 1974 je to o 171 koncertov menej.

PaedDr. Michal Olejarník, ktorý bol v januára 1975 vymenovaný za umeleckého vedúceho a dirigenta Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, sa snažil pokračovať v práci Viliama Tarjányiho st. a v nastúpenom náročnom trende, ktorý dosiahol dychový orchester v predchádzajúcich rokoch. Dramaturgiu repertoáru naďalej tvorili interpretácie náročných klasických skladieb (J. Brahms: *Uhorský tanec* č. 5; I. Dunajevskij: *Predohra k operete Voľný vietor*; A. Chačaturjan: *Gopak*; W. A. Mozart: *Serenáda*; F. Chopin:

Vyznanie lásky; F. Suppé: *Ľahká jazda*; L. v. Beethoven: *Menuet*; B. Smetana: *Slávnostná predohra*; G. Verdi: *Predohra k La Traviate*; A. Dvořák: *Slovanský tanec č. 2*).

Interpretovali sa aj skladby renomovaných, osvedčených domácich autorov Antona Petrika (*Fujarôčka moja*; *Keď ja žala*; *Tanečná etuda*; *Ľubochňanský pochod*; *Poličko, pole*; *Kremienok a Chocholúšik*), Antona Nahackého (*Ozveny z Východnej*; *Kubánske leto*; *Oravské premeny*; *Estrádny pochod*) a Viliama Tarjányiho st. (*Festivalová*; *Slniečnica*). Dramaturgiu programu dopĺňali skladby slovenských autorov G. Príbelu, J. Kofroňa, K. Pádivého, I. Glorika, A. Hudeca, T. Andrašovana, M. Galovca.

V rokoch 1982 – 1984 sa Mládežnícky dychový orchester ODPaM úspešne prezentoval na okresných festivaloch dychových orchestrov, krajských súťažiach, Podtatranskom festivale detských dychových orchestrov, kde vždy obstál na výbornú a odniesol si vavrín víťazstva. Najvýznamnejšími aktivitami dychového orchestra boli XX., XXI. a XXII. výročný koncert. Tak ako po viaceré roky, domovskou koncertnou sálou sa stala historická budova PKO Čierny orol v Prešove. Pozoruhodné sú v tomto období aj zahraničné zájazdy: výmenný zájazd 27. 04. – 02. 05. 1979 v Halle-Neustadt, NDR; výmenný zájazd 13. – 22. 08. 1981 v Ózd Farkaslyuk, Maďarsko; koncertné zájazdy 03. 07. – 08. 07. 1982 a 04. 07. – 09. 07. 1984 v Halle-Neustadt, NDR.

Pri krátkej rekapitulácii a spätnom pohľade na 25-ročnú činnosť Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov môžeme konštatovať, že mal obrovský význam, prínos a vplyv na oblasť dychovej hudby v Prešove aj na Slovensku.

Žiaci Ľudovej školy umenia v Prešove nemali do roku 1960 možnosť overiť si svoje teoretické vedomosti získané výučbou hry na dychovom nástroji v súborovej hre. Vznikom Mládežníckeho dy-

chového orchestra Okresného domu pionierov a mládeže Prešov a existenciou dychovej hudby Robotníckeho kultúrneho spolku získavali praktické hrácke zručnosti v týchto kolektívoch, čo niektorým, ktorí sa rozhodli študovať na konzervatóriu, veľmi pomohlo.

Viacerým hudobníkom, ktorých začiatky sa spájajú s účinkovaním v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov, Viliam Tarjányi st. nasmeroval životnú kariéru na umeleckú dráhu. Mnohí z nich pokračovali profesionálne ďalej, či už štúdiom na konzervatóriách, Vysokej škole múzických umení v Bratislave, alebo vysokých školách so zameraním na študijný odbor hudobná výchova. Absolventi týchto škôl sa stali buď hudobnými skladateľmi, muzikológmi, profesionálnymi hudobníkmi Divadla Jonáša Záborského v Prešove, Slovenskej filharmónie, Štátnej filharmónie v Košiciach, alebo pedagógmi, učiteľmi na základných umeleckých školách a základných školách.

Viliam Tarjányi st. má ešte jednu unikátnu prioritu a záslužnú prácu v 25-ročnom pôsobení v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov. Aprobáciu hudobná výchova a slovenský jazyk uplatnil nielen ako učiteľ hudobnej výchovy, ale aj ako letopisec. Od vzniku dychového orchestra (1959) až do ukončenia svojej činnosti v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov (1984) viedol kroniku, v ktorej zaznamenával všetky udalosti v časovom slede. Textovú časť Viliam Tarjányi st. koncipoval na základe jednotlivých vystúpení, koncertov, zájazdov, sústreďení, ktoré sú zachytené chronologicky v štyroch kronikách, celkovo na 700 stranách. Kronika obsahuje zážitky, dojmy a postrehy Viliama Tarjányiho st., vystihuje fakty a skutočnosti. Hodnota kroník sa nedá finančne vyčíslieť.

V domácom archíve Viliama Tarjányiho st. sa nachádzajú dokumenty, štatistické údaje, ktoré presne a podrobne evidujú činnosť Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov.⁴²

- Od založenia dychového orchestra v školskom roku 1959/1960 do roku 1984 bol vedený zakladateľom a umeleckým vedúcim Viliamom Tarjányim st. podrobný zoznam hrajúcich, ktorí pôsobili v dychovom súbore Červená šatka pri Jedenásťročnej strednej škole v Prešove na Mudroňovej ulici a v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov. V archívnom menoslovnom zozname sú zachytené základné osobné údaje jednotlivých členov, rok narodenia, odkedy dokedy účinkovali a na akom nástroji hrali. V priebehu 25 rokov účinkovalo v dychovom orchestri 272 členov. Raritou Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v Prešove je hudobná a rodinná previazanosť väzbami otec – deti – súrodenci. Do tohto zoznamu patria rodiny: Berčíkova, Blažovského, Cibul'kova, Dorkova, Drobnáková, Gelleova, Hanobíková, Hnátova, Humeňanského, Kollárova, Kišeľáková, Krajného, Lendackého, Nižníkova, Matejova, Mamrilova, Očkovičova, Oleárova, Olejárníková, Pinkova, Staselova, Tarjányiova, Turáková, Višňovského, Vihonského, Veverkova. Z príslušníkov týchto rodín by vznikol vynikajúci veľký 60-členný dychový orchestr, v ktorom by bola zastúpená každá dychová sekcia, všetky dychové nástroje.

⁴² Súčasťou domáceho archívu Viliama Tarjányiho st., obsahujúceho kompletne údaje o Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov v období rokov 1959 až 1984, sú kroniky, výstrižky z domácich aj zahraničných periodík, odohratý repertoár Mládežníckeho dychového orchestra za roky 1960 – 1986, menoslov účinkujúcich v dychovom orchestri za roky 1960 až 1984, ako aj písomná korešpondencia s významnými osobnosťami dychovej hudby v rámci bývalého Československa.

- Prvé vystúpenie sa datuje do apríla 1960, keď sa dychový súbor Červená šatka zúčastnil Mestského kola Súťaže tvorivosti mládeže v Prešove. Po prvýkrát sa verejnosti predstavil dychový súbor Červená šatka 1. mája 1960.
- Prvý verejný koncert Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov odznel 30. apríla 1963 v sále PKO Prešov. V programe zaznelo osem skladieb. Dve skladby Jána Pöschla, dve skladby autora O. Chvalovského, od E. Tomana pochod *Smer Praha* a skladba J. Seidla *Keď sa dvaja stretnú*. Dychový orchester bol už na takej vyspelej úrovni, že publiku sa predstavili dvaja sólisti. V hre na trombone svoj výkon predniesol Pavel Kolan a sólom na trúbke sa prezentoval Zdeno Kačerik. V dramaturgii programu bola zakomponovaná skladba pre kvarteto pozaunistov, ktorého protagonistami boli Beáta Leukaničová, Marián Nepela, Pavel Kolan a Peter Schönberg. Do roku 1984 absolvoval dychový orchester 22 výročných koncertov, v ktorých odznelo 273 koncertných skladieb.
- Prvá nahrávka v Československom rozhlas v Košiciach sa uskutočnila 24. októbra 1962. Prvý priamy prenos z Košického televízneho štúdia v relácii *Vysielanie pre deti* bol 20. augusta 1967. V dňoch 4. – 5. júna 1971 bol bratislavskou televíziou nakrútený film pod názvom *Štúdio plné nôt*. Premiéra filmu bola 3. augusta 1971 o 18.00 hodine.
- Prvý zahraničný zájazd za päťročnú úspešnú činnosť absolvoval dychový orchester 16. – 18. augusta 1965 v Zakopanem, Poľsko; v dňoch 27. 07. 1968 – 04. 08. 1968 medzinárodný festival INTER-TIE v Middlesbrough, Veľká Británia; od 06. do 15. 07. 1973 svetový festival Jugend und Musik in Wien, Viedeň, Rakúsko.

- Počas 25-ročnej evidencie všetkých vystúpení, ktoré Viliam Tarjányi st. zaznamenával v kronikách, dosiahol počet vystúpení číslicu 1588. Okrúhle 500. vystúpenie sa uskutočnilo 22. mája 1971 na II. Podtatranskom festivale detských dychových orchestrov pod taktovkou zaslúžilého umelca Jindřicha Pravečka, ktorý oddirigoval svoju vlastnú skladbu, festivalový pochod *Prápory, zavlaďte*, pri spoločnom gala koncerte spojených dychových orchestrov. Jubilejné 1000. vystúpenie bolo dňa 1. septembra 1973 na VIII. celoslovenských dožinkách v Nitre.
- Podľa evidencie všetkých účinkujúcich, ktorú Viliam Tarjányi st. zaznamenával vo svojich dokumentoch, najdlhšie pôsobili v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM: Viliam Tarjányi ml. (12 rokov), Peter Haas (12 rokov), Anna Tarjányiová (11 rokov), Štefan Foltín (11 rokov), Peter Baláž (11 rokov), Valentín Tomko (11 rokov), Ivan Benko (9 rokov), Július Veverka (9 rokov), Jozef Blažovský ml. (9 rokov), Štefan Nižník (9 rokov), Daniela Gelleová (8 rokov), Vladislav Varga (8 rokov), Peter Krajný (8 rokov), Vladimír Bañas (8 rokov), Peter Mrúz (8 rokov), Miroslav Macej (8 rokov), Peter Redaj (8 rokov), Marián Sabol (8 rokov), Jozef Urban (8 rokov), Juraj Nižník (8 rokov) a Peter Dorko (8 rokov).

6 Hudobná tvorba Viliama Tarjányiho st.

Prvé skladateľské pokusy spadajú pravdepodobne do gymnaziálnych štúdií. Profesor Rudolf Voborský zadal žiakom úlohu napísať hudobný motív, kde mladý Viliam Tarjányi napísal 8-taktový motív, ktorý bol po posúdení vyhodnotený za najlepší.⁴³

Po získaní aprobácie hudobná výchova vznikajú skladby a cappella – *Národy sveta, Bráňme si mier, Letí naša pieseň, Veselí staobári, Partizáni*. Pre materské školy a základné deväťročné školy napísal jednohlasné i dvojhlasné piesne na slová popredných básnikov: *Listy z Moskvy* – Elena Čepčková, *Mamulienka* – Ján Čarek, *Cestou* – Mária Rázusová-Martáková, *Šuhaj volky pásol* – Pavol Országh Hviezdoslav.

Zoznámením sa s dychovou hudbou a skladateľmi, ktorí v tejto oblasti boli profesionálnymi hudobníkmi, sa jeho hudobná tvorba začala viac orientovať na tento štýl hudby. V tvorbe pre dychové orchestre sa prejavujú vplyvy Antona Nahackého a Antona Petríka, a to predovšetkým v hudobno-upravovateľskej činnosti.⁴⁴ Obdobie umeleckých kontaktov s Antonom Nahackým patrí medzi najplodnejšie v skladateľskej činnosti Viliama Tarjányiho st. V 60. až 70. rokoch dvadsiateho storočia komponuje najviac skladieb, ktoré aranžuje Anton Nahacký.⁴⁵ Úzko spolupracoval a konzultoval po odbornej

⁴³ Tarjányi, 2013, s. 29.

⁴⁴ **Anton Nahacký** (nar. 1928 v obci Šoporňa, od roku 1963 žije v Prešove), osobnosť v oblasti vojenskej a civilnej dychovej hudby. Dirigent, skladateľ, pedagóg, ktorý svojou profesionalitou a odbornou znalosťou prispel k popularizácii tohto hudobného žánru a zanechal vzácny fond v kultúrnom dedičstve v podobe skladieb pre dychové orchestre. **Anton Petrik** (nar. 1937 v obci Veľký Folkmár), profesionálny hudobník, 29 rokov člen Štátnej filharmónie v Košiciach. Ako hudobný skladateľ predovšetkým v oblasti dychovej hudby sa zaradil medzi slovenských veľikánov tohto hudobného žánru. Jeho tvorba priniesla nový progres, dychová hudba sa prezentuje viac koncertnou, náročnou hudbou a ďaleko presahuje rámec prešovského a košického regiónu.

⁴⁵ V tom čase spolupráca Viliama Tarjányiho st. a Antona Nahackého pri komponovaní skladieb vznikla v byte rodiny Viliama Tarjányiho st. na Volgogradskej ulici 8 v Prešove alebo v byte rodiny Antona Nahackého na Björnsonovej ulici v Prešove.

stránke svoje skladby aj s Michalom Galovcom, dirigentom a neskôr šéfdirigentom Posádkovej hudby Bratislava, a Gejzom Príbelom, vojenským inšpektorom dychových hudieb na Slovensku.

Ako skladateľ sa venoval vo svojej tvorbe myšlienkam humanizmu, pokroku, zachovania mieru a priateľstva medzi národmi. Každá skladba z jeho tvorby bola príbehom zo života. Pri písaní novej skladby vedel, o čom bude a z akého „dôvodu“ vzniká.⁴⁶ Výrazným momentom, ktorý zásadným spôsobom ovplyvnil jeho skladateľskú tvorbu, boli spomienky na detstvo, vojnou prežité roky ako príslušníka 2. paradestantnej brigády, životné udalosti. Skomponoval, resp. zinzstrumentoval vyše 43 skladieb pre zbor a cappella a skladby pre dychový orchester. K najúspešnejším patria práve skladby a úpravy pre dychový orchester.⁴⁷

Z pochodovej muziky možno spomenúť: *Dajme sa na pochod* (1967), *Duní náš krok* (1961), *Pochod odbojárov* (1974), *Iskra* (1967); z koncertných skladieb: *Luna tancuje* – valčík (1971), *Nestor* – kvapík (1968), *Mládežnícka veselica* (1966), *Polka pre Milana* (1969), *Šarišská polka* (1979), *Rozprávkové intermezzo* (1971); z úprav: *Letia sane* – čardáš (1967), *Kurizant* – čardáš, *Tancuj, tancuj*, *Od Prešova* (1973), *Slniečnica* (1984). Okrem komponovania pre Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov zhudobnil na vlastný text pre dychovú hudbu Vukovanka Prešov skladbu *Vukováci* (1984).

⁴⁶ Kvapík *Nestor* vznikol na základe víťazstva sedemročného polokrvného hnedého valacha Nestora (Div-Nesi), ktorý bol odchovaný v Kladruboch nad Labem a 10. októbra 1966 vyhral v sedle s Tiborom Kňazíkom vo farbách PÚ Prešov Veľkú pardubickú steeplechase. *Polka pre Milana*, nazývaná aj „Cheeky (Čiky) polka“, bola skomponovaná v roku 1969 po návrate Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov z medzinárodnej súťaže INTER-TIE v Anglicku. Inšpiráciou bola prezývka, ktorú dostal od „Angličanov“ výborný tenorista Milan Kucharek. *Pochod odbojárov* bol skomponovaný v roku 1974 pri príležitosti 30. výročia Slovenského národného povstania. Svoju lojálnosť k regiónu Šariš a mestu Prešov prezentoval skladbou *Šarišská polka* a pochodom *Od Prešova* na motív ľudovej piesne.

⁴⁷ Tarjányi, 2013, s. 30.

Skladby Viliama Tarjányiho st. boli neodmysliteľnou súčasťou repertoáru Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, či už na koncertoch, festivaloch, súťažiach, alebo v rozhlasových a televíznych nahrávkach. Medzi interpretov, ktorí mali vo svojej dramaturgii jeho tvorbu patrili dychový orchester RKS Prešov, mládežnícky dychový orchester Baštovanka Prešov, Dychová hudba Sabinka zo Sabinova, Dychový orchester mladých mesta Košice, Dychový orchester z Medzeva, Dychový orchester zo Sniny, Dychová hudba Železiarne Podbrezová, Dychová hudba Závodného klubu Svit, Dychový orchester Nová Dubnica, Posádková hudba Bratislava, Vojenská dychová hudba z Prešova. Dôležitú úlohu pri zachovaní tvorby začína zohrávať festival dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, ktorý začal písať svoju históriu nultým ročníkom v roku 2009 a koná sa každé dva roky.

Slovenský hudobný fond Osvetového ústavu Bratislava a Krajské osvetové stredisko v Košiciach vydali niekoľko jeho skladieb: *Luna tancuje* – valčík, *Polka pre Milana*, *Rozprávkové intermezzo*. Niektoré skladby Viliama Tarjányiho st. boli nahrané v rozhlase profesionálnymi dychovými orchestrami a vydané na gramoplatni.⁴⁸

Pri komponovaní skladieb dokonale poznal hráčske schopnosti členov jednotlivých sekcií dychového orchestra, pretože boli jeho žiakmi a vyučoval ich v hre na dychových nástrojoch. Tónový rozsah nástroja v skladbe prispôbil vždy možnostiam hráčov, keďže na krídlovke a barytón hrali aj dievčatá. Po technickej stránke si dovoľil komponovať aj náročnejšie pasáže z dôvodu hráčskej vyspelosti a nadania muzikantov, ktorých vchoval.⁴⁹ Svojou skladateľskou tvorbou sa zaradil do oblasti slovenskej dychovej hudby.

⁴⁸ Slovenské hudobné vydavateľstvo OPUS vydalo v roku 1980 gramoplatňu pod názvom *Svetu mier* (pod číslom 91140955), obsahovalo pochodové skladby k 35. výročiu oslobodenia našej vlasti, na ktorej dychová hudba Ministerstva vnútra SSR nahrala od Viliama Tarjányiho st. *Pochod odbojárov*.

⁴⁹ Tarjányi, 2013, s. 30.

7 Skladateľská tvorba Jána Pöschla a jeho vplyv na Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov a na tvorbu Viliama Tarjányho st.

Ján Pöschl sa narodil 27. 03. 1890 v Linzi v hudobne vzdelanej rodine. Otec Jozef bol vojenským kapelníkom a matka výbornou klaviristkou. Ján Pöschl absolvoval nižšiu strednú školu. Už ako šesťročný vedel čítať noty a ako osemročný sa stal žiakom známeho husľového pedagóga Heinricha Dessauera na Hudobnej škole v Linzi, na ktorej študoval hru na husliach. Od roku 1900 postupne nadobúdal u profesora Augusta Göllericha (tajomníka Ferencu Liszta) ďalšie vzdelanie v hre na klavíri a v kompozícii.⁵⁰

Mladý Ján Pöschl vyrastal vo vojenskom ovzduší, a preto sa rozhodol podobne ako jeho otec pre dráhu vojenského hudobníka. Od roku 1905 je žiakom na Vojenskej hudobnej škole v Miškovci. V harmónii a inštrumentácii sa zdokonaľoval súkromne u profesorov Ernesta Lányiho (učiteľa ďalšieho prešovského skladateľa Mikuláša Moyzesa) a Júliusa Szent-Gályho.⁵¹

V Prešove sa natrvalo usadil po skončení prvej svetovej vojny ako mladý začínajúci hudobník vo veku 29 rokov. Veľmi úzko spolupracoval s Mikulášom Moyzesom, s ktorým vyrastal v susedstve. Ján Pöschl býval na Hornej okružnej, dnes Vajanského 55, a Mikuláš Moyzes pod vodárenskou vežou, dnes na Metodovej ulici 13.⁵²

V roku 1919 vzniká Robotnícky kultúrny spolok z radov členov sociálno-demokratickej strany v rámci samovzdelávacieho krúžku, v ktorom roku 1920 vzniká hudobný súbor a dostáva názov Robotnícka hudba. História dychovej hudby tohto spolku, ktorého

⁵⁰ Tarjányi, 2013, s. 17.

⁵¹ Tarjányi, 2013, s. 17.

⁵² Tarjányi, 2013, s. 18.

zakladateľom a dirigentom sa stáva Ján Pöschl, sa začína v roku 1921.⁵³

Po poštátnení Hudobnej školy v Prešove v roku 1951 bol Ján Pöschl jej riaditeľom až do roku 1961.

Zomrel 5. septembra 1961 vo Valticiach. Dňa 8. septembra 1961 za prítomnosti viac ako tisícky obyvateľov na vtedajšom Stalinovom námestí pred Divadlom Jonáša Záborského v Prešove sa s ním lúčil slovenský hudobný skladateľ a pedagóg Alexander Moyzes. Pietnu pieseň zahral Symfonický orchester mesta Prešov pod taktovkou Rudolfa Šuláka. Nad hrobom sa za kolektív dychového orchestra Robotníckeho kultúrneho spolku rozlúčil Viliam Tarjányi st. Ján Pöschl je pochovaný na Mestskom cintoríne v Prešove.⁵⁴

Na jeho počesť bol dňa 16. 11. 2000 Základnej umeleckej škole v Prešove na Prostějovskej ulici udelený čestný titul Jána Pöschla. Dňa 9. júna 2015 bola pri príležitosti nedeľných 125 rokov od jeho narodenia vo foyeri Základnej umeleckej školy Jána Pöschla odhalená jeho busta.

Vo svojej kompozičnej činnosti sa orientoval na populárnu, najmä dychovú hudbu (pochody, valčíky, polky, predohry). Okrem skladieb pre dychový orchester komponoval operety, predohry, skladby pre spev a klavír, kantáty pre sóla, zbor a orchester. Ako zručný inštrumentátor skomponoval veľa budovateľských piesní a inštruktívnych skladieb.⁵⁵ Hudba, ktorú komponoval, bola veľmi obľúbená pre spevnú melódiu, ľudovú rytmiku, optimizmus a emocionálnu účinnosť.

⁵³ Tarjányi, 2013, s. 18.

⁵⁴ Tarjányi, 2013, s. 19.

⁵⁵ Najlepším dôkazom inštrumentálnych schopností Jána Pöschla bolo to, že inštrumentoval skladby veľkého operetného skladateľa Franza Lehára. Za túto prácu bol autorom honorovaný „zlaťákmi“. (Zo spomienok Viliama Tarjányiho st. *Pohľady do minulosti*.)

Vo vojenskej hudobnej škole v Miškovci zložil svoju prvú skladbu *Pochod plukovníka Horthu*. Hortha bol český dôstojník, Pöschlov veliteľ. Počas vojenskej služby sa dostal na Slovensko, kde sa zrodila prvá pochodová pieseň *Lesíčku milý*, ktorú veľmi často a rady hrali najmä dedinské dychovky.⁵⁶

Zo začiatkov jeho komponovania pre dychový orchester sú známe nasledujúce skladby: zmes slovenských ľudových piesní pod názvom Pod Tatrou, Kapriola – kvapík, Uranus – pochod, Šarišan – pochod, Spomienka na Bardejov – valčík, Pod Čergovom – zmes ľudových piesní, Spomienka na Štós – pochod, Kvetuška – polka, Veselá Prešovčanka – polka a pod.⁵⁷

Na mnohé príležitostné verejné vystúpenia jednotlivcov a kolektívov skomponoval technicky nenáročné skladbičky. Upravoval ľudové piesne alebo skladby iných skladateľov pre rôzne nástrojové obsadenia. Pre dychové nástroje sú známe *Starý korheľ* – sólo pre fagot, *Verné družky* – sólo pre 2 trúbky, *Mierová fanfára pre štyri trúbky*. Vrcholom jeho inštrumentačných schopností bola úprava pre Košické národné divadlo *Záporožec za Dunajom* od Semen Hulačka-Artemovského.⁵⁸ Okrem skladieb pre dychový orchester spomenieme: *Tommy a spoločník* (predohra pre symfonický orchester, op. 53, 1930), *Pieseň päťročnice* (skladba pre spev a orchester, 1949).

Za svoju najlepšiu skladbu považoval Ján Pöschl orchestrálne dielo so sólistami *V žiari reflektorov*. Skladba bola komponovaná pre veľký rozhlasový orchester. Ľudový tanec *Veselica veselá* bol pova-

⁵⁶ Tarjányi, 2013, s. 20.

⁵⁷ Ján Pöschl ako hudobník z povolania, učiteľ, skladateľ a upravovateľ hrával so svojím dychovým orchestrom poväčšine vlastné skladby alebo skladby, ktoré sám upravil. V tomto ohľade bol jednostranný, skoro ortodoxný. Ako príklad treba uviesť, že československú štátnu hymnu, Internacionálu, Pieseň práce a ďalšie skladby tohto charakteru sa hrali výlučne v jeho úprave, hoci boli inštrumentované autenticky pre celoštátnu potrebu pre všetky dychové orchestre. (Zo spomienok Viliama Tarjányiho st. *Pohľady do minulosti*.)

⁵⁸ Tarjányi, 2013, s. 20 – 21

žovaný veľikánom slovenskej dychovej hudby Karolom Pádivým za najlepšiu skladbu pre dychový orchester od Jána Pöschla. Hudobne upravil krásne ľudové piesne z oblasti Šariša, Spiša, čím pre nasledujúce generácie (nielen hudobníkov) zachoval kultúrne dedičstvo našich predkov. Zviditeľnil Prešov v hudobnej kultúre a osobitne v tvorbe tradícií dychovej hudby.

Ján Pöschl ovládal svoje hudobné remeslo na vtedajšiu dobu náležite a v Prešove, ba ani v Košiciach mu v tomto smere nemožno nikto konkurovať. Na škodu veci bola tá skutočnosť, že nežil s dobou, nesledoval a nejavil záujem o nové smery v oblasti dychovej hudby, o skvalitnenie interpretačného prejavu dychovej hudby RKS. Týmto svojím postojom sa predčasne odpísal z radov slovenských skladateľov, ktorí boli nositeľmi pokrokových tradícií a rozvoja tohto žánru na Slovensku. Napriek týmto negatívnym postojom osobnosť Jána Pöschla ostane natrvalo zapísaná v dejinách mesta Prešov ako silná, výrazná postava pri organizovaní a rozvíjaní kultúry v Prešove a v širokom okolí.⁵⁹

Vznikom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v Prešove v školskom roku 1959/1960 začal Ján Pöschl tvoriť a komponovať pre tento dychový orchester spočiatku interpretačne nenáročné pochody. V prvom pochode *Pionieri, vpred*, ktorý bol písaný ľahkým štýlom v triu, zhudobnil známu budovateľskú pieseň *Mám záhradku*, ktorej je tiež autorom. Druhý pochod je náročnejší, opäť v triu sa objavil motív, ktorý použil vo svojej budovateľskej piesni *Už vyšlo slnko*. Pochod nazval *V našom šíku buď*. Oba pochody mali premiéru 1. mája 1960 v interpretácii dychového orchestra Červená šatka pri Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici. Orchester získal s týmito pochodmi prvenstvá v mestskom a krajskom kole Súťaže tvorivosti mládeže v roku 1960.

⁵⁹ Zo spomienok Viliama Tarjányiho st. *Pohľady do minulosti*. Dokument je uložený v Krajskom múzeu Prešov LH 5958 (LH 152/87, s. 28).

O popularite a radosti z hry pochodu *V našom šíku bud'* medzi členmi Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov hovorí fakt, že bol dlho súčasťou repertoáru nielen ako úžitkový pochod, ale bol aj skladbou, ktorou sa dychový orchester prezentoval na súťažiach, výročných koncertoch. Pochod Jána Pöschla *V našom šíku bud'* bol Mládežníckym dychovým orchestrom ODPaM nahratý v Československom rozhlas v Košiciach 30. augusta 1963, čím sa vzdala úcta autorovi tohto pochodu, skladateľovi, dirigentovi, pedagógovi a skvelému človeku – „Jani báčimu“.

Premiéry jednotlivých skladieb Jána Pöschla, ktorých protagonistom bol Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov, vymenujeme v nasledujúcom chronologickom poradí:

- 1. mája 1960 počas prvomájového sprievodu zazneli pochody *V našom šíku bud'* a *Pionieri, vpred* za zvukov dychového orchestra Červená šatka pri Jedenástročnej strednej škole na Mudroňovej ulici.
- Dňa 24. októbra 1962 Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov nahral v Československom rozhlas v Košiciach pochod *Výletník*, ktorý bol vysielaný v krajevom vysielaní.
- Na 1. verejnom koncerte Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov dňa 30. apríla 1963 zazneli skladby: pochod – *V našom šíku bud'* a ľudový tanec – *Veselica veselá*.
- Na II. verejnom koncerte Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov dňa 25. apríla 1964 z úcty k nebohému Jánovi Pöschlovi zaradili do programu valčíkovú zmes *Spo-mienka na Bardejov*.
- Na 3. verejnom koncerte bol v programe Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov dňa 24. apríla 1965 zaradený pochod *Pozdrav Banskej Bystrici*, ktorý dovtedy nebol hraný v Prešove žiadnym dychovým orchestrom.

- 4. slávnostný koncert Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov dňa 10. mája 1966 uviedol *Čardášovú zmes*.

Pri interpretácii skladieb Jána Pöschla, ktoré boli aj po jeho smrti súčasťou koncertnej činnosti Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM, sa zachovávala kontinuita jeho pôsobenia, propagácia slovenskej tvorby skladieb, ktoré patria do fondu slovenskej kultúry.

Primárny vplyv Jána Pöschla na vývoj mládežníckej dychovej hudby môžeme zhrnúť cez tieto medzníky jeho činnosti a umeleckého a pedagogického pôsobenia.

- Svojou osobnosťou, profesionalitou a prítomnosťou v meste Prešov ako kapelník, skladateľ a dirigent podnietil vznik Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v Prešove a jeho neskorší umelecký progres.
- Patril k prvým hudobným skladateľom pri komponovaní skladieb pre Mládežnícky dychový orchester ODPaM v Prešove.
- Ján Pöschl mal veľký podiel na formovaní, orientácii, odbornosti a zanietenosti osobnosti Viliama Tarjányiho st. pre oblasť mládežníckej dychovej hudby.
- V 60. a 70. rokoch predchádzajúceho milénia podľa vzoru prešovskej mládežníckej dychovky prevažne v regióne východného Slovenska vznikajú mládežnícke dychové orchestre (Košice, Snina, Humenné, Poprad), súčasťou repertoáru ktorých boli aj skladby Jána Pöschla.

8 Spolupráca Jána Pöschla a Viliama Tarjányiho st.

Od 29. augusta 1951 sa Viliam Tarjányi st. stal členom dychovej hudby Robotníckeho kultúrneho spolku, kde sa začala jeho krásna a plodná desaťročná spolupráca s Jánom Pöschlom, kapelníkom tejto dychovej hudby. Od začiatku bola ich vzájomná spolupráca obohacujúca, zaujímavá a veľmi prospešná. Ján Pöschl vchoval a zasvätil do tajov dychovky svojho nástupcu Viliama Tarjányiho st., ktorý pokračoval v jeho započatej práci v oblasti dychovej hudby v meste Prešov. Napriek tomu, že 10 rokov spolupracovali, Ján Pöschl svoje znalosti v inštrumentácii a kompozícii neposkytoval nikomu, o čom svedčí fakt, že neskomponovali spoločne žiadnu skladbu.

Stretnutie oboch osobností bolo veľkým prínosom a pozitívom pre formovanie, napredovanie, odborný a umelecký rast dychovej hudby nielen v prešovskom regióne, ale aj na celom Slovensku. Ich vzájomná hudobná symbióza zanechala výrazné stopy a odovzdala ďalšej generácii muzikantov, skladateľov, dirigentov mnoho odborných skúseností a znalostí v oblasti dychovej hudby. Na tomto základe mohli budovať a rozvíjať ich odkaz. Boli protagonistami a popularizátormi dychovej hudby medzi mládežou. Ich zásluhou sa stala dychová hudba v Prešove v druhej polovici 20. storočia populárnou aj pre širokú laickú verejnosť. Vkladom bola aj ich skladateľská činnosť. Obaja prispeli k popularizácii tohto hudobného žánru a zanechali vzácny fond v kultúrnom dedičstve v podobe skladieb pre dychové orchestre. Mnoho dychových hudieb na Slovensku malo vo svojom repertoári skladby týchto osobností dychovej hudby. Po smrti Jána Pöschla sa práve Viliam Tarjányi st. zasadil o zaradenie jeho skladieb do dramaturgie koncertných vystúpení Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov.

Skĺbením výbušnej povahy, zásadovosti, dôslednosti, autoritatívnosti a puntičkárstva Jána Pöschla a dôslednosti, precíznosti, odbornosti, zanietenosti a temperamentnosti Viliama Tarjányiho st. dokázali vytvoriť harmóniu so spoločným cieľom, dosiahnuť čo najlepšie výsledky v oblasti dychovej hudby v rámci bývalého Československa.

Ján Pöschl počas vedenia a pôsobenia v dychovej hudbe RKS poznal vlastnosti jednotlivých členov orchestra, ich inteligenciu, hráčsku schopnosť, snaživosť a chcenie. V období spoločného účinkovania v dychovej hudbe a počas osobných stretnutí spoznal kvalitu, nadanie, obrovskú vytrvalosť a pracovitosť Viliama Tarjányiho st., a preto si ho vybral po 10 rokoch za svojho zástupcu.

V čase, keď sa Viliam Tarjányi st. začal orientovať v dychovej hudbe, bol Ján Pöschl už etablovaným skladateľom, hudobníkom a mal na jeho profiláciu ako dirigenta, skladateľa v oblasti dychovej hudby značný vplyv a výrazne ho inšpiroval. Napriek tomu, že dirigovanie a skladateľská činnosť neboli v prípade Viliama Tarjányiho st. profesionálnou orientáciou, vzťah a prežité roky s Jánom Pöschlom mali dosť rozhodujúci význam pre jeho hudobný život. Po smrti Jána Pöschla v roku 1961 sa Viliam Tarjányi st. ujíma vedenia dychového orchestra RKS a snaží sa získané skúsenosti v oblasti dychovej hudby nielen zúročiť, ale aj vylepšiť predovšetkým po odborno-umeleckej stránke, a to doplnením kvalitných hráčov z radov Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov a dramaturgiou náročnejšieho repertoáru.

9 Biografické kalendárium

Viliam Tarjányi st. – promovaný pedagóg

- narodil sa 21. októbra 1915 v Prešove, celý život prežil v rodnom meste
- zomrel 10. januára 1996, je pochovaný na miestnom cintoríne v Prešove

Vojnové roky:

- od roku 1941 do roku 1943 vojak Slovenskej armády
- v októbri 1943 prebehol na sovietsku stranu, kde sa po výcviku v Jefremove v apríli 1944 stáva príslušníkom 2. paradasantnej brigády formujúceho sa 1. československého armádneho zboru
- 2. svetovú vojnu ukončil 17. mája 1945 v Prahe, v decembri 1946 sa vracia do Prešova

Štúdium:

- 1927 – ukončil Ľudovú školu v Prešove
- 1927 – 1929 ukončil dve triedy štátneho československého reálneho gymnázia v Prešove
- 1930/1931 a 1932/1933 ukončil dve triedy Gréckokatolíckej meštianskej školy v Prešove
- 1934/1935 – 1937/1938 študuje na Gréckokatolíckom učiteľskom ústave v Prešove
- 14. júna 1938 po úspešnom štúdiu nadobudol vysvedčenie učiteľskej dospelosti pre školy ľudové s vyučovacím jazykom podkarpatoruským
- 1957 – 1959 diaľkové štúdium na Vyššej pedagogickej škole v Prešove v odbore (špecializácii) slovenčina – hudobná

výchova pre 6. – 9. ročník všeobecne vzdelávacích škôl, po úspešnom ukončení nadobúda vysokoškolskú kvalifikáciu promovanej pedagóg

Profesia:

- 1938 učiteľ na Ľudovej škole v Kapišovej v okrese Svidník
- 1940 učiteľ a správca na Štátnej Ľudovej škole Lipová v okrese Bardejov
- 1951 – 1957 učiteľ, Pedagogická škola Klementa Gottwalda v Prešove
- 1957 – 1958 učiteľ, Osemročná stredná škola Svojdómov v Prešove
- 1958 – 1959 učiteľ, Osemročná stredná škola na Plzenskej ulici, Prešov
- 1960 – 1978 učiteľ na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici, neskôr Základná deväťročná škola na Mudroňovej ulici

Publikačná činnosť:

- TARJÁNYI, V. 1960. *Kronika dychového orchestra ODPaM Prešov*, v poradí prvá (1. január 1960 – 31. december 1967). 201 s.
- TARJÁNYI, V. 1968. *Kronika dychového orchestra ODPaM Prešov*, v poradí druhá (1. január 1968 – 31. august 1974). 196 s.
- TARJÁNYI, V. 1974. *Kronika dychového orchestra ODPaM Prešov*, v poradí tretia (6. september 1974 – 31. december 1981). 193 s.
- TARJÁNYI, V. 1982. *Kronika dychového orchestra ODPaM Prešov*, v poradí štvrtá (1. január 1982 – 31. december 1984). 110 s.

Umelecká, amatérska činnosť:

- 1939 – 1941 člen (hráč na husliach) Prešovského sláčikového kvarteta
- 1945 – 1947 člen (hráč na husliach) divadelného orchestra DJZ Prešov a divadelného orchestra UND Prešov
- 1948 – 1967 spevák, člen orchestra, korepetítor, vicedirigent a dirigent speváckeho zboru Moyzes Prešov
- 1951 – 1984 dirigent, hráč na dychových nástrojoch v dychovom orchestri RKS Prešov
- 1961 – 1978 zakladateľ, dirigent, zbormajster detského speváckeho zboru Červená šatka na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici, neskôr na ZDŠ Mudroňova Prešov
- 1959 – 1984 zakladateľ, umelecký vedúci, dirigent dychového súboru Červená šatka na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici, neskôr na ZDŠ Mudroňova Prešov; od školského roku 1961/1962 Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v Prešove

Skladateľská činnosť:

Skomponoval, resp. zinsťruentoval vyše 43 skladieb pre zbor a cappella alebo pre dychový orchester. K najúspešnejším patria práve skladby a úpravy pre veľký dychový orchester:

Pochodová hudba:

- *Duní náš krok*, aranžmán A. Petřík (1961)
- *Dajme sa na pochod*, aranžmán A. Nahacký (1967), *Iskra*, aranžmán A. Petřík (1967)
- *Pochod odbojárov* (1974)

Koncertné skladby:

- *Mládežnícka veselica*, aranžmán A. Nahacký (1966), *Nestor – kvapík*, aranžmán A. Nahacký (1968)

- *Pre Milana – Csiky polka*, aranžmán G. Príbela (1969), *Luna tancuje – valčík*, aranžmán G. Príbela (1970)
- *Rozprávkové intermezzo*, aranžmán A. Petřík (1971)
- *Šarišská polka*, aranžmán A. Nahacký (1979), *V rytme čardáša*, aranžmán A. Nahacký (1980)
- *Slnčnica*, aranžmán A. Nahacký (1984)
- *Vukováci*, aranžmán A. Nahacký (1985), *Festivalová '85*, aranžmán A. Nahacký (1985)

Úpravy pre dychový orchester:

- *Repül a szán, Letia sane – čardáš* (1967)
- *Kurizant – čardáš* (1973), *Tancuj, tancuj* (1973), *Od Prešova* (1973)

Ocenenia v oblasti umeleckej činnosti:

Za pedagogickú činnosť, mimoškolskú činnosť, za zásluhy vo výchove mládeže a za rozvoj kultúry na Slovensku dostal celý rad národných ocenení a najvyššie vyznamenania:

- Čestný titul zaslúžilý pracovník kultúry za mimoriadne pracovné úspechy v záujmovej umeleckej činnosti, udelený ministrom kultúry Slovenskej socialistickej republiky M. Váľkom, 26. 10. 1972 v Bratislave.
- Cena mesta Prešov udelená pánovi Tarjányimu, umeleckému vedúcemu a dirigentovi orchestra ODPaM v Prešove, za prácu s dychovým orchestrom, menovite za úspechy dosiahnuté v roku 1972 v odbore reprodukčné umenie v oblasti hudby; udeľovaná po prvýkrát v histórii mesta Prešov, 14. 06. 1973.
- Ďakovný list primátora mesta Prešov pri príležitosti 75. výročia vzniku dychového orchestra RKS za osobný prínos do rozvoja kultúry mesta Prešov, 28. 10. 1994.

- Cena Karola Pádivého za rok 1993 udelená Hudobným fondom Bratislava Viliamovi Tarjányimu za dlhoročnú dirigentskú činnosť.
- Výročná Cena Karola Pádivého udelená v roku 1994 Združením dychových hudieb Slovenska Viliamovi Tarjányimu za dlhoročnú činnosť kapelníka Dychového orchestra PKO Prešov a najmä za úspešnú tvorbu mnohých skladieb pre veľké dychové orchestre.
- Cena mesta Prešov za rok 2008 udelená in memoriam p. V. Tarjányimu, významnému hudobníkovi, skladateľovi a dirigentovi za jeho zásluhy a osobný vklad do rozvoja mládežníckych dychových orchestrov na Slovensku a za rozvoj a vynikajúce výsledky v oblasti záujmovej umeleckej činnosti v rámci mesta Prešov i celého Slovenska, udelil primátor mesta Prešov 4. júna 2009.
- Ďakovný list in memoriam za dlhoročnú prácu v prospech mesta Prešov a jeho obyvateľov, za jeho prínos v rámci mimoškolskej záujmovej činnosti na Slovensku udelila primátorka mesta Prešov 1. októbra 2015.
- Niekoľkonásobné diplomy a čestné uznania za najlepší dirigentský výkon.

II.

DIMENZIE MIMOŠKOLSKEJ A ZÁUJMOVEJ ČINNOSTI VILIAMA TARJÁNYIHO V SPOMIENKACH PEDAGÓGOV A BÝVALÝCH ČLENOV MLÁDEŽNÍCKYCH DYCHOVÝCH ORCHESTROV

(Viliam Tarjányi, ed.)

Prolegomena

Vo veľmi príjemnom, komornom a „rodinnom“ prostredí, vďaka „tutorovi seminára“ Ing. Petrovi Haľkovi, riaditeľovi Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove, sa 16. 10. 2015 v priestoroch Centrálnej študovne Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove konal odborný seminár *Viliam Tarjányi – zakladateľ Mládežníckeho dychového orchestra v Prešove* pod garanciou prof. Mgr. art. Ireny Medňanskej, PhD., riaditeľky Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, a PhDr. Viliama Tarjányiho, PhD. Jednotliví prednášatelia a diskutujúci boli z radov bývalých členov Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov (Š. Foltín, F. Turák, V. Tarjányi, A. Bakajsová, rod. Tarjányiová), vysokoškolskí pedagógovia (I. Medňanská, K. Medňanský, L. Šimčík) a študentky katedry hudobného umenia (V. Mrázová, K. Repjaková), členky (bývalá a súčasná) mládežníckeho dychového orchestra Baštovanka pri Základnej umeleckej škole Mikuláša Moyzesa v Prešove. Aktívni účastníci seminára sa vo svojich príspevkoch zamerali na reflexie vlastných kontaktov s Viliamom Tarjányim st. a verbalizáciu svojich spomienok na nestora prešovskej dychovej hudby mladých. Analyzovali jeho skladateľskú tvorbu, prípravu naštudovania skladieb, pedagogické a dirigentské schopnosti. Účastníci seminára vyskladali mozaiku inšpiratívnych a kreatívnych rokov tejto výnimočnej osobnosti.

**Niekoľko spomienok na Viliama Tarjányiho,
dirigenta a dlhoročného vedúceho
Mládežníckeho dychového orchestra
pri ODPaM v Prešove**

PaedDr. Lubomír Šimčík, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

Viliam Tarjányi bol v druhej polovici dvadsiateho storočia významnou osobnosťou prešovského kultúrneho a spoločenského života. Bol jedným z mnohých učiteľov, ktorí v tom čase vykonávali popri svojej učiteľskej praxi i ďalšie aktivity, väčšinou v oblasti kultúry, ktorými rozvíjali predovšetkým detské talenty a vytvárali im priestor na sebarealizáciu.

V týchto dňoch si pripomíname sto rokov od narodenia V. Tarjányiho a ja by som pri tejto príležitosti veľmi rád prispel niekoľkými spomienkami na túto osobnosť. I keď som nikdy nebol členom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM, spriahli nás dohromady iné okolnosti. Ja som bol niekoľko rokov vedúcim oddelenia záujmovej umeleckej činnosti v ODPaM a v rámci svojho referátu som mal na starosti i činnosť dychového orchestra. Z dnešného pohľadu išlo v podstate o manažovanie tejto činnosti, zabezpečenie skúšok, vystúpení, údržby hudobných nástrojov a podobných činností. Spätný pohľad do týchto rokov je i pre mňa veľmi zaujímavý a s odstupom rokov v určitom slova zmysle i hodnotiaci. Jednou z prvých bola otázka, kto bol Viliam Tarjányi? Odpovedí, ako som na to postupne prichádzal, bolo veľmi veľa a patrili zároveň všetky akoby k sebe. Viliam Tarjányi bol muzikant, učiteľ, zakladateľ dychového orchestra, dirigent speváckych zborov, vynikajúci kronikár, bol otcom mojich spolužiakov Anky

a Janka (ako sme ho volali). Viliam Tarjányi vo svojom živote robil všetko pre to, aby výsledok jeho práce bol dokonalý, čo najlepší, aby jeho práca bola perfektná. Perfekcionizmus sa vlastne premietal do všetkých sfér jeho života. Snažil som sa v niekoľkých okruhoch zhrnúť všetky tieto podnety. Jeden pohľad bol z vnútra a druhý akoby spoza dverí a čiastočne z nadhľadu. Tým, že som nesesedel v orchestri ako hráč, tak tie zážitky, skúsenosti a pocity boli často sprostredkované, ale i napriek tomu sa približovali k zážitkom hráčov, členov orchestra. Veľmi často som bol veľmi blízko priameho diania, na skúškach i na koncertoch. Mohol som bezprostredne pozorovať prácu Viliama Tarjányiho, vidieť i cítiť, ako sa celou svojou osobnosťou vkladá do výkonu dirigenta, ako pretavuje to, čo si pred realizáciou poctivo naštudoval, čím sa do hĺbky v príprave zaoberal. V tých rokoch som už vedel a mal možnosť porovnávať i hodnotiť výkon V. Tarjányiho s výkonmi iných dirigentov. V každom prípade boli jeho dirigentské gestá čitateľné, presné a premyslené. Pomocou nich dokázal strhnúť teleso k mimoriadnym výkonom. Za tým sa skrývala tvrdá príprava, disciplína, ale i výbušnosť a temperament.

Pri svojej práci som mal dostatok príležitostí i na osobné rozhovory s Viliamom Tarjányim. Pri nich sme riešili mnohé bežné i väčšie problémy súvisiace s činnosťou orchestra, ale tiež sme zabiehali k témam, ktoré sa spájali s Tarjányiho mladosťou. V mladosti bolo jeho snom stať sa huslistom. V jeho rozlete mu zabránili predovšetkým vojnové udalosti a s ňou i následné zranenie, ktoré spôsobilo čiastočné ochrnutie prstov ľavej ruky. Predtým v čase vojny účinkoval vo Vojenskom súbore Víta Nejedlého. Žiaľ, zranenie zabránilo v ďalšom rozlete mladého huslistu. Časom sa teda začal preorientovávať na dychové nástroje. Obrátil svoju pozornosť smerom k dychovej hudbe a speváckym zborom. Začal

pracovať v rámci voľnočasových aktivít s deťmi školského veku i s mládežníkmi. Takto sa vlastne začala jeho cesta. Spôsob, akým pracoval s deťmi, bol unikátny. Využíval každú možnú chvíľu na nácviky, delené skúšky. Bolo to skoro ráno, cez prestávky i poobede. Bolo to i v soboty a nedele, nepoznal prekážku, ktorá by mu mohla zabrániť v realizácii svojich cieľov. Neodpúšťal sebe, ale ani nikomu inému. Ak to bolo zlé, tak to muselo byť lepšie. Na druhej strane vedel byť láskavý a hlavne za dirigentským pultom dokázal dirigovať nielen rukami, ale celým svojím telom a celou svojou dušou. O tom neustále presviedčal každého hráča, ale i poslucháča, diváka.

Viliam Tarjáni bol z môjho pohľadu napriek širokému záberu vlastných aktivít, ktoré som už skôr spomínal, predovšetkým učiteľom. Jeho cesta sa začala medzi deťmi. Na desiatky môžeme spočítať predovšetkým chlapcov, ktorých presvedčil na spoluprácu. Často to boli šarvanci, deti ulice, ale s dostatočným talentom. Všetci títo, dnes už muži v úctyhodnom veku, mu vďačia za to, ako nasmeroval ich životné cesty. Nedajú naňho dopustiť ani jedno krivé slovo. Sám často spomínal na chvíle, keď zakladal dychový orchester Červená šatka na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici v Prešove: „Každá prestávka, každý voľný čas, ráno nulté hodiny, popoludní, večer, kedykoľvek som bol ochotný obetovať, aby sme sa na svojom prvom vystúpení za svoj výkon nemuseli hanbiť“.

Medzi hráčmi v orchestri som mal počas svojho pôsobenia v ODPaM svojich priateľov, spolužiakov, s ktorými som navštevoval ľudovú školu umenia, ale tam hrávali väčšinou na husliach, ale i na iných nástrojoch. Pre nás všetkých počas štúdia na LŠU bolo účinkovanie v orchestri či v iných telesách akýmsi vyvrcholením, dosiahnutím určitej výkonnostnej méty. Mnohí z nás potom

pokračovali ďalej, ale boli i takí, ktorí nasmerovali svoj ďalší život iným smerom. Hudba však ostala v ich srdci celý život. Tých, čo sa presadili v profesionálnom živote ako hudobníci, bolo mnoho a to bola tak isto vizitka práce Viliama Tarjányiho, pod ktorého vedením v mladosti v orchestri pracovali. Samozrejme, neskôr sa na práci dychového orchestra podieľali i ďalší odborníci. V časoch, keď som ja pôsobil v ODPaM v Prešove, to boli ešte páni Michal Olejarník a Anton Nahacký. Spolu s pánom Tarjányim to bol akýsi „triumvirát“, ktorý riadil prácu tohto telesa. Tak ako to býva pri kolektívnom vedení, každý z členov mal v určitých veciach iný pohľad na riešenie situácií, takže často som bol ja, ako organizačný vedúci, akýmsi bleskozvodom, ale v tom dobrom slova zmysle. Spravidla som si vypočul názory každého z nich a následne sme hľadali spoločné riešenie. O tom, že táto trojica bola veľmi silná a súdržná, svedčili hlavne chvíle, keď bolo treba obhajovať pozície orchestra smerom von a na verejnosti, či pri hľadaní financií. Napriek uvedeným skutočnostiam v tejto trojici z môjho pohľadu najviac vynikal Viliam Tarjányi. Vďačil za to asi tomu, že bol plný života, plný energie, za každých okolností.

Často som prácu orchestra vnímal ako prácu veľkého telesa, ktoré skúšalo vždy vo štvrtky a soboty, a v čase prestávok to v budove vyzeralo ako v jednom veľkom úli, kde akoby všetci, prevažne chlapci, chceli za tých pár minút stihnúť všetko, čo nestihli doposiaľ. Ale akonáhle do skúšobne vstúpil Viliam Tarjányi, v tom momente všetko bez slova stíchlo. A zrazu tí neskrotní chlapci, ktorí sa nevedeli vmestiť do kože, mali oči zavesené na rukách dirigenta a ani sa nepohli. Takéto situácie nepotrebovali komentár. Spomínal som, že Viliam Tarjányi bol i otcom mojich spolužiakov a priateľov, Anky a Janka. Tak ako oni i ja som pochádzal z učiteľskej rodiny a často sme rozprávali o tom, ako nám naši rodičia ne-

ustále sťažujú život a že je to už na nevydržanie. Samozrejme, išlo hlavne o veci súvisiace s prípravou do školy. Dnes už veľmi dobre vieme, že tieto momenty boli v našich životoch veľmi dôležité. Či už viac, alebo menej, všetci sme pri hudbe dodnes ostali, hudba sa stala stredom nášho sveta.

Často pán Tarjányi spomínal, ako sa sám učil hrať na dychových nástrojoch, ako do nich nevedel ani fúknuť. Usilovnosť a zvedavosť ho priviedli k výsledkom. Výhodou dychových nástrojov je, že hráč sa na tomto nástroji naučí hrať za niekoľko mesiacov, ale hráč na husliach sa môže učiť i sedem rokov, a nie je isté, či z neho bude huslista. Možno i tomu vďaka tradícia dychových hudieb za popularitu a množstvo prívržencov v nedávnej minulosti.

V roku 1979 sa v dychovom orchestri mládeže ODPaM v Prešove chystali oslavy 20. výročia jeho založenia. Počas príprav som úzko spolupracoval s pánom Tarjányim na zostavovaní bulletinu. Tam bol ďalší priestor na získavanie informácií o orchestri, ale i ďalších údajov, nad rámec bulletinu. Zďaleka sme nemali také možnosti, ako je to dnes. Hlavne z časového hľadiska sme mnohé termíny museli zvládnuť v dostatočnom predstihu, aby počas osláv bolo všetko k dispozícii – bulletin, plagáty, pozvánky, ale i nové uniformy a mnohé iné veci. Pri príprave osláv som mal možnosť nahliadnuť do všetkých kroník orchestra od jeho založenia. Môžem iba s obdivom konštatovať, že i táto práca pána Tarjányiho si zasluhuje obdiv. Kroniky majú vysokú estetickú i dokumentárnu úroveň, zmysel pre kompozíciu, dôslednosť a presnosť záznamov je na vysokej úrovni. V záznamoch nechýbalo žiadne vystúpenie, ktoré dychový orchester absolvoval. Tarjányi v každej sfére života viedol ľudí okolo seba k tomu, aby to, čo dokázal on, dokázali tiež. Dnes sú kroniky skôr zriedkavosťou ako pravidlom, čo je určite na škodu.

Viliam Tarjányi bol osobnosťou, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila hudobný život v Prešove v druhej polovici dvadsiateho storočia. Ako zakladateľ Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v Prešove sa zapísal do povedomia v oblasti rozvoja hudobného života nielen na Slovensku, ale i v kontexte bývalého Československa.

Viliam Tarjányi – nestor prešovskej dychovej hudby mladých

Mgr. František Turák, CSc.

Prečo sa tu opäť stretávame, už ani neviem po koľkokrát po rokoch, keď by už mal všetky stopy detstva zaviať čas? Niekde v hĺbke svojho srdca i mysle cítime a dokonca vieme presne odpovedať na túto otázku. Pred nami už nie je veľa času života, aj keď nie sme zďaleka na konci síl. Ustavične sa vraciame do detstva, do svojho najproduktívnejšieho života a taxujeme, bilancujeme, čo nám kto dal, čo nám kto vzal, čo sme dali my sami a čo sme aj niekedy vzali inému. A je toho veľmi veľa dobrého i zlého, čo sme prežili, k čomu by sme sa mali postaviť priamo, rozhodne, so zrelým postojom vzhľadom na vek a skúsenosti. Dnes sme sa tu stretli kvôli neo-ceniteľnému dobru jedného z našich dobrodincov, resp. viacerých našich zlatých učiteľov: dirigentov Viliama Tarjányiho, Michala Olejarníka, Jozefa Boldižára, Antona Nahackého a Antona Petrika. Bez týchto učiteľov-dobrodincov mnohí, či lepšie všetci z nás dychovkárov by mali detstvo a mladosť tvrďšiu a chudobnejšiu, bez patričnej orientácie hodnôt, mali by sme menšiu šancu život prežiť plnohodnotne, úspešne, šťastne. Všetci naši dobrí učitelia stáli pri nás roky, chránili nás, obraňovali, učili výšinám medzi nebom a zemou. Za ich snahu, dobrotu nie je možné nájsť vhodné slová vďaka. Predsa len, všetci tu prítomní i neprítomní dychovkári, svorne pokúsme sa povedať: „Za toto všetko *Dobro* ďakujeme Vám!“

Edukačný fenomén: pán *Viliam Tarjányi*

Do dychovky sa hocikto len tak nedostal. Pán dirigent spolu s pánmi Michalom Olejarníkom, zodpovedným za drevené dycho-

vé nástroje, a Jozefom Boldižárom, zodpovedným za melodické plechové dychové nástroje, úzkostlivo vyberali hudobné talenty z prešovských základných škôl na Mudroňovej a Gottwaldovej ulici, prípadne aj odinakiaľ. Z každej triedy vyberali maximálne jedného, dvoch žiakov, hráčskych adeptov do dychovky a do školského speváckeho zboru. Podmienkou bolo, aby mal mladý hudobník aj výborný alebo aspoň dobrý prospech a správanie. Ako dôslední edukátori úzkostlivo dbali na vysokú morálku orchestra či zboru, disciplínu, správanie sa v škole i mimo nej. Čo niektorí rodičia nezvládali, to sa doťahovalo v ansámblí. Dochvíľnosť, disciplína, slušnosť, pracovitosť – to boli vlastnosti, ktoré sa v dychovke nekompromisne roky cizelovali systematickou prácou. Orchester okrem pravidelných tréningov dvakrát týždenne (vo štvrtok večer a v sobotu doobeda) absolvoval niekoľko viacdenných sústredení ročne. Pochopiteľne do toho treba zaradiť aj nespočetné vystúpenia, dlhšie zájazdy, celodenné zájazdy, dokonca nahrávania v rozhlas a televízii. Ospravedlnenky na hodiny ruštiny, slovenčiny či matematiky prostredníctvom pána riaditeľa pionierskeho domu sme vo väčších a neobmedzených dávkach „fasovali“ priamo z OV KSS s ich pečiatkou, ktorá mala na triednych učiteľov a riaditeľov škôl doslova magický účinok. Nuž, vstupom do radov dychovkárov sme sa stali medzi prešovskými deťmi „elitou“, dnes by sa povedalo takými „detskými superstármi“. Celé toto naše pôsobenie v dychovke bolo priam zázrakom. Tu sme nevidane expresne dozrievali nielen umelecky, ale najmä ľudsky.

A teraz ku konkrétnostiam. Pán Tarjányi dokázal za 3 či 4 mesiace (!) naučiť hrať na plechový dychový nástroj 12- či 13-ročného talentovaného žiaka tak dokonale, že bol schopný nastúpiť do dychovky a hrať náročné party, ktoré by lepšie nezahral ani študent 1. ročníka konzervatória. Samozrejme, k výkonu dopomohlo aj to,

že sme poväčšine pri náboroch do dychovky v 6. ročníku základnej deväťročnej školy už mali za sebou niekoľko rokov základnej umeleckej školy, vedeli sme intonovať podľa nôt. Nikdy a nikde som sa ale s takýmto javom „expresného výcviku“ za celú svoju kariéru hudobníka nestretol. Spomínam si s láskou na pravidelné, každodenné a úmorné tréningy pod vedením pána dirigenta v hudobnom kabinete na Základnej deväťročnej škole na Mudroňovej ulici cez prestávky, keď ostatné deti i učitelia oddychovali, jašili sa a jedli desiate. Po nástupe do dychovky sa, žiaľ, skončili naše individuálne hodiny. Mne osobne to veľmi chýbalo, nenaučil som sa bez pedagogického vedenia správne dýchať bránicou a nemal som preto na trúbke výšky. Už po troch mesiacoch „expresného výcviku“ som hral na trúbke v dychovke a mojou prvou zahraniou skladbou bola predohra *Egmont* od Ludwiga van Beethovena! Nezabudnuteľný moment môjho hudobníckeho života! Ja som ešte v parte „lovil“, ale dychovka ju hrala bravúrne, špičkovu na svoj vek, keď ešte väčšine chýbalo školenie akademického typu, fyzická i duševná zrelosť. Pamätám si reakcie svojich rodičov, sestier a príbuzných, keď som im hral spamäti či z nôt náročné party klasických svetových a doposiaľ neprekonaných veľdiel doma v kuchyni, keď naši učitelia z ľudovej školy umenia či základnej deväťročnej školy s údivom, uznaním a nepochopením krútili hlavami nad dokonalým umeleckým výkonom nás, detí, ktoré sme sa nachádzali mnohé ešte len niekedy na začiatku adolescencie! Áno, bolo to zázračné! A za všetkým tým čudom stáli naši páni dirigenti, skladatelia a aranžéri. Nikdy nám nedovolili zaspáť na vavrínoch a hnali nás vpred. Pán Tarjányi nás edukoval niekedy nie tými najpríjemnejšími prostriedkami výchovy. Ale nikdy sa nikoho nedotkol, len ostro pokarhal, málokedy vážnejšie trestal. Dnes sme mu za to vďační, aj keď v da-

nom momente mal najmä pre adolescenta jeho edukačný zásah aj trudnejší ráz.

Dôležitou črtou pána dirigenta bola dôslednosť v práci a disciplína, dôslednosť pri našťudovaní pre nás deti aj náročných diel. Museli sme perfektne intonovať, frázovať rytmicky s veľkou a precítenou dynamikou a výrazom. Pri „piane pianissime“ sme pána dirigenta na okamih stratili za pultom, pri „forte fortissime“ sa prvý rad inštinktívne zaklonil vzad. Nebolo možné prísť neskoro na skúšku, málo povedať, že kolektívna atmosféra bola dusivá. Preto aj viacerí členovia mali za rok stopercentnú účasť na skúškach a vystúpeniach. Vždy som ale najviac obdivoval u pána dirigenta jednu z jeho typických črt. Ťažko ju pomenovať, ale tkvela v tom, že aj keď pán Tarjányi vyžadoval od nás isté umelecké stvárnenie skladieb, ktoré si naskicoval vopred, nechal nás slobodne interpretovať skladby s naším mladým feelingom, nechal istú ľarchu výrazu na lídroch sekcií, ktorí medzi sebou komunikovali. Ja som ako líder sekcie trúbok citlivo zladžoval svoj prejav podľa lídrov 1. a 2. krídlovky, trombónov, lesných rohov, klarinetov, flaut, tenorov a barytónov. Stalo sa párkrát, že sme si pomýlili klasický dychový orchester s americkým bigbandom. Jeho prísny pohľad a známa veta „ja nie som papagáj“ nás vždy dostatočne odradila od obdobných výstrelkov. Džez nám ale dovolil hrať mimo orchestra v dixielande *Lečo party* s naším lídrom Vladom Grejtákom na rôznych podujatiach dychovky. Obľúbenou skladbou dychovky bol *Novoročný vinš* či úpravy melódií *The Beatles* a iných, kde sme náš moderný, či skôr módný feeling využili.

Koniec obdobia rýchleho dozrievania

Dovoľte mi ešte zopár osobných rozpomienok. Po dovŕšení 19 rokov, po ukončení strednej školy sme museli dychovku opustiť. Pre mňa to bol zlý, zdrvivý zážitok. Poslednýkrát som sa zúčastnil

sobotnejšej skúšky dychovky už v čase štúdia hudobnej vedy na FF UK v Bratislave. Chcel som pokračovať popri vysokej škole v dychovke ako „externista“, čo bolo vzhľadom na fyzický kontakt s dychovkou nemožné. Po skúške ma pán Tarjányi vzal do cukrárne pri kine *Tokajík* a objednal mi zákusok s kolou. Ukázal som mu s pýchou mladého muža ťažký trúbkový part skladby *Call On Me*, vtedajšieho veľkého hitu skupiny *Chicago*, ktorý som hral s poloprofesionálnou bratislavskou skupinou *Elán*. Pán dirigent cez svoje silné okuliare zbystril zrak, vzal zložito popísaný part do jednej ruky a snažil sa ho v klasickom štýle spevom zaintonovať a druhou rukou zadirigovať. Myslím, že až na špecifické detaily latinskoamerického džezu sa mu to vcelku podarilo. Uzanlivo mi ho vrátil. Zrazu mu zväžnela tvár a povedal mi nezabudnuteľnú vetu: „Ferkú, v dychovke už nemôžeš hrať ako vysokoškolák a Bratislava je veľmi ďaleko, aby si na skúšky pravidelne dochádzal“. Túto vetu som potom ešte dlho musel preglgávať, kým som ju pochopil. Úspešnú prešovskú dychovku som doslova miloval a ťažko som znášal odchod z nej. Mnohí z nás, nadaných detí Prešova s veľkým náskokom vyzretých hudobníkov medzi rovesníkmi, už ďalej v hudbe nepokračovali, nenadobudli vyššie vzdelanie a prax v špičkových profesionálnych telesách. Obdobie *extrémne rýchleho dozrievania* – niekoľkoročného náskoku pred rovesníkmi – sa zrazu skončilo. Ale nebolo málo tých, ktorí sa predsa stali výbornými profesionálmi, a to nielen s akademickými titulmi. Menujem aspoň niektorých kolegov z mojej generácie (nepoznám osudy ostatných kolegov): Marián Nepela, Igor Hudáček, Boris Kopčák, Vlado Šofranko, Magda Matejová, Peter Bednár či bratia Kišeľákovci. Popri hlavných povolaniach sa vynikajúco uplatnili aj deti pána dirigenta Janko (Viliam) s Aničkou Tarjányiovci, Peter Olejár, Jozef Tekel', Július Humeňanský (vychoval slávne spevácke hviezdy – dcéry Petru a Janu) a ďalší.

Medzinárodný dosah dychovky

V kategórii mládežníckych dychových orchestrov bola prešovská dychovka v danom čase doslova svetovou elitou. Prehnané slová? Dokazujú to fakty: ocenenia a umiestnenia v medzinárodných súťažiach na prvých priečkach. Prečo sa o dychovke nedozvedel natoľko Západný Svet? Odpoveď je stručná a jednoznačná: totalitný režim striktne zakazoval účinkovanie hudobníkov z ČSSR v západných krajinách. V prípade svetového festivalu dychoviek vo Viedni *Jugend und Music* v roku 1973, kde sme dostali pohár za najlepšiu rozhlasovú nahrávku, „rodná strana“ spravila „výnimku“ a vyslala nás vonku. Mohli sme síce vycestovať, ale dychovku bezcitne, s príslolvečnou divokou aroganciou oklieštili z cca 55 na cca 35 členov orchestra. Pritom sme mali celý pobyt hrađený usporiadateľom. Z „politických dôvodov“ necestovali niektorí hráči na melodických nástrojoch, klarinetisti, tuším aj zo sprievodnej sekcie. Pre nás deti to bol šokujúci a frustrujúci zážitok, ktorý formoval naše osobnosti v ďalších rokoch vývinu. Pán Tarjányi na to konto stručne a rázne poznamenal: „Toto nie je dychovka, ale plávajútko“.

Na záver

Nie, dvakrát nemôžete vstúpiť do tej istej rieky. Len raz. A toto sa podarilo v histórii málokomu na našom území vzhľadom na obmedzené kultúrne a politické podmienky v celej našej histórii podrobených Slovákov. Tento neopakovateľný a singulárny „vstup do rieky“ sa podaril našim pánom dirigentom, učiteľom, dobrodincom. A za toto nepredstaviteľné, neskutočné úsilie, lásku a dobrotu nech im je večná sláva!

Uplatnenie členov dychového orchestra v kontexte s profesionálnym zameraním

PhDr. Viliam Tarjányi, PhD.
Prešovská univerzita v Prešove

Nemalú úlohu pri začiatkoch výučby hry na dychových nástrojoch v Prešove zohrala v roku 1951 poštátnená Hudobná škola, ktorej prvým riaditeľom sa stal Ján Pöschl. V školskom roku 1951/1952 bolo na Hudobnej škole dychové oddelenie, v ktorom sa učila iba hra na klarinete.

V tom čase existovala v Prešove jediná civilná dychová hudba Robotnícky kultúrny spolok, ktorá svojou umeleckou úrovňou inšpirovala a podnietila myšlienku založiť detský dychový orchester, ktorý by postupom času dopĺňal rady mestskej hudby a prispieval k prirodzenému javu generačnej výmeny hudobníkov.

Od roku 1965 sa zlepšili materiálne a finančné podmienky na Ľudovej škole umenia v Prešove, zakúpili sa nové hudobné nástroje a rozšírila sa možnosť štúdia v hre na dovtedy menej obsadzovaných dychových nástrojoch (flauta, lesný roh, trúbka). Žiaci dostali teoretické znalosti v hre na dychovom nástroji a postupne v priebehu pol roka boli začlenení do mládežníckeho dychového orchestra. V orchestri dostali veľmi solídne základy orchestrálnej súhry získaním technickej zdatnosti v hre na nástroji aj vďaka interpretácii náročných skladieb. Pred zaradením žiaka medzi členov dychového orchestra s ním učiteľ príslušného dychového nástroja Ľudovej školy umenia, a neskôr základnej umeleckej školy, na hodine nacvičil skladby, ktoré boli v repertoári Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Žiaci z prešovských základných škôl, ktorí prichádzali do dychového orchestra, boli vybratí na základe

prehrávok. Obdobie rokov 1960 – 1990 je výrazné tým, že členmi dychového orchestra boli veľmi talentovaní hudobníci.

Pôsobenie v dychovom orchestri malo výrazný vplyv na niektorých členov, ktorí si vybrali profesionálnu cestu hudobníka, pedagóga, muzikológa či kultúrneho pracovníka. Z hľadiska zamerala, orientácie zamestnania by sme ich mohli rozdeliť do štyroch skupín.

Prvou skupinou sú niektorí hráči pokračujúci v hre na dychovom nástroji, a to štúdiom na konzervatóriu alebo Vysokej škole múzických umení. Absolventi týchto škôl sa stali buď profesionálnymi hudobníkmi Slovenskej filharmónie (Ľ. Kamenský), Štátnej filharmónie v Košiciach (A. Trnková-Oleárová, A. Vlasatá, A. Majoroš), hráčmi Tanečného orchestra československého rozhlasu, skupiny Elán (Boris Kopčák) alebo pedagógmi, učiteľmi na základných umeleckých školách (M. Rusňáková, rod. Matejová, D. Eremiáš, M. Leško, J. Kakaščík).

Druhou skupinou sú členovia, ktorí pokračovali v štúdiu na vysokých školách v študijnom odbore hudobná výchova v určitej kombinácii alebo v hudobnom odbore. Výrazná osobnosť, ktorá účinkovala v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov, hudobný skladateľ, hudobný dramaturg, režisér, muzikológ, člen skupiny Elán, vysokoškolský učiteľ, je František Turák, absolvent štúdia hudobných vied na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Poniektorí svoje vysokoškolské štúdium s aprobáciou hudobná výchova uplatnili ako výborní učitelia na základných školách. Praktické znalosti z pôsobenia dychového orchestra a na vysokej škole získané teoretické znalosti vedeli pri výkone svojho učiteľského povolania tvorivo zúročiť (A. Bakajsová, rod. Tarjányiová, B. Olejarníková a ďalší).

Mnohí výborní muzikanti uplatnili svoje hráčske schopnosti v Divadle Jonáša Záborského v Prešove (M. Nepela, M. Berčík, J. Blažovský ml.), Podduklianskom umeleckom ľudovom súbore Prešov (S. Magda), v poloprofesionálnej bratislavskej skupine ELÁN (F. Turák, J. Tekel, B. Kopčák). Viacerí účinkovali a účinkujú v Tanečnom orchestri TOP – Big band Prešov a v Prešovskom dixielande (P. Bednár).

Tretiu skupinou bývalých členov dychového orchestra tvoria tí, ktorí účinkovali v posádkových hudbách na Slovensku. Z radov chlapcov spoľahlivosťou, kvalitou a svojou výkonnosťou v hre na dychovom nástroji šíрили dobré meno dychového orchestra v posádkových vojenských hudbách počas základnej vojenskej služby (D. Hulvej, I. Handrlica, J. Kakaščík, Š. Marušák, P. Mrúz, M. Nepela, Š. Nižník, V. Tarjányi, J. Vyhonský, F. Zrelák).¹ Väčšina muzikantov, ktorí prichádzali z civilných dychových orchestrov ako amatéri, zvládlo repertoár vojenských hudieb a predovšetkým súborovú, orchestrálnu hru lepšie ako absolventi dychových oddelení z konzervatória z dôvodu, že na konzervatóriách nezískali takú kvalitnú nástrojovú prax v dychovom orchestri. Počas štúdia na konzervatóriu to boli väčšinou iba duá, triá, kvartetá dychových zoskupení. Absolventom Vojenskej hudobnej školy Víta Nejedlého v Roudnici nad Labem je bývalý člen dychového orchestra Štefan Kovalič, v súčasnosti učiteľ a zástupca školy na ZUŠ Mikuláša Moyzesa v Prešove.²

Štvrtým smerom bolo pokračovanie v tradícii, a to pôsobením v iných dychových orchestroch alebo založením dychových orchestrov. Mnohí hráči, ktorých Viliam Tarjányi st. vychoval, sa uchytili a boli platnými členmi v ďalších dychových orchestroch v Prešove, Košiciach, Bratislave (RKS, Uzlový klub ČSD Prešov, Dychová

¹ Tarjányi, 2010, s. 17.

² Tarjányi, 2010, s. 100.

hudba Spojár Bratislava, Zbyněk Kubáček C. a k. dychový komorný orchester Bratislava). Niektorí bývalí členovia zakladali dychové orchestre. Výborný klarinetista Vladimír Grejták viedol dychovú hudbu na vysokej škole, Technickej univerzite v Košiciach, ktorá bola jednou z troch zložiek vysokoškolského estrádneho súboru. Pri Závodnom klube ROH Vukov Prešov vznikla dychová hudba Vukovanka, ktorú založil V. Tarjányi ml. Jozef Kakaščík bol iniciátorom založenia mládežníckeho dychového orchestra Baštovanka pri Základnej umeleckej škole Mikuláša Moyzesa Prešov. Do tejto kategórie by sme mohli zaradiť aj niektorých bývalých hudobníkov pôsobiacich v umeleckej praxi, respektíve zastávajúcich rôzne posty v kultúrno-umeleckých inštitúciách – Ladislav Kišľák ako riaditeľ PKO, jeho brat Michal Kišľák je zamestnanec útvaru osvetovej činnosti DJZ – Šarišské osvetové stredisko Prešov, ktorý sa niekoľko rokov podieľal na organizovaní okresných dychových festivalov v Prešove.

U všetkých spomínaných badať významný rukopis Viliama Tarjányiho st., ktorý do nich vložil nádej v seba a vo svoje schopnosti, že pilnou prácou a talentom dokážu dosiahnuť to, čo si pred-savzali. Bez toho by nikto z nás nedozrel tak extrémne rýchlo, aj keď sme boli geneticky perfektne na muziku a iné činnosti vybavení.

Tento trend, edukácia vynikajúcich hudobníkov na základných umeleckých školách, žiaľ/bohu, po roku 2010 nedosahuje takú úroveň. Na základe štatistík za posledných päť rokov možno konštatovať, že stav na prešovských základných umeleckých školách je alarmujúci. Na štúdium Konzervatória v Košiciach sa z prešovských základných umeleckých škôl dostali 10 žiaci, čo sa týka dychových nástrojov.³ Nemenej dôležitým aspektom je tá skutočnosť,

³ Tarjányi, 2010, s. 103.

že v Prešovskom kraji zaniklo 10 dychových orchestrov. Dychová hudba Soľná Baňa a Dychová hudba hasičská Prešov zanikli prirodzene, ukončením činnosti. V prípade dychových orchestrov Družstevník Široké, Dychová hudba Vukovanka, Šarišanka, Fričovianka z Fričoviec, Železničiar Rušňové depo a Uzlový klub ČSD bolo hlavným atribútom ich zániku nedoplňanie radov hudby novými členmi, čím neprispievali k prirodzenému javu generačnej výmeny hudobníkov, taktiež sa vyskytol personálny problém obsadenia dirigenta s motiváciou pokračovania vo vedení dychovej hudby. Vojenská dychová hudba bola prevelená do Košíc a tiež zanikla. Dychová hudba Jána Pöschla (bývalá RKS), Mládežnícka dychová hudba Jána Pöschla pri Základnej umeleckej škole Jána Pöschla ukončila činnosť pre nezáujem, neprofesionálne manažérske vedenie a prístup bývalých umeleckých vedúcich a dirigentov. Úbytkom skvelých muzikantov na dychových nástrojoch zanikol aj divadelný orchester Divadla Jonáša Záborského v Prešove.

Práve tieto argumenty sú príčinou toho, že súčasní žiaci študujúci na základných umeleckých školách hru na dychových nástrojoch nemajú možnosť rozvíjať svoj talent a teoretickú prax v niektorom z amatérskych alebo profesionálnych hudobných telies, a tak nemajú motiváciu ďalej študovať na konzervatóriách alebo Vysokej škole múzických umení.

Zoznam bibliografických odkazov

- TARJÁNYI, Viliam ml. 2013. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. 148 s. ISBN 978-80-555-0806-1
- TARJÁNYI, Viliam ml. 2010. *Mládežnícky dychový orchester – 50. výročie. Jubilejný zborník k 50. výročiu vzniku Mládežníckeho dychového orchestra*. Prešov: PEJTR – Ján Trudič, 2010. 107 s. ISBN 978-80-969786-5-6

Analýza predohry Ludwiga van Beethovena k scénickej hudbe na námiet Goetheho hry *Egmont* v podaní dychového orchestra

Mgr. Anna Bakajsová

Ako začať? Je to seminár a ja by som rada, ako učiteľka hudobnej výchovy na základnej škole, ale aj ako dcéra dirigenta, povedala niečo krátkeho zo svojho života.

Už od detstva, no už v mamkinom teplom hniezdočku, sme počúvali hudbu, bola rôzneho druhu – klasická, ľudová, dychová. Hovorím v množnom čísle, lebo mamka to nevedela, ale počúvali sme ju s bratom, som totiž z dvojčiek. To asi ovplyvnilo aj moju cestu do života.

Husle boli oteckovou láskou, samozrejme, po mamičke, ale krutosti 2. svetovej vojny poznačili aj jeho. Pri výbuchu míny mu ochrnuli tri prsty ľavej ruky a neostávalo mu nič iného, len presedlať, keďže hudbu miloval, na dychový nástroj. Bol to trombón. Tu vlastne začínam vnímať jeho zodpovedný prístup k niečomu. Dennodenne cvičil, časti, ktoré boli náročnejšie, opakoval nespočetnekrát. Žabiaka sme si zamilovali.¹ Tak sa totiž volala skladbička, ktorú cvičieval. Bol náročný nielen na iných, ale predovšetkým na seba.

Ja osobne si spomínam veľmi dobre na revolučnú pieseň *Rušaj, junač Tatier*.² My sme navštevovali nielen ľudovú školu umenia, hru na husliach, ale spievali sme aj v speváckom zbore Červená šatka na Základnej deväťročnej škole na Mudroňovej ulici. Dlhé

¹ Skladbu skomponoval Václav Trojan (1907 – 1983), český hudobný skladateľ a hudobný pedagóg.

² Autorom hudby revolučnej piesne *Rušaj, junač Tatier* bol advokát a hudobný skladateľ Štefan Fajnor (1844 – 1909).

hodiny trávil nad partitúrou. Prehodnocoval tempo, dynamiku, frázovanie, gestá vhodné pre deti. Tu som pochopila, že 4/4 takt neznamená, že sa musí dirigovať na 4 doby. Neskôr to využil aj v dychovom orchestri, keď sa táto revolučná pieseň hrala v úprave Karola Pádívého. Podobne to bolo aj so skladbou toho istého autora *Slovenský tanec č. 1*.

Vymenovala som viacero dôležitých hudobných prostriedkov, chcem sa však zastaviť pri frázovaní. Čo je to? Je to členenie hudobného procesu na frázy. Na rozdiel od artikulácie fráza nezávisí od subjektívnej interpretácie, ale od formovej výstavby skladby, od jej tektoniky (stavby). Na rozčlenenie slúži cezúra (krátka prestávka), často totožná s frázovacou prestávkou. Toto bolo, dovolila by som si tvrdiť, prioritou pre otcovo dirigovanie. Navštevoval semináre dirigovania. Často sledoval hudobné programy, navštevoval koncerty, študoval materiály svojho obľúbeného dirigenta Ľudovíta Rajtera, Leonarda Bernsteina, Herberta von Karajana, Václava Neumana.

Ja by som sa chcela pozastaviť nad dielom Ludwiga van Beethovena *Egmont*. Hrali sme ho v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov na Slávnostnom koncerte dňa 14. 5. 1969 v Prešove. V kronike Viliama Tarjányiho st. sa dočítame: „Už samotný program bol zárukou hodnotného koncertu. Vrcholným číslom bol nesporne Egmont L. van Beethovena. Vyznel mohutne, bez väčšieho zakolísania orchestra. Treba kvitovať všetkým členom orchestra vzorný prednes. Návik Egmonta trval tri mesiace.“³. Určite to bola trúfalosť. Deti budú hrať v dychovom orchestri veľkého Beethovena. Z bežného orchestra sa stal zrazu „symfonický“. Žiaľ, potom sa už v repertoári táto skladba neobjavila.

Beethoven – Goethe. Velikáni. Stretli sa v Tepliciach roku 1812, no neporozumeli si. Beethoven náruživito obdivoval Goetheho gé-

³ Tarjányi st., 1968, s. 45.

nia, jeho charakter bol však príliš slobodný a prudký, aby sa mohol prispôbiť Goetheho povahe a aby neurážal. To hovorili o Beethovenovi autori kníh. On sám rozprával o prechádzke, pri ktorej sa Goethe ustúpil cisárskej rodine, zatiaľ čo on pokračoval v ceste bez ustúpenia. Hovoril: „Králi a princovia môžu síce vyrábať profesorov a tajných radcov, môžu ich zahrnúť titulmi a radmi, nemôžu však vytvoriť veľkých ľudí ani duchov, ktorí sa vedia povzniesť nad bahno sveta... a keď sa stretnú takí dvaja ľudia ako ja a Goethe, musia títo páni cítiť, čo my pokladáme za veľkosť...”⁴.

Bolo to úžasné. Otec mal pred sebou partitúru L. van Beethovena *Egmont*. Neďaleko ležali knihy o živote a tvorbe L. van Beethovena – *Appassionata*, *Beethovenov život*, *Tri portréty*. V nich boli ceruzkou podčiarknuté dôležité vety, ktoré sa týkali tohto slávneho a smutného diela. Bola to prvá veta *Allegro con brio*.

Skladba bola po prvýkrát prevedená v roku 1810 vo Viedni. Podkladom bola hra Wolfganga Goetheho *Egmont*. Hovorí o zápase Flandier so španielskymi dobyvateľmi, ktorí sú reprezentovaní vojvodom z Alby. Proti nemu stojí gróf Egmont.

Skladba je koncipovaná vo veľkom hrdinskom duchu, ktorý zodpovedá celkovej Beethovenovej nálade rokov, keď túto hudbu tvoril. Začína sa dramatickým vstupom, v ktorom je vyjadrená túžba vojvodu z Alby po vládnutí nad Flandrami. Akoby dôvetok zaznieva plač potláčaného ľudu. Hlavná téma sa objaví v *Allegre*.⁵ Otec vstal, pamätám si to ako dnes, lebo som sa pripravovala na písomnú prácu z ruského jazyka, ťažkú, podišiel k zrkadlu. Zdvihol pravú ruku, zovrel ju a, nôtiač si melódiu, taktovoľ. Opakoval to nespočetnekrát. Potom pridol ľavú ruku, ktorá akoby nepatrila k pravej. Zanoťil druhú melódiu, melódiu plačúceho a utláčaného

⁴ Rolland, 1957, s. 26.

⁵ Očadlík, 1952, s. 237.

národa. Vnášal do pohybu nehu. Tak ako úvodné takty nedávali znať takt, tu sa jasne rozmohol 3/2 takt.

Potom zapol gramofónovú nahrávku a sediac si danú časť vypočul. Opäť pristúpil k zrkadlu a pri znejúcej hudbe dirigoval. Otáčal sa smerom, kde sedeli nástrojové skupiny, drevené dychové nástroje, flauty, aby aj telom upozornil na ich sólo. Odpočinul si a pokračoval.

Keď druhá téma zaznie svojimi rytmickými akordmi, doznieva po nej plač v nových a nových odtieňoch. Vieme, že Beethoven bol známy predovšetkým bodkovaným rytmom, melodickosťou a zmenami tónin. Hudba sa stále stupňuje, vyústi do Allegra con brio. V ňom sa rozburáca hudobný motív, ktorý Beethoven komponoval ako hudbu pre finále Goetheho dramatického diela. Majestátne a silne vrcholí dielo s týmto motívom symfonickej básne v obraze víťazstva a nezlomnej energie ľudu, ktorý svoju myšlienku presadí, i keď Egmont zomiera.

Viete, veľmi ťažko sa o tom rozpráva, keď to nevidíme. Ja to však mám pred očami. Nespočetné hodiny a hodiny strávené nad notami, počúvaním ukážky, dirigovaním pred zrkadlom. Toto som si vryla do mozgu tak, že som to využila aj vo svojej praxi, vo svojom prístupe k príprave na vyučovanie či nácviku so speváckym zborom, tvorbe hudobných programov. Tá odozva dnes existuje. Spevácka skupina, ktorá dnes pôsobí v Radaticiach, v obci, kde som ako učiteľka začínala, pokračuje v prístupe k nácviku tak, ako som ich to ako deti naučila, tak ako som sa to naučila od Viliama Tarjányiho, môjho otecka. Ďakujem mu za všetko, čo viem.

Zoznam bibliografických odkazov

- TARJÁNYI, V. 1968. *Kronika dychového orchestra ODPM Prešov*, v poradí druhá (1. január 1968 – 6. október 1974). 196 s.
- ROLLAND, R. 1957. *Beethovenov život*. Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1957. 129 s.
- OČADLÍK, M. 1952. *Svět orchestru*. Národní hudební vydavatelství, Orbis, 1952. 506 s.

Skladateľská tvorba Viliama Tarjányiho (1915 – 1996)¹

doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

Slovo na úvod

V 60. a 70. rokoch minulého storočia dochádza na Slovensku v značnej miere k zakladaniu mládežníckych dychových orchesterov. Priekopníckou osobnosťou tohto hnutia bol Viliam Tarjányi, pôsobiaci v rokoch 1961 – 1987 v pozícii umeleckého vedúceho a dirigenta Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM² v Prešove. V tomto čase bol už Viliam Tarjányi skúseným dirigentom, keď od roku 1949 začal pôsobiť v spevokole Moyzes, ktorý mal od roku 1952 vlastný 32-členný orchester, a v rokoch 1961 – 1967 pôsobí ako umelecký vedúci a dirigent dychového orchestra RKS³, ktorý doviedol na pozoruhodnú umeleckú úroveň.⁴

Skladateľská tvorba Viliama Tarjányiho

Neopomenuteľnou oblasťou umeleckého profilu Viliama Tarjányiho⁵ je jeho **skladateľská činnosť**, ktorá je determinovaná hlavne

¹ Životu a tvorbe Viliama Tarjányiho staršieho sa budeme podrobnejšie venovať v príspevku *Viliam Tarjányi (1915 – 1996) – výrazná osobnosť hnutia dychových hudieb na Slovensku*, ktorý zaznie na konferencii *Malé osobnosti veľkých dejín – veľké osobnosti malých dejín* 20. 11. 2015, ktorej usporiadateľom je Hudobné múzeum SNM.

² Ide o Okresný dom pionierov a mládeže, ktorý zabezpečoval pre mládež rôzne umelecké a krúžkové aktivity. V súčasnosti prevzali toto poslanie centrá voľného času.

³ Plný názov je Robotnícky kultúrny spolok, jeho reprezentantom bol dychový orchester založený v roku 1919, v roku 1994 bol premenovaný na Dychový orchester Jána Pöschla.

⁴ Tarjányi, 2013, s. 27.

⁵ Objektívne treba na základe dochovaných prameňov, dobových kritik, ocenení a hodnotenia odborníkov konštatovať, že ťažisko umeleckej činnosti Viliama Tarjányiho spočívalo v dirigentskej činnosti, za ktorú dostal viacero významných ocenení. Za všetky menujem aspoň Cenu Karola Pádívého, ktorú mu v roku 1993 udelil Slovenský hudobný fond.

jeho umeleckým pôsobením a stupňom a zameraním hudobného vzdelania. Sociálne a politické pomery zapríčinili,⁶ že základy hudobného vzdelania⁷ získal na Gréckokatolíckom učiteľskom ústave v Prešove, kde študoval v rokoch 1934 – 1938. Vynikal v povinných učebných predmetoch, ako boli všeobecná náuka o hudbe a speve a hra na husliach.⁸ V hre na husliach⁹ a v hudobnej náuke získal výborné nástrojové zručnosti a vedomosti u profesorov tohto ústavu Alojza Kubištu a Jozefa Brabca. V tejto súvislosti však treba poukázať na vysokú odbornú úroveň vtedajších učiteľských ústavov. Nemenej významnou skutočnosťou bol aj fakt, že učitelia sa veľmi výrazne a aktívne zapájali do kultúrneho diania v mieste svojho pôsobenia, tak po umeleckej, ako aj organizačnej stránke.

Prvé **skladateľské pokusy** zaznamenávame u Viliama Tarjányiho už počas jeho gymnaziálnych štúdií,¹⁰ keď ako najlepšie vypracovaná zadaná úloha na napísanie 8-taktového motívu, ktorú vypísal profesor gymnázia Voborský, bola vyhodnotená práve Tarjányiho práca.¹¹ Po absolvovaní Gréckokatolíckeho učiteľského ústavu v Prešove je jeho skladateľská tvorba orientovaná na zboro-

⁶ Pochádzal z robotníckej rodiny a jeho otec bol členom Komunistickej strany Slovenska. Hlavne toto členstvo spôsobilo, že musel ukončiť štúdium na prešovskom gymnáziu (Tarjányi, 2013, s. 25).

⁷ Základné hudobné vedomosti však získal už v rodinnom prostredí. Jeho otec bol výborným amatérskym huslistom a do tajov hry na tomto nástroji veľmi rýchlo začal zasväcovať aj svojho syna (Tarjányi, [s. a.], s. 2). Jeho ďalšou učiteľkou hry na husliach bola Margita Pálová (Tarjányi, [s. a.], s. 2).

⁸ Na pozitívny a rýchly muzikantský rast Viliama Tarjányiho nesporne pozitívne vplývalo priaznivé hudobnícke prešovské prostredie. Veď tu pôsobil hudobný skladateľ Mikuláš Moyzes (1872 – 1944), Ján Pöschl (1890 – 1961), v rokoch 1933 – 1945 skladateľ Michal Vilec (1902 – 1979) či v rokoch 1939 – 1945 Dezider Kardoš (1914 – 1991), keď tu bol v rozhlase vedúcim vysielania. Málo sa tiež hovorí o tom, že po príchode do Prešova v roku 1908 tu vyrastal Alexander Moyzes a po odchode na štúdiá na pražské Konzervatórium v roku 1925 sa sem často vracal.

⁹ Významný úspech ako huslista zaznamenal už v 13 rokoch, keď hral v Martine na koncerte pri príležitosti návratu Jána Levoslava Bellu na Slovensku.

¹⁰ Pozri poznámku č. 5.

¹¹ Tarjányi, 2013, s. 29.

vú tvorbu a piesne pre materské a základné školy, čo je determinované jeho povolaním učiteľa.¹² Komponuje prvé zbory a cappella: *Bráňme mier, Letí naša pieseň*. Podobne pre materské školy a základné školy skladá jedno- a dvojhlasné piesne na texty významných básnikov: *Mamulienka* (Ján Čarek), *Cestou* (Mária Rázusová-Martáková), *Šuhaj volky pásol* (Pavol Országh Hviezdoslav).

Ťažisko skladateľskej tvorby Viliama Tarjányiho však spočíva v kompozíciách pre dychové orchestre. Je to podmienené niekoľkými faktormi:

- po úraze na ruskom fronte prestali byť funkčné tri prsty na ľavej ruke, takže už nemohol hrať na husliach,
- začína sa učiť hrať na trombóne, do tajov hry na tomto nástroji ho zasväcuje Ján Pöschl,
- venuje sa dirigovaniu dychových orchestrov.¹³

V komponovaní skladieb pre dychové orchestre sú mu vzorom dve významné prešovské osobnosti v tejto oblasti skladateľskej činnosti: Anton Nahacký (*1928) a Anton Petrík (*1937). Vrcholné obdobie v tvorbe pre dychové orchestre zaznamenávame u V. Tarjányiho v rokoch 1960 – 1970, teda v čase jeho pôsobenia na významných dirigentských postoch v Mládežníckom dychovom orchestri pri ODPaM a v dychovom orchestri RKS. Celkový počet všetkých kompozícií – zbory a cappella, úpravy a vlastné kompozície – činí 43 skladieb. Kompozície pre dychový orchester možno rozdeliť do troch kategórií:

- pochodové skladby,
- koncertné skladby,
- úpravy.

¹² V rokoch 1940 a 1941 učí na Štátnej ľudovej škole s vyučovacím jazykom ruským v Lípovej. V roku 1941 je však odvelený do armády a v roku 1943 odchádza na front.

¹³ Tarjányi, 2013, s. 26.

Najúspešnejšími skladbami z celej jeho tvorby boli už počas jeho života:

- o pochodové skladby: *Dajme sa na pochod* (1967), *Pochod odbojárov* (1974),
- o koncertné skladby: *Luna tancuje* – valčík (1970), *Nestor*¹⁴ – kva-pík (1968), *Rozprávkové intermezzo* (1971),
- o úpravy: *Letia sane* – čardáš (1967), *Kurizanti* – čardáš, *Od Prešova* (1973).

Kompozičná tvorba Viliama Tarjányiho nesie niekoľko **charakteristických znakov**:

- § tematicky je veľmi rozmanitá a zameriava sa na spomienky na detstvo, životné udalosti, dobové politické výročia a pod.,
- § všetky znaky tvorby vychádzajú z naturelu skladateľa, pričom rešpektujú zákonitosti jednotlivých použitých hudobných druhov a sú podriadené cieľovej skupine,
- § jeho skladby sa vyznačujú jasnými melodickými kontúrami,
- § charakterizuje ich jasná metro-rytmická štruktúra,
- § harmónia vychádza z klasických harmonických vzťahov,
- § Tarjányiho tvorbu charakterizuje využívanie klasických podôb veľkej dvoj- a trojdielnej formy, charakteristickej pre daný zvolený hudobný druh,
- § rešpektovanie technickej a výrazovej vyspelosti jednotlivých hráčov dychového orchestra,
- § tónová amplitúda jednotlivých nástrojov rešpektuje vyspelosť hráčov,
- § všetky skladby pre dychový orchester inštrumentovali a aranžovali: Anton Nahacký, Anton Petřík, Gejza Příbela.

¹⁴ Je to meno najúspešnejšieho pretekárskeho koňa, ktorý sa stal doslova legendou – jeho meno nesie aj jeden z penziónov.

Kompozície V. Tarjányiho boli vo svojej dobe značne obľúbené, pričom sa o nich s uznaním vyjadrila aj odborná verejnosť. Dôkazom toho je fakt, že vtedajší Slovenský hudobný fond¹⁵, Osvetový ústav v Bratislave a Krajské osvetové stredisko vydali tlačou skladby: valčík *Luna tancuje*, *Polka pre Milana* a *Rozprávkové intermezzo*. Popri tom boli niektoré skladby vo svojej dobe nahrané profesionálnymi dychovými orchestrami v Slovenskom rozhlase, či dokonca vydané na zvukových nosičoch.

Conclusio

Skladateľská tvorba Viliama Tarjányiho je živá aj v súčasnej dobe. Zásľuhu na tom má v nemalej miere aj jeho syn, výborný amatérsky hráč na trúbke – PhDr. Viliam Tarjányi, PhD.¹⁶ Aj jeho zásluhou je perspektíva zabezpečiť, aby meno Viliama Tarjányiho st. nebolo len encyklopedickým pojmom – menom, s ktorým sa stretneme v encyklopédiách o dychovom hnutí na Slovensku, ale pritom by bola jeho tvorba neznáma. Festival dychových hudieb, usporadúvaný v dvojročných intervaloch – v roku 100. výročia narodenia V. Tarjányiho st., v roku 2015, bol už jeho 3. ročník, pričom všetkým oficiálnym ročníkom predchádzal nultý ročník. Nie menej pozoruhodným podujatím jubilejného roku bola aj výstava pod názvom *Viliam Tarjányi – pedagóg, dirigent, skladateľ – jeho prínos pre záujmovú mimoškolskú činnosť na Slovensku*, ktorá mala svoju vernisáž 1. októbra 2015 o 16. hodine v Krajskom múzeu v Prešove. O úcte, ktorej sa meno Viliam Tarjányi teší aj v súčasnej dobe, svedčí skutočnosť, že usporiadateľmi tejto výstavy, podrobne približujúcej jeho život a dielo, sú Prešovský samosprávny kraj a Krajské múzeum v Prešove.

¹⁵ V 1993 bol premenovaný na Hudobný fond.

¹⁶ PhDr. Viliam Tarjányi, PhD. pôsobí ako hlavný kontrolór Prešovskej univerzity v Prešove a tajomník Rady pre umeleckú činnosť Prešovskej univerzity v Prešove.

Zoznam bibliografických odkazov

- BURLAS, Ladislav. 2006. *Formy a druhy hudobného vydania*. Žilina: EDIS – vydavateľstvo ŽU, 2006. 306 s. ISBN 80-8070-522-4
- TARJÁNYI, Viliam ml. 2013. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. 148 s. ISBN 978-80-555-0806-1
- TARJÁNYI, Viliam ml. [s. a.]. *VILIAM TARJÁNYI pedagóg, dirigent, skladateľ Zaslúžilý pracovník kultúry*. Rkp. – použité so súhlasom autora.
- TARJÁNYI, Viliam st. *Luna tancuje*, koncertný valčík, partitúra, kp. – použité so súhlasom V. Tarjányiho ml.
- TARJÁNYI, Viliam st. – NAHACKÝ, Anton. *Šarišská polka*, partitúra, rkp. – použité so súhlasom V. Tarjányiho ml.
- TARJÁNYI, Viliam st. *V rytme čardáša*, partitúra, rkp. – použité so súhlasom V. Tarjányiho ml.
- TARJÁNYI, Viliam, st., 1973. *Rozprávkové intermezzo*. Bratislava: Osvetový ústav, 1973.

**Reflexia na spoluprácu
Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov
s Dychovým orchestrom v Halle-Neustadt
a koncert v Paláci republiky v Berlíne (NDR) 1982**

prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

V súvislosti so storočnicou narodenia zakladateľa a dirigenta Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov Viliama Tarjányiho som sa aj ja dostala v spomienkach na začiatok môjho profesijného účinkovania v Prešove. Po sedemročnom pobyte a pôsobení na Hudobnej škole vo východonemeckom meste Nordhausen v spolковой krajine Durínsko sme sa v roku 1981 vrátili na Slovensko. Na podnet vtedajšieho ústredného inšpektora pre ľudové školy umenia Antona Belana sme sa usadili v Prešove a prostredníctvom neho som sa hneď od začiatku dostala do kontaktu a spolupráci s Ľudovou školou umenia (LŠU) v Prešove na Baštovej ulici, ktorú v osemdesiatych rokoch viedol riaditeľ Michal Olejarník. Michal Olejarník bol zároveň dirigentom *Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov*.

Na jar v roku 1982 mi riaditeľ Olejarník predstrel ich návrh, či by som s dychovým orchestrom necestovala do Nemeckej demokratickej republiky do mesta Halle-Neustadt na umelecký zájazd v úlohe tlmočníčky. Veľmi som sa potešila, aj keď som dovtedy orchester nepočula naživo hrať, najmä preto, že mesto Halle a vedľajšie nové mesto Halle-Neustadt som dobre poznala z nášho pobytu.

Kontakty a umelecká spolupráca Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov s Dychovým orchestrom Centrálného domu pionierov a mládeže mesta Halle-Neustadt sa začala v roku 1979,

a tak pripravovaný zájazd v roku 1982 už spočíval na vzájomnom poznaní. S dychovým orchestrom cestovali (02. – 09. 07. 1982) do NDR dirigenti: *Viliam Tarjányi*, *Anton Nahacký* a umelecký vedúci *Michal Olejarník*. Za zriaďovateľa sa zúčastnil riaditeľ ODPaM *Andrej Tej*.

Partneri z nemeckého dychového orchestra, ktorý pracoval pod taktovkou umeleckého vedúceho a zároveň riaditeľa Centrálného domu pionierov a mládeže mesta Halle-Neustadt *Wolfganga Töpfera*, pripravili pre nás prekvapenie, z ktorého, priznám sa, som v prvej chvíli mala obavy. Bol plánovaný spoločný koncert v novootvorenom Paláci republiky v Berlíne, najväčšom kultúrnom dome v NDR, kde koncertovali tie najvýznamnejšie domáce i zahraničné súbory a zrazu sa aj nám dostalo takej cti. *„Koncert otvorili oba súbory známou skladbou Muziky, muziky. V priebehu deväťdesiatich minút sa navzájom striedali v interpretácii diel skladateľov našich i NDR. Obecenstvo, ktoré zaplnilo foyer i galériu berlínskeho Paláca republiky, odmenilo ich výkony dlhotrvajúcim potleskom.“*¹

Hoci boli všetci traja prešovskí dirigenti výborní, predseda bol rozdiel vo zvuku a súhre orchestra. Kultúra zvuku, technická precíznosť, dokonalosť, celá paleta farieb v dynamickom stvárnení, pozornosť muzikantov a schopnosť presne odčítať zreteľné gesto svojho dirigenta, to boli dirigentské kvality a prednosti Viliama Tarjányiho. Prešovská mládežnícka dychovka tak dokázala svoje kvality v prestížnom prostredí berlínskeho Paláca republiky a následne aj na ďalšom koncerte v Halle-Neustadt.

Tak ako v tomto období fungovali tieto umelecké výmeny, v roku 1984 nasledovala návšteva mladých nemeckých dychovkárov v Prešove a spoločné promenádne koncerty na Sídlsku 3. Obdivuhodná bola náročná dramaturgia oboch orchestrov, ktorá

¹ Medňanská, 1982.

pozostávala okrem úprav klasických diel, napr. *Slávnostnej predohry* C dur Bedřicha Smetanu, najmä zo skladieb K. Pádívého, A. Petríka a vlastných dirigentov A. Nahackého a V. Tarjányiho. Najmä A. Nahacký a V. Tarjáni poznali kvality svojho orchestra a písali mu skladby „na mieru“, s ktorými si potom získavali priazeň publika na medzinárodnej súťaži FIJO v Chebe, na súťaži Kmocho Kolín, na Pádívého Trenčíne alebo na Podtatranskom festivale detských dychových orchestrov v Poprade.

Reflektovala som úspechy Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v miestnych periodikách v r. 1982 – 1986, práve v období, keď orchester oslavoval 25. výročie svojho založenia (1984). Štatistika absolvovaných vystúpení naplnila za 25 rokov číslo 1551, z toho 41 v zahraničí, a to v Anglicku, Belgicku, Rakúsku, Poľsku, Maďarsku a v NDR.

Do Halle-Neustadt cestoval Mládežnícky dychový orchester ODPaM opätovne v roku 1986 s dirigentmi M. Olejárníkom a A. Nahackým. Tentoraz účinkovala prešovská dychovka spolu so svojím partnerským orchestrom z Halle-Neustadt na Majstrovstvách NDR, tzv. *Spielmannszüge*.² Aj ďalšie účinkovanie v rámci tohto päťdňového pobytu malo nadregionálny význam. Oba orchestre účinkovali na tradičných slávnostiach kvetov v starobyľom meste (v pohorí Harz v Quedlinburgu), ktoré je pre svoju architektúru zaradené do chránených historických rezervácií UNESCO.

Umelecké zájazdy Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM v Prešove do bývalej NDR priniesli nové zážitky, priateľstvá a vzájomnú komparáciu umeleckej úrovne. Dokumentovali aj obľúbenosť tohto žánru hudby, akým bola dychová hudba.

V roku storočnice zakladateľa orchestra Viliama Tarjányiho som nadviazala kontakt na vtedajší orchester, ktorý od 2002 diriguje pán

² Spielmannszug je skupina hudobníkov hrajúcich podľa starej pruskej tradície na pikolách, malých trubkách, lýre a na bubnoch v prísnej jednote pohybu.

Enrico Rummel. S bývalým dirigentom Wolfgangom Töpferom sa mi napriek mojej snahe i pomoci pána Enrica Rummla nepodarilo skontaktovať.

Autobibliografia

MEDŇANSKÁ, Irena. 1982. *Na návšteve u priateľov*. In: Prešovské noviny. Roč. XXV, č. 57.

MEDŇANSKÁ, Irena. 1984. *Dychový orchester jubiluje*. In: Prešovské noviny. Roč. XXVII, č. 49.

MEDŇANSKÁ, Irena. 1986. *Pestrá štýlová skladba*. In: Východoslovenské noviny. Roč. XXXV, č. 171.

MEDŇANSKÁ, Irena. 1986. *Nové zážitky, nové priateľstvá*. In: Prešovské noviny. Roč. XXIX, č. 64.

Ako som hral prvému kozmonautovi sveta Jurijovi Alexejevičovi Gagarinovi

Štefan Foltín

Moje pôsobenie v dychovom orchestri sa datuje od vzniku dychového súboru Červená šatka na vtedajšej Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici v školskom roku 1959/1960. Bol som žiakom šiesteho ročníka, keď ma pán učiteľ Viliam Tarjányi vybral do skupiny žiakov, ktorí sa začali učiť hre na dychovom nástroji. Niektorí z nás navštevovali hudobnú školu, takže základy sme mali. Každý zo žiakov vybraných do dychového súboru bol pridelený k niektorej sekcii dychových nástrojov. Známe je prirovnanie, že „basa tvrdí muziku“ a v dychovom orchestri niekto musí odrážať na druhú dobu (esta-esta), takže mne bola pridelená Es trúbka, čo bol sprievodný nástroj. Netušil som, že moje pôsobenie hudobníka bude s týmto dychovým súborom, neskôr Mládežníckym dychovým orchestrom Okresného domu pionierov a mládeže v Prešove (ďalej ODPaM), späť celých 11 rokov a precestujem s ním celú bývalú Československú republiku a zúčastním sa aj zahraničných zájazdov a festivalov. Rád spomínam na tie prežité roky, pretože hudba zušľachťuje človeka a naučí ho aj disciplíne. Začiatky výučby boli náročné a ťažké. Cvičilo sa denne v telocvični školy po vyučovaní a cez prestávky v kabinete hudobnej výchovy u pána Tarjányiho. V mojom prípade bolo výhodou, že som mal hudobné základy, pretože som navštevoval Hudobnú školu v Prešove v hre na husliach u pani učiteľky Margity Pállovej a externého učiteľa Eduard Eremiáša. V priebehu troch mesiacov celý dychový súbor nacvičil tri pochody a 1. mája 1960 sme sa predstavili Prešovčanom, čo bolo na tú dobu určitým prekvapením. Prechodom dychového súboru

pod strechu Okresného domu pionierov a mládeže v Prešove sa postupne dopĺňal Mládežnícky dychový orchester o ďalších žiakov z iných škôl a začal šíriť dobré meno aj za hranicami mesta Prešov. Mňa samotného hra na dychovom nástroji začala baviť a začal som poškúľovať po B trúbke. Svoje dychovkárske hrácke umenie som si doplnil v Hudobnej škole v Prešove, kde som navštevoval hodiny v hre na trúbke u externého učiteľa Jozefa Boldižára. V období jedného roku štúdia na škole som zvládol 2 ročníky s absolvovaním koncertu od Arama Iljiča Chačaturjana skladbou *Šabl'ový tanec*. Zdokonalil som sa v hre na dychovom nástroji natoľko, že som presedlal na B trúbku, čo ma začalo viac motivovať a postupne som sa vypracoval na sólistu dychového orchestra. Prišli súťaže, spoločensko-kultúrne akcie, výročné koncerty.

V rokoch 1965 – 1971 bola „prešovská dychovka“ takým vyspelým mládežníckym dychovým orchestrom, aký nemal v rámci Československa konkurenciu. Svojím repertoárom a dramaturgiou úprav skladieb sme priniesli nový pohľad na žáner dychovej hudby. Boli sme avantgardou moderného štýlu dychovej hudby medzi mládežníckymi dychovými orchestrami. V repertoári sme mali v 60. rokoch minulého storočia známy hit autorského dua Jiří Suchý a Jiří Šlitr *Babeta*, ktorý Anton Petřík aranžoval pre dychový orchester v podobe veľmi náročného moderného pochodu *Babeta*. V osobe Antona Petříka získal Mládežnícky dychový orchester ODPaM schopného skladateľa, výborného aranžéra, ktorý pre nás písal a upravoval moderné skladby, ktoré v tom čase nehrali na Slovensku žiadne dychové orchestre, maximálne vojenské hudby.

Vrcholom môjho účinkovania v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM boli 60. roky minulého storočia. V tom období sme sa zúčastnili v júni 1967 piateho ročníka celoštátneho festivalu dychových hudieb Kmochoy Kolín. Pán Tarjányi pripravil dychový

orchester a našťudoval súťažný program tak dokonale, že sami hráči sme boli optimisticky naladení. Vedeli sme o svojich kvalitách, že sme dobrí a máme šancu obstáť na výbornú, čo sa aj potvrdilo. Ako to však už býva, skončili sme druhí. Prvenstvo získala výborná dychovka z Kyjova, ktorá účinkovala v pekných juhokojovských krojoch a program tvoril klasický „dychovkáarský“ repertoár. Naš súťažný program bol zostavený zo skladieb klasických, ale aj moderných úprav, čo ocenila porota kladným hodnotením zvlášť po zvukovej stránke a modernosti štýlu hry. Získali sme uznanie za najlepšiu interpretáciu povinnej skladby *Maminčina pohádka* zaslúžilého umelca Jindřicha Pravečku, za najlepšiu sólistickú výkon v hre na trúbke za skladbu *Večierka* v mojom podaní, ktorú aranžoval pre dychový orchester Anton Petřík, za najlepšiu bicíu sekciu, ale „zásluhou“ slovenského porotcu sme obsadili 2. miesto. O zaujatosti voči nám zo strany slovenského zástupcu hovorí fakt, že Česi uznali, že sme lepší. Získať najvyššie hodnotenie za povinnú skladbu a nevyhrať hovorí za všetko. Nás to neodradilo, práve naopak, náš vynikajúci člen, sólista, skvelý trombonista Marián Nepela napísal hneď po skončení vyhodnotenia súťaže 10-taktový melodický motív, kde sa v texte spieva: „*Nám je jedno, aké mesto, Londýn, Paríž, lepšie je nám ako Kyjov Veľký Šariš! Bo v Šariši pivo majú a v Kyjove nič neznejú, bo tam slabšiu hudbu majú, hej!*“ Táto krátka melódia sa stala hymnusom prešovskej dychovky.

Nezabudnuteľným zážitkom bolo v roku 1966 celoštátne stretnutie pionierov s predstaviteľmi vlády v Rovišti u Příbrami v Čechách. Každý deň prebiehali v „pionierskom mestečku“, ktoré bolo „vybudované“ z veľkých vojenských stanov, rôzne akcie, na ktorých sme aj my pravidelne koncertovali. Vyvrcholením nášho pobytu v Rovišti bola posledná nedeľa. 3. júla 1966 poobede, keď bol program v najlepšom, prišlo nečakané prekvapenie. Medzi pio-

nierov v stanovom mestečku zavítal prvý kozmonaut sveta Jurij Alexejevič Gagarin. Jeho prvá cesta viedla k Mládežníckemu dy-
chovému orchestru ODPaM z Prešova. Zahrali sme mu na želanie
skladbu Niniho Rossa *Il Silenzio (Večierka)*, sólo pre trúbku, v mo-
jom podaní. Bol to pre mňa ako sólistu a celý náš kolektív neopísa-
teľný zážitok. Postupne navštívil v „pionierskom mestečku“ všetky
kraje a náš dychový orchester ho celou cestou sprevádzal rezkými
pochodmi. Po ukončení návštevy sme ho vypravadili za zvuku tón-
ov až k autu.

Úspech na týchto mimoriadne vydarených akciách neostal bez
povšimnutia vtedajšieho Ústredného domu ľudovej tvorivosti
Praha a Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov bol vybra-
ný na základe prísnych kritérií umeleckej kvality na medzinárodný
festival INTER-TIE do Anglicka v období od 27. júla do 4. augusta
1968.

Osobnosť dirigenta Viliama Tarjányiho v návrhu metodického sprievodcu po hudobných pamiatkach v Prešovskom kraji

Mgr. Veronika Mrázová

V každom regióne na Slovensku sa nachádzajú pamiatky rôzneho druhu. Niektoré sú dodnes zachované a predstavujú obrovskú pýchu jednotlivých regiónov. V Prešovskom kraji sa nachádza nespočetné množstvo hudobných pamiatok, o väčšine ktorých obyvatelia zväčša nevedia napriek tomu, že sa nachádzajú v ich blízkosti. Prešov je rodiskom mnohých známych hudobníkov a skladateľov.

Knižnica Pavla Országha Hviezdoslava v Prešove chce prehľadom pamätných tabúl, pomníkov a náhrobných kameňov pripomenúť širokej verejnosti veľké osobnosti nášho mesta i národa ako vďaka a spomienku na našich vzácných predkov, na všetku tú prácu, ktorú vykonali v prospech mesta, cirkvi i celého národa.

Projekt Pamätné tabule – Prešov si taktiež pripomína významné udalosti, ktoré sa odohrali v Prešove, a osobnosti, ktoré žili, pôsobili v meste Prešov. Postupne sú všetky tabule mapované a uvádzané v dokumentoch a katalógoch.

Na Základnej škole Važecká 11 v Prešove v školskom časopise *Vážka* č. 2 v školskom roku 2014/2015 uverejnili pamätníky významných osobností v Prešove.

V žiadnej z týchto inštitúcií meno Viliama Tarjányiho st. nechýba a sú uvedené základne informácie, v akej oblasti dosiahol mimoriadne úspechy a kde sa nachádza pamätná tabuľa.

S menom Viliama Tarjányiho st. sú späté aj moje záverečné práce pri vysokoškolskom štúdiu na Prešovskej univerzite v Prešove. Pri výbere tém záverečných prác sme s prof. I. Medňanskou zohľadni-

li aj moje aktívne pôsobenie v mládežníckom dychovom orchestri Baštovanka. Práve tu som mala možnosť zoznámiť sa aj so skladateľskou činnosťou Viliama Tarjányiho a niektoré z jeho skladieb si zahrať na koncertoch, festivaloch.

V bakalárskej práci *Dychové orchestre vo Východoslovenskom regióne* uvádzam Viliama Tarjányiho ako priekopníka vzniku a zakladania mládežníckych dychových orchestrov na Slovensku. Venovala som sa aj dychovým hudbám, v ktorých pôsobil ako umelecký vedúci, dirigent a hráč na dychovom nástroji. Prínosom pre dychové orchestre, v ktorých pôsobil, bola aj jeho skladateľská tvorba.

V diplomovej práci *Geografia východného Slovenska v hudobnej edukácii ako príklad interdisciplinárnych vzťahov* uvádzam Viliama Tarjányiho v kapitole *Významné osobnosti Prešova v hudobnej kultúre*. Spolu s Mikulášom Moyzesom a Jánom Pöschlom som poukázala na určitú symbiózu medzi týmito tromi osobnosťami. Ján Pöschl vyrastal v susedstve s Mikulášom Moyzesom, a dokonca mali rovnakého učiteľa harmónie a inštrumentácie. Viliam Tarjányi bol takisto úzko previazaný s Jánom Pöschlom, ktorý ho zasvätil do tajov dychovej hudby a spolu s Mikulášom Moyzesom mal vplyv na jeho skladateľskú tvorbu.

Vo svojom príspevku sa budem venovať spomienke na Viliama Tarjányiho, pedagóga, skladateľa, dirigenta z pohľadu metodického sprievodcu pamiatok, ktoré sú na počesť jeho významných úspechov umiestnené a sprístupnené v meste Prešov.

Viliam Tarjányi celý život prežil v Prešove. Popri krásnom, ale náročnom povolaní učiteľa začína od začiatku učiteľovania mimoriadne záslužnú a veľmi úspešnú cestu v mimoškolskej záujmovej oblasti.

V školskom roku 1951/1952 nastupuje na Pedagogickú školu Klementa Gottwalda v Prešove, kde bola mimotriedna záujmová

činnosť na vysokej úrovni. Na škole vedie spevácky zbor. Od roku 1954 až do roku 1958 bol dirigentom prešovského speváckeho zboru Moyzes. Svoju aktívnu, úspešnú, dlhoročnú činnosť v speváckom zbore Moyzes ukončil koncom roka 1967.¹

Po príchode na Jedenásťročnú strednú školu na Mudroňovej ulici v Prešove v školskom roku 1959/1960 zakladá pioniersky dychový súbor Červená šatka. V dychovom orchestri, ktorý sa presídlil od roku 1961 pod strechu vtedajšieho Okresného domu pionierov a mládeže a existoval pod názvom Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov, pôsobil Viliam Tarjányi do roku 1984. V roku 1961 ako učiteľ hudobnej výchovy zakladá na Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici v Prešove detský spevácky zbor Červená šatka, ktorý vedie až do školského roku 1977/1978, keď odchádza do dôchodku.²

Od 29. augusta 1951 sa Viliam Tarjányi stal členom dychovej hudby Robotníckeho kultúrneho spolku a pôsobil v tomto hudobnom telese zo začiatku ako hráč na tenore a barytón. Po smrti Jána Pöschla roku 1961 bol vymenovaný za dirigenta dychového orchestra Robotníckeho kultúrneho spolku. Funkciu dirigenta zastával do roku 1967. Toto sú fragmenty z bohatej mimoškolskej záujmovej činnosti Viliama Tarjányiho.

Dňa 21. 10. 2000 pri 85. výročí jeho narodenia bola odhalená pamätná tabuľa na budove Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove na Masarykovej ulici, bývalý Okresný dom pionierov a mládeže. Tabuľa nám pripomína, že tento prešovský rodák pôsobil v tejto budove v rokoch 1961 – 1984, t. j. 23 rokov, ako zakladateľ, umelecký vedúci a dirigent Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM.

¹ Tarjányi, 2013, s. 26.

² Tarjányi, 2013, s. 27.

Rozhodnutím všeobecne záväzného nariadenia mesta Prešov č. 11/2009 bol určený nový názov ulice v Prešove – Tarjányho ulica. Táto ulica sa nachádza v lokalite Prešovčanom známej pod názvom Rúrky.³

Pri príležitosti 100. výročia narodenia Viliama Tarjányho bola 1. októbra 2015 otvorená výstava *Viliam Tarjányi – pedagóg, skladateľ, dirigent – jeho prínos v rámci mimoškolskej záujmovej činnosti na Slovensku*. Výstava ponúka prehľad pedagogickej, umeleckej, mimoškolskej a tvorivej činnosť Viliama Tarjányho st. Na začiatku výstavy sú trojrozmerné predmety zo zbierky Viliama Tarjányho st. a Krajského múzea Prešov. Prostredníctvom jednotlivých panelov zachytáva biografické kalendárium Viliama Tarjányho všetky dôležité udalosti a fakty v živote a tvorbe pedagóga, dirigenta, skladateľa – detstvo, rodinu, študentské a učiteľské roky. V chronologickom slede nadväzujú exponáty na bohaté a mimoriadne úspešné pôsobenie v mimoškolskej činnosti v oblasti dychovej hudby, ale aj v speváckych zboroch.

Za pedagogickú činnosť, mimoškolskú činnosť, osvetovú činnosť, za zásluhy vo výchove mládeže, za rozvoj kultúry na Slovensku bol ocenený ústrednými a mestskými orgánmi, združeniami na Slovensku najvyššími oceneniami a vyznamenaniami.⁴

Za najlepší dirigentský výkon, pochopenie a interpretáciu najlepšie zvládnutých povinných skladieb na súťažiach, festivaloch mu bola udelená Hudobným fondom Bratislava za rok 1993 Cena Karola Pádivého za dlhoročnú dirigentskú činnosť.

Zoznam bibliografických odkazov

TARJÁNYI, Viliam ml. 2013. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. 148 s. ISBN 978-80-555-0806-1

³ Tarjányi, 2013, s. 29.

⁴ Tarjányi, 2013, s. 28.

Reflexia môjho pôsobenia v dychovom orchestri

Bc. Katarína Repjaková

Dychové orchestre ponúkajú mladým talentovaným a tvorivým hráčom príležitosť na uplatnenie sa v muzike a zároveň dychová hudba vychováva nových pokračovateľov tejto krásnej umeleckej činnosti.

Som členkou mládežníckeho dychového orchestra Baštovanka pri Základnej umeleckej škole Mikuláša Moyzesa v Prešove. V dychovom orchestri Baštovanka pôsobím aktívne už 10. rok ako hráčka na priečnej flaute a alt saxofóne. Síce už nie som žiačkou základnej umeleckej školy, dychovka mi prirástla k srdcu a pôsobenie v dychovke mi dáva naďalej ako hráčke veľmi veľa. Keď som nastúpila do Baštovanky, zistila som, že hra v orchestri je veľmi odlišná, pretože ako flautistka som väčšinou hrávala sólo alebo so sprievodom klavíra. Postupne som sa ocitla v kolektíve dychových nástrojov. V takom početnom orchestri, kde hráči hrajú na rôznych dychových nástrojoch, to bolo a je odlišné. Veľkou školou pre mňa bolo, že som sa naučila ladiť a intonovať, pretože v orchestri, kde sa nachádza cca 40 členov, je to veľmi potrebné. Hráč musí počúvať nielen seba, ale aj ostatných hráčov, aby to nebolo o samostatnej hre, ale o súhre kolektívu. Naučila som sa zásadovosti, vytrvalosti pri nácvikoch skladieb počas skúšok, pretože skladby neboli vždy jednoduché, musel sa klásť dôraz na dynamiku, agogiku, súhru každej sekcie a rozlišovať v skladbách sólo pasáže a tutti pasáže. Vytvárala som si vzťah k skladbám a naučila som sa ich esteticky vnímať. V orchestri som spoznala úžasných ľudí po profesijnej stránke, ale aj osobnej. Vďaka rôznym vystúpeniam som spoznala iné dychové orchestre a ich repertoár. Vďaka účinkovaniu v dychovom orchestri Baštovan-

ka som mala možnosť navštíviť mnohé krajiny. Hra v dychovke ma natoľko ovplyvnila, že rada hrám v orchestri a zbožňujem koncertnú atmosféru. Ak by sa ma niekto opýtal, ktorá je moja obľúbená skladba, nevedela by som odpovedať, pretože pre mňa sú všetky skladby najlepšie. Je však veľmi smutné, že dychová hudba, zvlášť v Prešovskom kraji, pomaly, ale isto zaniká. Preto som rada, že môžem aj takouto formou poďakovať významnému dirigentovi, pedagógovi a skladateľovi Viliamovi Tarjányimu, že v Prešove obohatil hudobnú kultúru aj o dychovú hudbu. Vďaka nemu sa v 60. rokoch minulého storočia presadila dychová hudba v Prešove, a to založením dychového súboru Červená šatka pri Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici v školskom roku 1959/1960. Je veľmi smutné, že z bohatej tradície dychových hudieb v Prešove (Mládežnícky dychový orchester ODPaM, dychová hudba Robotníckeho kultúrneho spolku, Vukovanka, Vojenská dychová hudba, Uzlový klub ČSD) pôsobí dnes už len jediný dychový orchester, a to mládežnícky dychový orchester Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa. Umeleckým vedúcim a dirigentom orchestra je Jozef Kakaščík, riaditeľ ZUŠ Mikuláša Moyzesa. Dychový orchester Baštovanka má bohatý repertoár, zameraný na interpretáciu úprav slovenských ľudových piesní, koncertné a sólové skladby domácich a zahraničných autorov. Stabilnou súčasťou dramaturgie sú diela prešovských hudobných skladateľov, ako Viliam Tarjányi, Anton Petrík a Anton Nahacký. Medzi moje obľúbené skladby okrem zahraničných autorov patria: J. Vejvoda – *Škoda lásky*, V. Tarjányi – *Nestor*, kvapík, *Rozprávkové intermezzo*, Karol Pádivý – *Slovenský pochod*, Ján Pöschl – *Vítame Vás* a iné. Dychový orchester Baštovanka vykonal od svojho vzniku veľkú kus práce v oblasti výchovy a realizácie mladých hráčov dychových orchestrov, v reprezentácii školy, mesta Prešov, nášho umeleckého školstva a Slovenska.

Veľká vďaka patrí aj Viliamovi Tarjányimu ml., synovi maestra, ktorí v roku 2009 prišiel s myšlienkou, aby sa v Prešove konal festival dychových orchestrov – Tarjányiho Prešov, približujúci verejnosti osobnosť, ktorá sa zaslúžila o vynikajúce úspechy v oblasti dychovej hudby. Viliam Tarjányi ml. je dramaturgom, režisérom a manažérom tohto festivalu. Festival sa koná od roku 2009 vždy každé dva roky a tohto roku to bude už tretí ročník (v roku 2009 to bol nultý ročník). Ja som sa zúčastnila ako členka dychového orchestra Baštovanka na troch ročníkoch tohto festivalu (2009, 2011, 2013). Veľmi sa teším na 3. ročník festivalu Tarjányiho Prešov, ktorý sa uskutoční 17. októbra 2015 a predstaví sa na ňom okrem mládežníckeho dychového orchestra Baštovanka aj Dychový orchester mladých mesta Košice a malá dychová hudba Popradčanka z Popradu. Teším sa aj preto, lebo v Prešovskom ani v Košickom kraji nie sú žiadne takéto festivaly, kde by sme sa ako dychové orchestre stretávali. V závere tohto podujatia zahrajú všetky dychové orchestre koncertnú skladbu od Viliama Tarjányiho *Rozprávokové intermezzo* pod taktovkou dirigenta Jozefa Kakaščík. Táto skladba bude darčekom nás muzikantov k 100. výročiu Viliama Tarjányiho významného pedagóga, skladateľa a dirigenta.

Veľké ďakujem patrí tomuto úžasnému človekovi, bez ktoré by mládežnícka dychová hudba v Prešove a v ďalších mestách na Slovensku – Košice, Vranov, Snina, Poprad, Považská Bystrica – nebola.

Zoznam bibliografických odkazov

TARJÁNYI, Viliam ml. 2013. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. 148 s. ISBN978-80-555-0806-1

Adresár referujúcich

Mgr. Bakajsová, Anna

Absolventka PF UPJŠ Prešov, odbor slovenský jazyk – hudobná výchova. Dlhoročná členka Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkovala od 16. 01. 1966 do 01. 09. 1977. Spolu s Evou Gelleovou vytvorili špičkový pár v hre na bicích nástrojoch. Svojím perfektným hráčskym výkonom patrili k ozdobám festivalov, súťaží a koncertov.

Foltín, Štefan

Bývalý sólista a člen dychového súboru Červená šatka, neskôr Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od 03. 01. 1960 do 08. 06. 1971 ako hráč na B trúbke. Medzi vrcholné zážitky, ktoré zažil v orchestri, patrí aj ten, keď ako sólista na trúbke dňa 3. júla 1966 v Rovišti u Příbrami v Čechách zahral na želanie prvému kozmonautovi sveta Jurijovi Gagarinovi skladbu N. Rossa *Večierka*.

Prof. Mgr. art. Medňanská, Irena, PhD.

Absolventka Vysokej hudobnej školy Franza Liszta vo Weimare (NSR), odbor hra na akordeóne u prof. Irmgard Slota-Krieg. Riaditeľka Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. V roku 1982 a 1984 sa ako tlmočníka zúčastnila s Mládežníckym dychovým orchestrom ODPaM Prešov zahraničného zájazdu v Halle-Neustadt, NDR.

Doc. Mgr. art. Medňanský, Karol, PhD.

Absolvent Vysokej hudobnej školy Franza Liszta vo Weimare (NSR), odbor hra na violončele a kompozícia. Absolvent Akadémie starej hudby pri Ústave hudobnej vedy Masarykovej univerzity v Brne (ČR), odbor prevádzková prax hudby obdobia baroka, špecializácia viola da gamba. Docent na Katedre hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Umelecký vedúci komorného orchestra Camerata Academica.

Mgr. Mrázová, Veronika

Absolventka Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Bývalá členka (hráčka na flaute) mládežníckeho dychového orchestra Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov.

Bc. Repjaková, Katarína

Absolventka Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Študentka 2. ročníka magisterského stupňa Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove v študijnom programe učiteľstvo hudobného umenia v kombinácii. Členka (hráčka na flaute) mládežníckeho dychového orchestra Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov.

PaedDr. Šimčík, Ľubomír, PhD.

Absolvent PF UPJŠ Prešov, odbor slovenský jazyk – hudobná výchova. Vedúci katedry hudobnej a výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. V rokoch 1978 – 1983 zastával funkciu vedúceho oddelenia záujmovej činnosti v ODPaM

Prešov. Medzi iným organizačne zabezpečoval akcie Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov.

PhDr. Tarjányi, Viliam, PhD.

Absolvent FF UPJŠ Prešov, odbor výchova a vzdelávanie dospelých. Absolvent FM PU v Prešove, odbor manažment. Bývalý člen a sólista Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od 20. 11. 1966 do 28. 09. 1978 ako hráč na krídlovke a B trúbke. Po návrate zo základnej vojenskej služby v Posádkovej hudbe Banská Bystrica od roku 1980 do roku 1984 naďalej účinkoval ako výpomoc pri všetkých významných akciách (koncerty, súťaže, festivaly) v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov.

Mgr. Turák, František, CSc.

Absolvent FF UK v Bratislave, odbor hudobné vedy. Bývalý člen a sólista Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od 07. 02. 1969 do 04. 09. 1975 ako hráč na B trúbke. Skladateľ, aranžér, hudobný režisér, hudobný dramaturg, hráč na klávesových a dychových nástrojoch, muzikológ. Medzi iným člen skupiny Elán v rokoch 1975 – 1978.

III.

TARJÁNYIHO PREŠOV CELOSLOVENSKÝ FESTIVAL DYCHOVÝCH ORCHESTROV

(Viliam Tarjányi)

Prolegomena

Mesto Prešov je, bolo a bude žiť kultúrnym životom. Hudobný život v tomto meste, ktorému sa hovorí aj „Atény nad Torysou“, usmerňovalo a zviditeľňovalo veľa významných osobností v minulosti aj dnes.

Myšlienkou zrodu festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov (ďalej festivalu) sa zapodieval jeho syn a autor tejto knihy v jednej osobe, Viliam Tarjányi ml., dlhšie obdobie. Naplnenie a realizácia tejto predstavy nadobudla kontúry v roku 2009, ktorý sa niesol v znamení 50. výročia vzniku Mládežníckeho dychového orchestra Okresného domu pionierov a mládeže v Prešove, ktorý založil Viliam Tarjányi st. v školskom roku 1959/1960 pri Jedenásťročnej strednej škole na Mudroňovej ulici v Prešove.

Organizačný štáb v začiatkoch (roku 2009 a 2011) tvorili skúsení, zapálení ľudia, ktorí v oblasti dychovej hudby pôsobili a pôsobia, Mgr. Anna Bakajsová (predkladateľka projektu a predsedníčka festivalu), PhDr. Viliam Tarjányi, PhD. (predkladateľ, dramaturg a manažér projektu), Jozef Kakaščík (manažér projektu), Mgr. Michal Kišľačák (koordinátor) a Mgr. Peter Haas (koordinátor). Predkladatelia (V. Tarjányi ml. a A. Bakajsová) si týmto projektom uctili umeleckú a ľudskú pamiatku výraznej osobnosti prešovského hudobného a kultúrneho života. Na nultom ročníku sa podieľali aj zamestnanci odboru školstva, kultúry a športu Mestského úradu Prešov. Poďakovanie si zaslúži aj autor grafických návrhov a úpravy bulletinov Ing. Ladislav Nagy.

1 Nultý ročník medzinárodného festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 13. jún 2009

Ťažisko organizačnej práce nultého ročníka Tarjányiho Prešov 2009 ležalo predovšetkým na pleciach PhDr. Viliama Tarjányiho, PhD., ktorý predložil mestu Prešov projekt festivalu dychových orchestrov s tým, aby sa konal každé dva roky. Veľká podpora festivalu bola zo strany vtedajšieho prednostu Mestského úradu v Prešove Ing. Jozefa Višňovského, ktorý od začiatku podporoval túto akciu a významne sa zaangažoval, aby mal festival dôstojný, úspešný priebeh a patričnú umeleckú úroveň.

Festival sa konal za prítomnosti 5 dychových orchestrov. V dopoludňajších hodinách to boli promenádne koncerty na rôznych miestach mesta Prešov. V poobedňajších hodinách bol súčasťou festivalu sprievod účastníkov festivalu dychových orchestrov a mažoretiek od hotela Dukla po historickú budovu DJZ Prešov. Hlavný program festivalu bol lokalizovaný na Hlavnej ulici na postavenom pódiu. V závere monstrekoncertu spojených dychových orchestrov zaznel kvapík Viliama Tarjányiho st., arr. Antona Petríka – *Nestor*. Dirigoval Jozef Kakaščík.

Účinkovali:

- Mládežnícky dychový orchester Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov (umelecký vedúci a dirigent Jozef Kakaščík, druhý dirigent Štefan Kovalič)
- Mládežnícky dychový orchester pri ZUŠ Jána Pöschla, Prešov (umelecký vedúci PaedDr. Jaroslav Doležal, dirigent Miroslav Vlček)
- Dychový orchester mladých mesta Košice (umelecký vedúci a dirigent Peter Schurger, druhý dirigent Peter Kendereš)

- Malá dychová hudba Sabinka (umelecký vedúci a kapelník František Rokošný)
- Szabolcsi Koncert Fúvószenekar és Majorette Csoport Maďarsko (umelecký vedúci Sándor Rosta)

Nultý ročník sa napriek nepriaznivému počasiu pri sprievode mestom Prešov stretol s mimoriadnym ohlasom medzi mladými aj skôr narodenými Prešovčanmi. Mesto Prešov sa rozhodlo pokračovať v pravidelnom organizovaní festivalu dychových orchestrov každé dva roky. Monstrekoncert, na ktorom zaznela skladba Viliama Tarjányiho st. *Nestor* v podaní cca 200 hudobníkov, vyznel veľkolepo.

2 Prvý ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 17. september 2011

Festival sa konal v jazdeckom areáli v Prešove. V závere monstrekoncertu spojených dychových orchestrov zaznel pochod Viliama Tarjányiho st., arr. Anton Nahacký – *Odbojár*. Dirigoval Peter Schurger.

Účinkovali:

- Mládežnícky dychový orchester Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov (umelecký vedúci a dirigent Jozef Kakaščík)
- Dychový orchester mladých mesta Košice (umelecký vedúci Peter Schurger, dirigent Peter Kenderes)

Za krásneho počasia v popoludňajších hodinách a bohatej účasti poslucháčov v rámci Prešovských trhov sa uskutočnil prvý ročník festivalu. Na festivale sa zúčastnili dva mládežnícke dychové orchestre, ktoré patria v rámci krajov k najlepším.

Prvé dva festivaly (nultý ročník, 2009, a prvý ročník, 2011) sa konali pod záštitou JUDr. Pavla Hagyarého, primátora mesta Prešov.

3 Druhý ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 27. november 2013

V koncertnej sále historickej budovy PKO Čierny orol v Prešove sa festivalu zúčastnili dva dychového orchestre. V závere monstrekoncertu spojených dychových orchestrov zaznel pochod Jána Pöschla – *Vítame Vás*. Dirigoval Jozef Kakaščík.

Účinkovali:

- Mládežnícky dychový orchester Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov (umelecký vedúci a dirigent Jozef Kakaščík)
- Dychový orchester mladých mesta Košice (umelecký vedúci Peter Schurger, dirigent Peter Kendereš)

Hlavným organizátorom druhého ročníka festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov v roku 2013 bol Prešovský samosprávny kraj. Záštitu nad festivalom prevzal MUDr. Peter Chudík, predseda Prešovského samosprávneho kraja. Realizačný tím pozostával z PhDr. Viliama Tarjányiho, PhD. (dramaturg, manažér festivalu), Mgr. Ladislava Magyara (vedúci kancelárie predsedu Prešovského samosprávneho kraja), Mgr. Ján Hanzo (riaditeľ DJZ Prešov), Jozefa Kakaščíka (riaditeľ ZUŠ M. Moyzesa), Mgr. Michala Kišeľáka (metodik DJZ Prešov – útvar osvetovej činnosti).

Festivalu sa zúčastnili mládežnícke dychové orchestre z Prešova a Košíc. Neskorý termín prinútil organizátorov preniesť festival do priestorov PKO Prešov. Mimoriadnou udalosťou tohto ročníka bola prezentácia a krst monografie PhDr. Viliama Tarjányiho, PhD. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Publikáciu odborne predstavil Mgr. František Turák, CSc., hudobník, skladateľ, pedagóg, muzikológ a bývalý člen a sólista Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, za prítomnosti žijúcich rodinných prísluš-

níkov osobností, ktoré tvorili dejiny dychovej hudby mesta Prešov a Slovenska. Po slávnostnom koncerte a prezentácii publikácie bolo v priestoroch PKO Prešov malé posedenie pri čaši vína.

4 Tretí ročník festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, 17. október 2015

V kine Scala sa festivalu zúčastnili tri dychového orchestre. V závere monstrekoncertu spojených dychových orchestrov zaznelo *Rozprávkové intermezzo* Viliama Tarjányiho st.

Účinkovali:

- Mládežnícky dychový orchester Baštovanka pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov (umelecký vedúci Jozef Kakaščík)
- Dychový orchester mladých mesta Košice (umelecký vedúci Peter Schurger)
- Malá dychová hudba Popradčanka z Popradu (umelecký vedúci Ľubomír Čuban)

Na festivale mala slovenskú premiéru skladba Viliama Tarjányiho ml., arr. Tibor Kapitán, *Hľadanie* v podaní Dychového orchestra mladých mesta Košice. Termín festivalu bol vybraný k blížiacemu sa 100. výročiu narodenia Viliama Tarjányiho st. a bol vyvrcholením osláv a podujatí, ktoré sa na počesť jeho výročia konali počas celého mesiaca októbra 2015. Oproti minulým rokom sa so svojou produkciou prezentovala malá dychová hudba Popradčanka, ktorá vniesla do festivalu určité oživenie.

5 Význam a perspektíva festivalu

V súčasnosti sa konajú na Slovensku dva festivaly dychových hudieb na počesť významných osobností v oblasti dychovej hudby. Od roku 1966 sa na počesť Karola Pádivého konal festival dychových orchestrov Pádivého Trenčín. V septembri 2008 (27. ročník) sa uskutočnil tento festival poslednýkrát pod názvom tohto nestora dychovej hudby na Slovensku, maestra Karola Pádivého. Na dlhodobú tradíciu týchto súťaží, známych pod názvom Pádivého Trenčín, nadviazal nultý, skúšobný ročník festivalu Vyšehradské dni dychovej hudby, ktorý sa uskutočnil v roku 2011 v Považskej Bystrici. V roku 2015 sa uskutočnil 25. ročník festivalu malých dychových hudieb Jána Levoslava Bellu v Kremnici.

Od roku 2009 sa každé dva roky koná festival dychových orchestrov Tarjányiho Prešov. Poslaním festivalu je predstaviť Viliama Tarjányiho st. a ďalšie osobnosti mesta Prešov, ktoré svojou skladateľskou tvorbou, komponovaním hudby a inštrumentáciou skladieb pre dychový orchester, obohatili slovenskú hudobnú kultúru v tejto oblasti. Festival má za cieľ pripomenúť verejnosti dirigentov a skladateľov Jána Pöschla, Viliama Tarjányiho, Antona Nahackého, Antona Petríka, Štefana Vargu, ktorí sa veľkou mierou pričínili o popularitu tohto hudobného žánru v meste Prešov. Cieľom je vytvoriť súčasným mladým ľuďom obraz o Viliamovi Tarjányim st., ktorý sa zaslúžil o to, že Prešov je v oblasti záujmovej umeleckej činnosti, v oblasti mládežníckej dychovej hudby v povedomí ľudí, odborníkov, znalcov dychovej hudby na celom Slovensku.

Festival sa od začiatku dostáva do povedomia nielen prešovskej verejnosti, ale aj hudobných ustanovizní. Tarjányiho Prešov sa stáva významnou udalosťou pre mládežnícke dychové orchestre, predovšetkým v Prešovskom a Košickom kraji. K začiatku festivalu

Tarjányiho Prešov bola skomponovaná festivalová fanfára autora Viliama Tarjányiho ml., v aranžmáne Tibora Kapitána. Od svojho vzniku má festival svoju publikáciu v podobe bohato ilustrovaného a obsahovo kvalitného bulletinu.

Dramaturgia programu protagonistov tohto festivalu je určitou konfrontáciou medzi klasickým štýlom dychovej hudby a pokusom o interpretáciu moderného štýlu v podaní jednotlivých dychových orchestrov.

V 60. až 90. rokoch minulého storočia a na začiatku 21. storočia existovalo na Slovensku širšie zázemie mládežníckych dychových orchestrov. V súčasnosti je výber dychových orchestrov na festival podmienený momentálnou situáciou existencie tohto hudobného žánru v Prešovskom a Košickom kraji. Nemenej dôležitým aspektom usporiadania festivalu je finančná stránka. Z ekonomického hľadiska je hlavným gestom festivalu Prešovský samosprávny kraj, pričom výška dotácie nebýva stabilná, čo organizátorom festivalu komplikuje situáciu pozývania dychových orchestrov. Vzhľadom na pomerne vysoké náklady na cestovné, ubytovanie i stravovanie sa musí počet pozvaných dychových orchestrov podriaďovať týmto činiteľom. Možnosti zlepšenia finančnej situácie festivalu by sa mali prejavíť založením a vypracovaním stanov občianskeho združenia. Pripravný výbor by bol zložený z radov bývalých členov Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Z dôvodu popularizácie festivalu by sa konali ďalšie ročníky ako samostatné podujatie Tarjányiho Prešov v rámci Dní mesta Prešov. Snahou Viliama Tarjányiho ml., autora tejto publikácie, je v blízkej budúcnosti nahráť na DVD nosiče s kvalitným dychovým orchestrom kompletne dielo Viliama Tarjányiho st. obsahujúce skladby pre dychové hudby.

RESUMÉ

Publikácia je rozdelená do troch ucelených častí, ktoré na seba chronologicky nadväzujú. Dokumentuje udalosti, ktoré boli súčasťou osláv 100. výročia narodenia Viliama Tarjányiho st.

Prvá časť je venovaná životným osudom počnúc od narodenia, cez detstvo, štúdium, vojnové roky, učiteľskú kariéru, záujmovú mimoškolskú činnosť a skladateľskú tvorbu Viliama Tarjányiho st., ako aj spoluprácu a vplyv Jána Pöschla na jeho hudobný život.

Viliam Tarjány st. pôsobil 18 rokov ako pedagóg, učiteľ a dirigent. Pred svojou učiteľskou kariérou pôsobil ako hudobník a dirigent v umeleckých školských súboroch, kde získaval skúsenosti pre mimoškolskú a záujmovú umeleckú činnosť, ktorá mu priniesla popularitu, uznanie a obdiv už počas jeho života.

Základné hudobné vzdelanie získaval spočiatku v rodine, od otca. Postupne jeho hudobný profil v hre na husliach formovali učitelia ľudovej školy, najmä Margita Pállová, a na gymnáziu Rudolf Voborský. Ďalšie vzdelanie v hre na husliach získal u Alojza Kubištu a predovšetkým u profesora Jozefa Brabca, rodáka z Kladna, absolventa pražského konzervatória, ktorý v r. 1926 – 1938 vyučoval v učiteľskom ústave a v hudobnej škole v Prešove. Jozef Brabec odporučil Viliamovi Tarjányimu st. štúdium na pražskom konzervatóriu. Hudobné vlohy a predpoklady pre mimoškolskú záujmovú činnosť sa prejavujú u Tarjányiho už počas štúdia na učiteľskom ústave, kde patrí medzi najlepších študentov a v treťom ročníku začína učiť hudobnú výchovu na cvičnej škole, ktorá existovala pri učiteľskom ústave. Žiaľ, druhá svetová vojna prerušila jeho sľubne sa vyvíjajúcu úspešnú životnú dráhu huslistu. Pri nemeckom leteckom útoku utrpel zranenie ľavej ruky a dva prsty už nemali taký cit, ako bolo pri hre na husliach treba. Po skončení druhej svetovej vojny sa preorientovala jeho hráčska kariéra na dychové nástroje.

Základné vzdelanie a stredoškolské štúdium absolvoval Viliam Tarjányi st. v rodnom Prešove. Po ukončení ľudovej školy v roku 1927 študoval v školskom roku 1927/1928 a 1928/1929 dve triedy I. štátneho československého reálneho gymnázia v Prešove. V školskom roku 1930/1931 a 1932/1933 ukončil dve triedy Gréckokatolíckej meštianskej školy v Prešove. V školskom roku 1934/1935 až 1937/1938 študoval na Gréckokatolíckom učiteľskom ústave. Dňa 14. júna 1938 po úspešnom štúdiu nadobudol vysvedčenie učiteľskej dospelosti pre školy ľudové s vyučovacím jazykom podkarpatoruským. Vysokoškolskú kvalifikáciu promovaný pedagóg získal v roku 1959 ukončením diaľkového štúdia na Vyššej pedagogickej škole v Prešove. Po nadobudnutí vysokoškolského vzdelania nastúpil ako učiteľ na Jedenásťročnú strednú školu na Mudroňovej ulici v Prešove (ďalej JSŠ). Popri učiteľskom povolaní od začiatku vyvíjal na JSŠ bohatú mimoškolskú záujmovú činnosť, ktorá bola veľmi záslužná. Vzbudil u detí a mladých ľudí záujem o dychovú hudbu a spev. Výsledkom Tarjányiho mimoškolskej činnosti bolo na JSŠ založenie speváckeho zboru Červená šatka a dychového súboru Červená šatka, neskôr Mládežnícky dychový orchester ODPaM Prešov (po presídlení pod nového zriaďovateľa, Okresný dom pionierov a mládeže v Prešove). Záujmová umelecká činnosť Viliama Tarjányiho st. presiahla rámec školy a okrem detských a mládežníckych súborov pôsobil ako dirigent v dychovom orchestri RKS a v spevokole Moyzes. Mimoškolská záujmová činnosť mu umožnila spoznávať významné osobnosti v oblasti dychovej hudby a zdokonaľovať sa v dirigentskej a skladateľskej činnosti. Veľa času venoval sebazvdelávaniu, štúdiu partitúr a odbornému vzdelávaniu v oblasti dirigovania. Veľkým prínosom bola pre neho spolupráca s Jánom Pöschlom.

Viliam Tarjányi st. dokonale poznal osobnosť Jána Pöschla, jeho povahové črty, charakter, hudobné myslenie i jeho súkromný život, a to od roku 1951, keď sa prvýkrát stretli, až po posledný augustový deň roku 1961, keď bol posledným z členov dychového orchestra RKS, ktorý s Jánom Pöschlom v nemocnici vo Valticiach v Čechách komunikoval. Obraz Jána Pöschla ako človeka, starostlivého manžela, dirigenta a skladateľa opísal Viliam Tarjányi st. v dvadsaťosemstránkovej štúdii *Pohľady do minulosti*. Je to jeden z mála presných a pravdivých poznatkov o rokoch, ktoré prežil Ján Pöschl v Prešove. Originál dokument je uložený v Krajskom múzeu Prešov.¹

Druhá časť publikácie je venovaná odbornému semináru *Viliam Tarjányi – zakladateľ Mládežníckeho dychového orchestra v Prešove*. Deväť prednášajúcich účastníkov seminára podáva charakteristiku pedagogickej, dirigentskej a tvorivej činnosti Viliama Tarjányiho st. z pohľadu historického kontextu existencie Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Seminár bol usporiadaný ako podujatie nadväzujúce na nasledujúcu akciu k 100. výročiu narodenia Viliama Tarjányi st., t. j. festival dychových orchestrov Tarjányiho Prešov 2015.

Príspevky sú prezentované predovšetkým osobnosťami, ktoré pôsobili v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM ako hudobníci. Prelínajú sa autorské štúdie vysokoškolských pedagógov s článkami absolventky a súčasnej študentky Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Ide predovšetkým o odborné štúdie bývalých výborných hudobníkov, ich pohľad na profil Viliama Tarjányiho st., na jeho edukačný fenomén, dirigentské znalosti a prípravu nácviku skladieb. Časť štúdií rečníkov je venovaná

¹ Dokument *Pohľady do minulosti* je uložený v škatuli pod číslom LH 5958 (LH 152/87).

odbornému rozboru skladateľskej tvorby Viliama Tarjányiho st. a aplikácii členov dychového orchestra v kontexte s profesionálnym zameraním.

Posledná a rozsahom najkratšia časť tejto publikácie je venovaná festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov. Najvýraznejšie sa meno Viliama Tarjányiho st. zviditeľnilo jemu najbližším prejavom, a to dychovou hudbou. Počnúc nultým ročníkom v roku 2009 až po súčasný 3. ročník v roku 2015 zachytáva táto publikácia priebeh festivalu dychových orchestrov Tarjányiho Prešov, ktorý sa stáva súčasťou kultúrneho profilu mesta Prešov. Dokumentuje prípravu a organizáciu festivalu, ako aj účasť jednotlivých dychových orchestrov.

Pamiatka na Viliama Tarjányiho st. nevybledla ani po jeho smrti. Meno Viliama Tarjányiho st. nesie názov ulice v Prešove (v časti mesta zvanej Rúrky), v roku 1999 mu bola odhalená pamätná tabuľa na budove Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (bývalý Okresný dom pionierov a mládeže v Prešove). Zaujíma čestné miesto vo Frenkyho hudobnej encyklopédii, ktorá registruje významné hudobné skupiny a osobnosti hudobného života mesta Prešov.²

Napriek tomu, že nepublikoval žiadnu metodiku dirigovania a práce s mládežou v dychovom orchestri, jeho koncepcia výchovy a vzdelávania mladých hudobníkov mala veľký teoretický i praktický význam. Z jeho praktickej odbornosti a skúseností v dirigovaní, metodiky práce vedenia detských dychových orchestrov ťažilo veľa nasledovníkov. Bez pedagogického prístupu, odborných znalostí a v neposlednom rade výnimočných ľudských vlastností Viliama Tarjányiho st. by nedosiahol Mládežnícky dychový orchester ODPaM také vynikajúce úspechy a výsledky. Rovnako

² Michal Frank (nar. 1977 v Prešove) je medzi iným zakladateľ, autor publikácie *Frenkyho hudobná encyklopédia*.

a adekvátne bez talentovaných, zapálených detí a mládeže – hráčov v tomto dychovom orchestri – by nezískal Viliam Tarjányi st. také významné ocenenia a uznanie v oblasti dychovej hudby. Navzájom si boli neutíchajúcou inšpiráciou, ktorá posúvala dirigenta i jeho hráčov stále vpred, ako hudobne, tak aj osobnostne.

SUMMARY

BIBLIOGRAFIA

Literatúra

- HUMENŠANSKÝ, Július. 1969. *50 rokov dychového orchestra RKS, nositeľ štátneho vyznamenania za zásluhy o výstavbu. Prešov 1919 – 1969*. Prešov: Dom kultúry ROH v Prešove, 1969. 32 s.
- LUKÁČ, Eduard. 2002. *Stredné školy v Prešove do roku 1945*. Prešov: Privatpress, 2002. 141 s. ISBN 80-968608-2-8
- ŠVORC, Peter a kol. 2006. *Spríevodca po historickom Prešove*. 2. doplnené vydanie. Prešov: Universum, 2006. 173 s. ISBN 80-89046-35-5
- TARJÁNYI, Viliam ml. 2010. *Mládežnícky dychový orchester – 50. výročie. Jubilejný zborník k 50. výročiu vzniku Mládežníckeho dychového orchestra*. Prešov: PEJTR – Ján Trudič, 2010. 107 s. ISBN 978-80-969786-5-6
- TARJÁNYI, Viliam ml. 2013. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. 148 s. ISBN 978-80-555-0806-1

Pramene

- ŠTOFFOVÁ, Ľuboslava. 1979. *Viliam Tarjányi – popredný prešovský hudobný pedagóg*. Diplomová práca. Prešov: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Pedagogická fakulta v Prešove, 1979. 77 s.
- TARJÁNYI, Viliam. 1960. *Kronika dychového orchestra ODPM Prešov, v poradí prvá (1. január 1960 – 31. december 1967)*. 201 s.
- TARJÁNYI, Viliam. 1974. *Kronika dychového orchestra ODPM Prešov, v poradí tretia (1. január 1982 – 31. december 1984)*. 193 s.
- TARJÁNYI, Viliam. 1982. *Kronika dychového orchestra ODPM Prešov, v poradí štvrtá (1. september 1974 – 31. august 1981)*. 121 s.
- TARJÁNYI, Viliam. 1987. *Pohľady do minulosti*. Prešov: Krajské múzeum v Prešove, LH – 5958, LH – 152/87, 1987. 28 s.
- Výročné správy Šafárikovho čl. štátneho reálneho gymnázia v Prešove za školské roky 1927/1928 a 1928/1929.

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

Otvorenie vernisáže 01. 10. 2015

Krajské múzeum Prešov

Plagát k otvoreniu vernisáže výstavy

Zľava Emil Chlapeček, Andrea Turčanová,
Adrián Latta, Viliam Tarjányi ml.

Odovzdanie Ďakovného listu in memoriam Viliamovi Tarjányimu st. primátorkou mesta Prešov Andreou Turčanovou (preberá syn)

Viliam Tarjányi ml., Andrea Turčanová

Zl'ava Adrián Latta, Viliam Tarjányi ml.

Zl'ava Viliam Tarjányi ml., Dana Kačmárová,
Igor Lazorík ml., Adrián Latta

Viliam Tarjányi ml., Andrea Turčanová, Tatiana Čekanová

Bývalí členovia Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov

Pohľad na účastníkov otvorenia výstavy

Pohľad na účastníkov otvorenia výstavy

Viliam Tarjányi ml., sestra Anna Bakajsová,
rod. Tarjányiová, synovec Michal Bakajsa

Najbližšia rodina Viliama Tarjányiho

96-ročná sestra Viliama Tarjányiho st., Marta Kvietková,
so svojimi deťmi, synom Petrom a dcérou Marikou

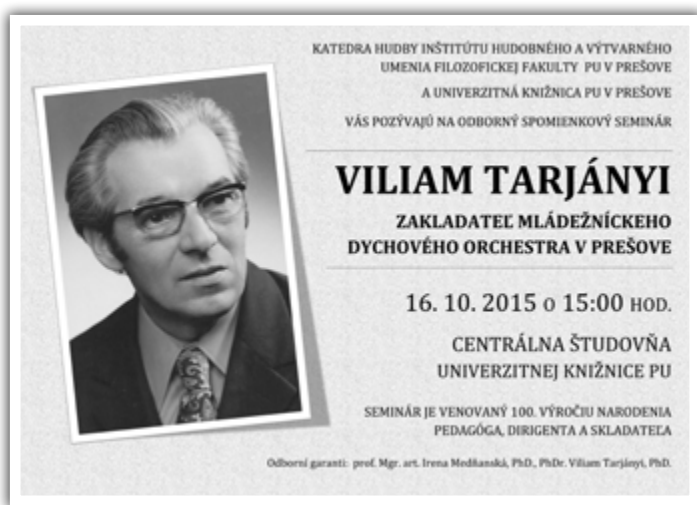

Kultúrny program

Odborný seminár 16. 10. 2015

Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove

Plagát seminára venovaného 100. výročiu narodenia Viliama Tarjányiho st.

Deti Viliama Tarjányiho: dcéra Anna Bakajsová, rod. Tarjányiová,
a syn Viliam Tarjányi ml.

Prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD. a PhDr. Viliam Tarjányi, PhD.,
odborní garanti seminára

Referujúci, Štefan Foltín

Referujúca, Mgr. Anna Bakajsová

Referujúci, PhDr. Viliam Tarjányi, PhD.

Referujúci, PaedDr. Ľubomír Šimčík, PhD.

Referujúci, doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.

Referujúca, prof. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Referujúca, Mgr. Veronika Mrázová

Referujúca, Bc. Katarína Repjaková

Účastníci seminára, zľava Jozef Blažovský, Štefan Foltín

Pohľad do hľadiska na účastníkov seminára

Pohľad do hľadiska na účastníkov seminára

**Tretí ročník festivalu dychových orchestrov
Tarjániho Prešov – 17. október 2015**

Mladéžnícky dychový orchester Baštovanka
pri ZUŠ Mikuláša Moyzesa Prešov

Dychový orchester mladých mesta Košice

Malá dychová hudba Popradčanka z Popradu

Ocenění dirigenti, zľava Peter Schurger, Jozef Kakaščík, Ľubomír Čuban

Menoslov účinkujúcich v dychovom súbore Červená šatka, resp. Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov v rokoch 1960 – 1984

Prvotný menoslov účinkujúcich, ktorý bol spracovaný Viliamom Tarjányim st., zakladateľom, umeleckým vedúcim a dirigentom dychového súboru Červená šatka, resp. Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, je po prieskume, štúdiu kroník a dochádzky od roku 1966 do roku 1984 doplnený a spresnený Viliamom Tarjányim ml.

Menoslov zachytáva základne údaje, obsahujúce meno, rok narodenia, nástroj, na ktorom menovaný hral, a obdobie pôsobenia v dychovom orchestri. Táto podrobná štatistika, dovoľm si podo-
tknúť, určite patrí k raritám na Slovensku.

P. č.	Priezvisko, meno	Rok narodenia	Nástroj	Účinkoval od do	Poznámka
1.	Artner, Vratislav	30. 10. 1950	trúbka B	09. 1964 30. 01. 1966	
2.	Baláž, Peter	13. 12. 1955	barytón	02. 01. 1968 15. 12. 1979	nebohý
3.	Bálint, Miroslav	28. 02. 1948	v. bubon	09. 1961 20. 09. 1962	
4.	Benko, Ivan	31. 05. 1947	bas B	09. 1961 07. 03. 1970	
5.	Berko, Rudolf		m. bubon	03. 01. 1960 09. 1960	
6.	Blažovský, Jozef	23. 01. 1947	trombón	09. 1961 12. 12. 1970	
7.	Bobák, Stanislav		drums	1967	príležitostne r. 1967
8.	Čekovský, Jozef		lesný roh	09. 1963 09. 1964	
9.	Černota, Mikuláš	04. 09. 1946	trombón	03. 01. 1960 09. 1961	

10.	Čižmarová, Darina		klarinet B	09. 1963 12. 1964	
11.	Daněk, Dalibor		trúbka B	09. 1965 12. 09. 1966	
12.	Dorko, Ján	11. 10. 1948	klarinet B	09. 1961 26. 09. 1966	
13.	Dorko, Juraj	23. 12. 1954	trúbka B	04. 01. 1969 16. 07. 1974	
14.	Dorko, Peter	01. 03. 1950	klarinet B	09. 1961 28. 03. 1969	
15.	Dorko, Ladislav	08. 08. 1956	krídlovka B	06. 10. 1969 28. 03. 1975	
16.	Dugas, Štefan	02. 06. 1946	bas F	03. 01. 1960 01. 10. 1967	nebohý
17.	Dugasová, Mária	07. 12. 1947	tenor	09. 1961 05. 10. 1964	
18.	Eperješi, Štefan	10. 08. 1948	bas F	30. 05. 1968 16. 08. 1968	r. 1968 sa zúčastnil zájazdu do Anglicka
19.	Eremiáš, Dušan	11. 08. 1944	klarinet B	03. 01. 1960 09. 1961	
20.	Estočko, Jozef	22. 09. 1952	bas F	30. 04. 1966 03. 08. 1971	nebohý
21.	Flimel, Marián	07. 05. 1957	klarinet B	22. 10. 1969 26. 09. 1976	
22.	Foltín, Štefan	21. 03. 1947	trúbka B	03. 01. 1960 08. 06. 1971	
23.	Franc, Dušan	19. 11. 1947	krídlovka B	09. 1961 20. 10. 1966	nebohý
24.	Frič, Anton	08. 10. 1947	trombón	03. 01. 1960 08. 06. 1962	
25.	Gajdošová, Beáta	14. 02. 1952	klarinet B	09. 1963 27. 05. 1970	
26.	Gelle, Pavol	14. 09. 1950	trombón	01. 1963 17. 03. 1967	
27.	Gelle, Róbert	29. 03. 1956	bas F	28. 03. 1968 02. 07. 1975	
28.	Gelleová, Eva	12. 09. 1951	činely	09. 1964 08. 07. 1971	

29.	Gelleová, Daniela	29. 05. 1959	lesný roh	24. 06. 1971 25. 06. 1979	
30.	Gottlieb, Miroslav	28. 09. 1956	klarinet Es	22. 10. 1969 30. 08. 1975	
31.	Haniš, František		lesný roh	04. 10. 1965 07. 02. 1969	
32.	Hažírová, Jana	31. 08. 1949	trúbka B	11. 01. 1968 30. 01. 1971	
33.	Huba, Milan	24. 07. 1945	bas B	03. 01. 1960 09. 1962	
34.	Hudaček, Igor	02. 11. 1955	trombón	02. 01. 1968 31. 08. 1974	
35.	Hudák, Ján	11. 03. 1948	bas B	09. 1961 09. 1965	
36.	Humenný, Michal		klarinet B	03. 01. 1960 09. 1962	
37.	Humeňanský, Juraj	07. 06. 1948	klarinet B	09. 1964 04. 06. 1967	
38.	Humeňanský, Július	11. 12. 1955	barytón	04. 04. 1973 03. 07. 1975	
39.	Husovský, Anton		tenor	03. 01. 1960 09. 1962	
40.	Chrobák, Gustáv	23. 03. 1949	bas F	09. 1961 07. 09. 1966	
41.	Grejták, Vladimír	15. 09. 1953	klarinet B	19. 01. 1966 21. 12. 1972	
42.	Jankura, Juraj	24. 04. 1950	klarinet B	09. 1962 11. 12. 1968	
43.	Jarkovský, Vladimír	11. 12. 1953	tenor	03. 04. 1966 10. 09. 1972	
44.	Kacvinský, Jozef		klarinet B	03. 01. 1960 09. 1961	
45.	Kačerik, Zdeno	11. 04. 1947	krídlovka B	09. 1961 09. 1964	nebohý
46.	Kendera, Rudolf	29. 08. 1948	klarinet B	09. 1961 10. 1963	
47.	Kišelák, Ladislav	23. 04. 1956	barytón	02. 01. 1968 26. 06. 1975	
48.	Kišelák, Michal	27. 01. 1959	tenor	09. 01. 1971 04. 10. 1975	

49.	Kolan, Pavel	08. 11. 1947	trombón	09. 1961 09. 1965	
50.	Komár		činely	01. 09. 1960 09. 1961	
51.	Kopčák, Boris	14. 07. 1953	trombón	14. 06. 1969 01. 09. 1972	
52.	Kozák, Daniel	24. 04. 1949	klarinet B		
53.	Kucharek, Milan	16. 11. 1952	tenor	06. 01. 1966 19. 09. 1970	nebohý
54.	Kulka, Vladimír	08. 08. 1949	klarinet Es	09. 1961 20. 06. 1966	
55.	Kmec, Ján	23. 04. 1946	bas B	03. 01. 1960 09. 1962	
56.	Kušnír, Dalibor	23. 01. 1944	trúbka bas	03. 01. 1960 09. 1961	
57.	Kušnír, Miloš	02. 06. 1950	v. bubon	06. 1963 27. 03. 1966	
58.	Krasničan, Matej	09. 05. 1945	činely	03. 01. 1960 09. 1961	
59.	Kuhlofel, Ladislav	25. 09. 1948	krídlovka B	09. 1961 25. 09. 1967	
60.	Lakatoš, Ján	20. 06. 1955	klarinet B	18. 01. 1968 01. 03. 1975	
61.	Leukaničová, Beáta	19. 10. 1949	barytón	09. 1961 05. 09. 1968	
62.	Lendacký, Miroslav	04. 05. 1957	trúbka Es	06. 10. 1969 20. 09. 1973	
63.	Lendacký, Ján	13. 07. 1959	klarinet Es	25. 09. 1971 17. 01. 1976	
64.	Liberová, Eva	05. 10. 1952	krídlovka B	12. 01. 1967 03. 02. 1970	
65.	Luks		lesný roh	09. 1961 09. 1962	
66.	Lorinc, Ján	15. 05. 1944	klarinet B	03. 01. 1960 09. 1961	
67.	Majoroš, Anton		trombón	06. 06. 1968 04. 08. 1968	r. 1968 sa zúčastnil zájazdu do Anglicka

68.	Mamrila, Michal	23. 12. 1955	klarinet B	22. 10. 1969 01. 07. 1971	
69.	Mamrila, Sergej	02. 02. 1958	klarinet B	25. 09. 1971 24. 08. 1973	
70.	Marušák, Štefan	14. 12. 1949	křídlovka B	09. 1961 13. 11. 1968	
71.	Marton, Juraj	1946	trúbka B	09. 1961 09. 1965	
72.	Matej, Pavol	03. 05. 1952	klarinet B	04. 04. 1968 05. 06. 1971	
73.	Matejová, Magda	27. 04. 1958	flauta	07. 01. 1971 18. 10. 1975	
74.	Meša, Martin	20. 10. 1949	klarinet B	09. 1962 08. 1964	
75.	Mičaninová, Mária	13. 01. 1951	flauta	18. 01. 1968 16. 02. 1970	
76.	Mihalíková, Mária	01. 05. 1955	tenor	04. 01. 1969 01. 05. 1971	
77.	Michel', Jozef	29. 03. 1951	lesný roh	22. 01. 1967 27. 09. 1970	
78.	Molčan, Marián	05. 02. 1956	klarinet B	04. 04. 1968 23. 10. 1974	
79.	Múdry, Vladimír	1948	trúbka Es	09. 1961 09. 1965	
80.	Nemčíková, Eva	30. 06. 1948	klarinet B		
81.	Nepela, Marián	01. 03. 1949	trombón	09. 1961 09. 1964	nebohý
82.	Nižník, Štefan	06. 04. 1948	trúbka B	09. 1961 25. 09. 1967	07. 01. 1970 05. 09. 1971, pokračoval po skončení zákl. voj. služby, nebohý
83.	Nižník, Juraj	17. 09. 1951	trúbka B	09. 1962 29. 09. 1970	
84.	Nováková, Mária	05. 05. 1951	barytón	09. 1964 10. 1965	

85.	Novák, Ján	21. 12. 1947	klarinet	09. 1961 09. 1965	nebohý
86.	Očkovičová, Eva	30. 10. 1951	lesný roh	12. 01. 1967 18. 02. 1970	
87.	Očkovič, Igor	10. 07. 1955	trombón	02. 01. 1968 16. 08. 1973	
88.	Očkovič, Dušan	21. 03. 1958	trúbka Es	14. 01. 1971 16. 08. 1973	
89.	Oleár, Peter	11. 02. 1951	krídlovka B	04. 01. 1968 16. 07. 1970	
90.	Oleárová, Alena	04. 04. 1957	flauta	13. 01. 1972 09. 07. 1972	
91.	Ondrejko- vičová, Mária	06. 05. 1955	trúbka Es	02. 01. 1968 06. 11. 1968	nezúčastnila sa zájazdu do Anglicka
92.	Onofrey, Michal	1947	m. bubon	03. 01. 1960 09. 1965	
93.	Oravec, Tibor	19. 05. 1951	trúbka bas	09. 1963 20. 12. 1970	
94.	Orosz, Dušan		krídlovka B	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
95.	Ostro, Alexander	12. 11. 1951	klarinet B	13. 02. 1969 05. 08. 1970	
96.	Pavelka, Dušan		krídlovka B	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
97.	Pazič, Miroslav	1948	lesný roh	09. 1963 09. 1965	
98.	Petruš, Viktor	10. 05. 1945	v. bubon	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
99.	Pinková, Cecília	27. 03. 1947	tenor	03. 01. 1960 03. 03. 1966	
100.	Pinka, Ján	16. 05. 1950	krídlovka B	01. 09. 1961 10. 05. 1966	
101.	Polakovičová, Eva	04. 10. 1951	klarinet B	12. 1963 12. 03. 1969	
102.	Rachval, Ladislav		lesný roh	03. 01. 1960 09. 1961	
103.	Repašský, Dušan	12. 04. 1946	bas B	10. 1964 02. 06. 1966	

104.	Ringerová, Renáta	26. 07. 1944	barytón	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
105.	Rumanová, Stanislava	10. 03. 1944	klarinet B	03. 01. 1960 01. 09. 1962	
106.	Sabol, Jakub	30. 04. 1945	bas F	03. 01. 1960 01. 09. 1962	
107.	Sabol, Stanislav	11. 11. 1947	trúbka Es	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
108.	Sabol, Marián	22. 04. 1951	lesný roh	01. 1963 21. 12. 1971	
109.	Semanová, Mária	16. 05. 1952	klarinet B	09. 01. 1966 25. 06. 1969	
110.	Szittyai, Ferdinand	31. 08. 1947	trúbka Es	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
111.	Sopko, Marián	07. 09. 1955	lesný roh	06. 10. 1969 04. 11. 1972	
112.	Skalina, František		trúbka Es	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
113.	Spišiak, Pavol	06. 05. 1950	trúbka Es	09. 1962 20. 12. 1970	
114.	Svit, Damián	06. 01. 1952	krídlovka B	02. 01. 1968 10. 09. 1970	
115.	Syrovátka, Róbert	05. 03. 1948	krídlovka B	09. 1962 09. 1965	
116.	Šifter, Vladimír	15. 05. 1947	krídlovka B	09. 1961 04. 08. 1968	
117.	Šebej, Štefan	23. 12. 1953	krídlovka B	04. 01. 1968 04. 01. 1973	
118.	Schréterová, Eva		barytón	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
119.	Schönberg, Peter	21. 03. 1948	trombón	01. 09. 1961 21. 09. 1967	
120.	Tarasovič, Jozef	05. 03. 1953	flauta	13. 01. 1966 25. 11. 1972	
121.	Tarjányiová, Anna	09. 07. 1954	v. bubon, činely	16. 01. 1966 01. 09. 1977	

122.	Tarjányi, Viliam	09. 07. 1954	krídlovka B	20. 11. 1966 28. 09. 1978	od novembra 1980 po skončení zákl. voj. služby aktívne vypomáhal do augusta 1984
123.	Tekeľ, Jozef	01. 03. 1956	klarinet B	04. 04. 1968 26. 06. 1975	
124.	Timko, Jozef		krídlovka B	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
125.	Timko, Marián		barytón	03. 01. 1960 01. 09. 1962	
126.	Turák, František	07. 05. 1956	trúbka B	02. 02. 1969 04. 09. 1975	
127.	Turáková, Stella	16. 04. 1958	činely	21. 01. 1971 15. 03. 1977	
128.	Uramová, Elena	04. 03. 1948	klarinet B	09. 1962 09. 1963	
129.	Urban, Jozef	10. 05. 1952	krídlovka B	07. 10. 1964 14. 06. 1971	
130.	Výhonský, Jozef	20. 03. 1950	klarinet Es	01. 09. 1962 01. 09. 1969	
131.	Výhonský, František	07. 02. 1953	m. bubon	03. 01. 1966 05. 06. 1971	
132.	Vajda		krídlovka	01. 09. 1961 01. 09. 1962	
133.	Weber, Milan		lesný roh	03. 01. 1960 01. 09. 1961	
134.	Zelinka, Anton	30. 12. 1952	lesný roh	06. 01. 1966 08. 07. 1971	
135.	Bajtoš, Eduard	19. 10. 1964	klarinet Es	03. 04. 1980 27. 05. 1982	
136.	Baňas, Vladimír	01. 02. 1945	krídlovka B	13. 09. 1975 05. 02. 1983	
137.	Bednár, Peter	15. 03. 1958	klarinet	04. 01. 1973 17. 12. 1976	
138.	Beňo, Jozef	23. 12. 1958	tuba B	16. 09. 1976 08. 04. 1978	

139.	Berčík, Martin	02. 03. 1967	krídlovka B	26. 06. 1980 13. 12. 1984	
140.	Berčík, Matej	02. 04. 1969	trombón	26. 04. 1980	
141.	Biřová, Blažena	19. 05. 1959	flauta	22. 09. 1977 28. 06. 1980	
142.	Cibuřka, Andrej	24. 07. 1965	klarinet B	15. 09. 1977 12. 11. 1983	
143.	Cibuřka, Martin	13. 03. 1968	lesný roh	13. 09. 1979	
144.	Čaja, Stanislav	14. 11. 1958	krídlovka B	09. 01. 1971 30. 10. 1975	
145.	Demeter, Slavomír		trúbka Es	30. 03. 1978 26. 01. 1979	
146.	Drobňák, Miroslav	20. 03. 1964	klarinet B	25. 08. 1976 28. 08. 1979	
147.	Drobňák, Viktor	20. 03. 1964	klarinet B	25. 08. 1976 28. 08. 1979	
148.	Dučai, Marcel	20. 01. 1973	klarinet B	14. 05. 1983 02. 06. 1983	
149.	Dugas, Valér	19. 02. 1961	trombón	17. 04. 1975 03. 07. 1978	
150.	Fabián, Marián	13. 05. 1961	m. bubon	01. 01. 1973 02. 07. 1978	
151.	Fabián, Jaroslav	14. 03. 1961	trúbka Es	16. 06. 1973 01. 12. 1977	
152.	Fejko, Martin	24. 11. 1961	klarinet B	23. 11. 1974 01. 12. 1977	
153.	Fedor, Marek	23. 06. 1962	klarinet B	11. 09. 1975 26. 10. 1978	
154.	Fech, Ján	31. 08. 1962	lesný roh	06. 01. 1979 05. 06. 1979	
155.	Forint, Anton	25. 05. 1957	trúbka bas	06. 02. 1971 04. 07. 1976	
156.	Fortunová, Alena	18. 02. 1962	flauta	06. 10. 1977 10. 11. 1977	
157.	Germušková, Zuzana		flauta		
158.	Grešová, Katarína	25. 01. 1968	flauta	02. 10. 1980 28. 12. 1983	

159.	Gulíková, Jana	28. 09. 1959	lesný roh	07. 10. 1971 04. 07. 1976	
160.	Haas, Peter	15. 10. 1963	trúbka B	18. 10. 1975 01. 10. 1987	
161.	Handrlica, Ivan	15. 02. 1961	tenor	03. 03. 1973 04. 01. 1978	
162.	Hanobík, Ján	17. 06. 1962	krídlovka B	04. 09. 1975 23. 06. 1979	
163.	Hanobík, Stanislav	07. 05. 1965	klarinet B	04. 09. 1975 22. 05. 1980	
164.	Hnát, Daniel	08. 06. 1965	lesný roh	15. 01. 1977 01. 05. 1983	
165.	Hrubý, Jozef	02. 02. 1960	klarinet B	20. 08. 1979 03. 04. 1980	výpomoc rtm. z vojen- skej hudby Prešov
166.	Hudák, Miroslav	27. 02. 1962	trúbka Es	09. 01. 1975 01. 01. 1978	
167.	Hudák, Miroslav	30. 04. 1964	krídlovka B	04. 09. 1975 21. 08. 1980	
168.	Hulvej, Dušan	13. 11. 1961	krídlovka B	20. 04. 1974 16. 01. 1979	
169.	Chlpek, Marián	19. 04. 1959	krídlovka	24. 05. 1979 14. 03. 1980	
170.	Chovan, Miroslav	30. 05. 1964	klarinet B	15. 09. 1977 01. 04. 1984	
171.	Ircha, Marián	10. 08. 1964	trúbka B	15. 09. 1977 01. 10. 1983	
172.	Kakaščík, Jozef	07. 09. 1959	trúbka B	09. 10. 1972 27. 03. 1974	
173.	Kertés, Jozef	19. 02. 1964	trúbka bas	25. 08. 1976 01. 09. 1979	
174.	Kollár, Branislav	19. 11. 1956	klarinet B	19. 03. 1970 30. 06. 1976	
175.	Kollár, Miroslav	17. 05. 1960	trombón	02. 03. 1974 16. 06. 1977	
176.	Kolcun, Alexej	30. 01. 1960	klarinet		
177.	Kočišová, Anna	25. 07. 1958	v. bubon	01. 01. 1973 21. 06. 1977	

178.	Kovalič, Štefan	03. 08. 1971	tenor	10. 09. 1981 04. 07. 1985	
179.	Krajný, Peter	11. 02. 1961	klarinet B	11. 09. 1976 02. 06. 1984	
180.	Krajný, Pavol	29. 06. 1968	klarinet B	18. 03. 1980	
181.	Križani, Vladimír	20. 12. 1966	klarinet B	29. 10. 1981 18. 02. 1982	
182.	Kuchár, Peter	26. 12. 1962	lesný roh	11. 09. 1975 02. 10. 1982	
183.	Kuchárich, Imrich	01. 05. 1967	klarinet B	25. 11. 1978	
184.	Kúkoľ, Marián	14. 01. 1958	klarinet B	25. 05. 1972 10. 03. 1977	
185.	Kuzma, Jozef	16. 03. 1972	tenor	22. 09. 1983 12. 01. 1984	
186.	Leško	06. 05. 1959	klarinet B	25. 05. 1972 07. 1974	
187.	Lukáč, Ján	09. 02. 1957	lesný roh	06. 02. 1971 19. 05. 1976	
188.	Madajová, Daniela	19. 12. 1962	klarinet B	04. 09. 1975 20. 12. 1979	
189.	Macej, Miroslav	11. 08. 1965	trúbka B	25. 08. 1976 06. 10. 1984	
190.	Magda, Stanislav	11. 05. 1965	klarinet B	15. 09. 1977 22. 09. 1983	
191.	Marcinko, Jozef	19. 03. 1965	tenor	24. 03. 1977 08. 09. 1979	
192.	Marcin, Emanuel		tuba B		
193.	Martanovič, Juraj	11. 04. 1968	m. bubon	25. 09. 1980 28. 05. 1983	
194.	Matejovská, Lýdia	11. 06. 1966	flauta	11. 01. 1979 22. 12. 1984	
195.	Miško, Imrich	01. 11. 1967	trúbka bas	09. 10. 1982 01. 05. 1983	
196.	Miková, Mária	03. 12. 1956	krídlovka B	06. 02. 1971 08. 06. 1975	
197.	Mikšík, Miroslav	03. 04. 1962	trúbka B	12. 05. 1980 19. 06. 1980	

198.	Motýľ, Jozef	24. 10. 1969	trúbka B	15. 09. 1983 22. 09. 1983	
199.	Mrúz, Peter	13. 05. 1964	barytón	25. 08. 1976 30. 09. 1984	
200.	Olejarníková, Beáta	23. 07. 1964	v. bubon	19. 11. 1977 23. 08. 1984	
201.	Pašen, Peter	18. 12. 1960	klarinet B	11. 09. 1976 05. 10. 1978	
202.	Pittel, Jozef	21. 07. 1960	klarinet B	03. 01. 1974 07. 10. 1978	
203.	Plášková, Ivica	01. 06. 1965	flauta	22. 03. 1979 01. 11. 1980	
204.	Redaj, Peter	16. 08. 1965	krídlovka B	16. 09. 1976 15. 09. 1984	
205.	Sabol, Jaroslav	02. 12. 1964	trúbka B	27. 05. 1975 26. 08. 1983	
206.	Sabačová, Anna	16. 06. 1965	trombón	22. 09. 1980 23. 09. 1980	
207.	Selčan, Ján	24. 07. 1962	trombón	19. 04. 1979 04. 05. 1979	
208.	Sopko, Jozef	05. 11. 1968	trombón	20. 02. 1982 06. 01. 1983	
209.	Staselová, Ema	15. 02. 1965	klarinet B	26. 04. 1980 08. 07. 1983	
210.	Staselová, Eva	25. 12. 1968	činely	26. 04. 1980 17. 02. 1983	
211.	Straka, Jozef	19. 03. 1965	trúbka Es	17. 03. 1977 17. 05. 1982	
212.	Svocák, Pavol	17. 11. 1962	krídlovka B	22. 09. 1977 09. 02. 1978	
213.	Šáfran, Dušan	17. 08. 1958	tuba F	24. 04. 1971 29. 11. 1975	
214.	Šestáková, Bibiana	06. 08. 1958	flauta	13. 09. 1975 30. 10. 1975	
215.	Šimková, Viera	30. 11. 1958	trúbka Es	13. 02. 1971 30. 08. 1975	
216.	Škopová, Katarína	05. 11. 1967	činely	26. 04. 1980 01. 05. 1985	
217.	Šofranko, Vladimír	26. 06. 1958	m. bubon	07. 01. 1971 22. 12. 1975	

218.	Špírková, Jana	13. 01. 1963	flauta	06. 03. 1975 20. 10. 1977	
219.	Šveda, Jaroslav	13. 09. 1961	krídlovka B	16. 06. 1973 08. 05. 1980	
220.	Tomko, Valentín	12. 05. 1960	tuba F	10. 10. 1974 01. 05. 1985	
221.	Tkačov, Oto	05. 12. 1960	krídlovka B	07. 03. 1973 24. 06. 1973	
222.	Uhlár, Ivan	01. 11. 1965	tenor	16. 11. 1978 17. 06. 1979	
223.	Vanya, Milan	24. 05. 959	tuba B	12. 04. 1979 16. 03. 1980	výpomoc rtm. z vojen- skej hudby Prešov
224.	Varga, Vladislav	05. 05. 1963	krídlovka B	04. 09. 1975 29. 09. 1983	
225.	Vargová, Mária	05. 02. 1956	krídlovka B	06. 02. 1971 02. 07. 1972	
226.	Veverka, Július	24. 04. 1965	m. bubon	09. 10. 1975 09. 06. 1984	
227.	Veverka, Igor	28. 05. 1963	lesný roh	30. 10. 1975 02. 10. 1982	
228.	Vlasatá, Anna	30. 04. 1959	flauta	25. 05. 1972 19. 06. 1975	
229.	Višňovský, Ján	07. 05. 1963	trúbka Es	02. 02. 1978 08. 07. 1982	
230.	Vyšňovský, Ján	23. 09. 1963	trombón	16. 08. 1976 17. 05. 1982	
231.	Weber, Rastislav	12. 01. 1967	klarinet B	04. 10. 1979 08. 12. 1984	
232.	Žilka, Štefan	16. 06. 1957	klarinet B	25. 09. 1971 19. 01. 1973	
233.	Babej, Peter	17. 02. 1972	klarinet B	04. 12. 1982	
234.	Blažovský, Jozef, ml.	22. 05. 1974	barytón	03. 09. 1983	
235.	Berky, Marek	17. 05. 1974	klarinet B	20. 09. 1984	
236.	Čekan, Jaroslav	31. 05. 1968	tuba B	24. 09. 1981	
237.	Čekan, Vlastimil	03. 06. 1971	klarinet	04. 12. 1982	

238.	Doliak, Martin	03. 10. 1969	klarinet B	04. 12. 1982	
239.	Džoganik, Milan	13. 06. 1969	trombón	18. 09. 1980	
240.	Foltová, Martina	27. 04. 1969	flauta	28. 06. 1984	
241.	Fuchs, Peter	14. 06. 1971	krídlovka B	17. 10. 1981	
242.	Gavrecký, Peter	04. 06. 1971	m. bubon		
243.	Goč, Stanislav	11. 10. 1967		13. 10. 1979	
244.	Hajduk, Peter	29. 06. 1969	lesný roh	23. 09. 1982	
245.	Havrilla, Luboslav	08. 08. 1974	trúbka B	05. 09. 1985	
246.	Holub, Vojtech	26. 06. 1970	klarinet	16. 12. 1982	
247.	Chovan, Peter	04. 08. 1971	m. bubon	20. 03. 1982	
248.	Ivan, Peter	29. 04. 1971	tenor	08. 09. 1980	
249.	Janiga, Slavomír	08. 11. 1966	klarinet B	13. 10. 1979	
250.	Janiga, Peter	04. 09. 1965	krídlovka B	01. 10. 1981 26. 11. 1981	
251.	Jaščák, Jozef	22. 07. 1968	tenor	04. 10. 1979	
252.	Kačala, Tomáš	30. 01. 1970	klarinet B	11. 12. 1982	
253.	Kniš, Miroslav	27. 03. 1968	lesný roh	24. 09. 1981	
254.	Krafčák, Slavomír	15. 06. 1973	trúbka B	01. 09. 1983	
255.	Lakatoš, Jozef	21. 05. 1969	klarinet B	04. 12. 1982	
256.	Lukáč, Peter	24. 02. 1969	krídlovka B	07. 11. 1981	
257.	Lukáč, Vladimír	12. 02. 1971	krídlovka B	04. 09. 1982	
258.	Pavlík, Eduard	26. 08. 1967	klarinet B	13. 10. 1979	
259.	Petruška, Ladislav	28. 12. 1969	trúbka B	06. 10. 1983	
260.	Saloka, Peter	16. 06. 1971	klarinet B	04. 12. 1982	
261.	Saloka, Vladimír	19. 02. 1972	krídlovka B	20. 09. 1984	
262.	Slezák, Martin	15. 04. 1970	lesný roh	18. 09. 1980	
263.	Straková, Eva	01. 07. 1970	flauta	27. 01. 1983	

264.	Škerhák, Martin	11. 11. 1972	klarinet B	03. 09. 1983	
265.	Škovran, Maroš	30. 06. 1972	klarinet B	04. 12. 1982	
266.	Škripko, Peter	22. 06. 1969	klarinet B	04. 12. 1982	
267.	Tkáčik, Peter	03. 09. 1969	barytón	24. 09. 1981	
268.	Vaško, Peter	08. 01. 1968	lesný roh	24. 09. 1981	
269.	Višňovský, Jozef	16. 03. 1972	lesný roh	19. 06. 1982	
270.	Zrelák, František	15. 10. 1967	trúbka bas	25. 10. 1979	

Menný register

A

Andraščík, Ján –
Andrašovan, Tibor –
Artemovský, Hulák Semen –
Artner, Vratislav –

B

Babej, Peter –
Bajtoš, Eduard –
Bakajsová, Anna (rod. Tarjányiová) –
Bakajsa, Michal –
Baláž, Peter –
Bálint, Miroslav –
Balog, Ján –
Baňas, Vladimír –
Bartko, Silvester –
Bartholdy, F. M. –
Bednár, Peter –
Beethoven, Ludwig van –
Bella, Levoslav Ján –
Benko, Ivan –
Beňo, Jozef, st. –
Beňo, Jozef, ml. –
Bernstein, Leonard –
Berčík, Martin –
Berčík, Matej –
Béreš, Ján –
Berko, Rudolf –

Berky, Marek –
Bienik, Pavol –
Biľová, Blažena –
Bizet, Georges –
Blažovský, Jozef, st. –
Blažovský, Jozef, ml. –
Blažovský, Martin –
Bobák, Stanislav –
Boldižár, Jozef –
Borňas, Zdenko –
Brabec, Jozef –
Brahms, Johannes –
Bureš, Václav –
Burgr, Ján –

C

Cibuľka, Andrej –
Cibuľka, Martin –
Č
Čaja, Stanislav –
Čajkovský, Iljič Peter –
Čarek, Ján –
Čekan, Jaroslav –
Čekan, Vlastimil –
Čekovský, Jozef –
Čepčeková, Elena –
Černota, Mikuláš –
Čižmarová, Darina –
Čulen, Marek –

D

Daněk, Dalibor -
Demeter, Slavomír -
Doliak, Martin -
Dorko, Ján -
Dorko, Juraj -
Dorko, Ladislav -
Dorková, Mária -
Dorko, Peter -
Drobňák, Miroslav -
Drobňák, Viktor -
Ducai, Marcel -
Dugas, Štefan -
Dugasová, Mária -
Dusík, Gejza -
Dvořák, Antonín -
Dvořáková, Zora -

Dž

Džoganík, Milan -

E

Eperješi, Štefan -
Eremiáš, Dušan -
Eliáš, Peter -
Estočko, Jozef -

F

Fabián, Marián -
Fabián, Martin -
Fabián, Jaroslav -
Fedor, Marek -
Fech, Ján -

Fejko, Martin -
Fertál, Michal -
Fierlinger, Zdeněk -
Flimel, Marián -
Foltín, Štefan -
Foltová, Martina -
Forint Anton -
Fortunová, Alena -
Franc, Dušan -
Franko František -
Frič, Anton -
Fuchs, Peter -

G

Gagarin, Alexejevič Jurij -
Gajdošová, Beáta -
Galovec, Michal -
Gavrecký, Peter -
Garinej, Pietro -
Gazdová Kmetóny, Veronika -
Gelle, Pavol -
Gelle, Róbert -
Gelleová, Dana -
Gelleová, Eva -
Germušková, Zuzana -
Giovanini, Sandra -
Glorik, Izidor -
Goč, Peter -
Goč, Stanislav -
Goethe, Wolfgang Johann -
Gottlieb, Miroslav -

Gottwald, Klement -
Göllerich, August -
Grejták, Vladimír -
Grešová, Katarína -
Gříbek, Karol -
Gulíková, Jana -

H

Haas, Peter -
Hajduk, Peter -
Haľko, Peter -
Handrlica, Ivan -
Haniš, František -
Hanobík, Ján -
Hanobík, Stanislav -
Havrilla, Ľuboslav -
Hažírová, Jana -
Haydn, Joseph -
Hnát, Daniel -
Holoubek, Ján -
Holub, Vojtech -
Horák, Karol -
Horth -
Hrčka, Ferdinand -
Hrubý, Jozef -
Huba, Milan -
Hudáček, Igor -
Hudák, Ján -
Hudák, Miroslav -
Hudák, Miroslav -
Hudec, Adam -

Hulvej, Dušan -
Humenný, Michal -
Humeňanský, Juraj -
Humeňanský, Július, st. -
Husovský, Anton -
Husár, Ernest -
Hviezdoslav, P. O. -

CH

Chačaturjan, Iljič Aram -
Chlapeček, Emil -
Chlpek, Marián -
Chopin, Fryderyk -
Chovan, Miroslav -
Chovan, Peter -
Chrobák, Gustáv -
Chudík, Peter -

I

Imrich, Peter -
Ircha, Marián -
Ilkovič, Branislav -
Ivan, Peter -

J

Janiga, Peter -
Janiga, Slavomír -
Jankura, Juraj -
Jarkovský, Vladimír -
Jaščák, Jozef -
Juhás, František -
Juščák, Ján -

K

Kacvinský, Bohuš -
Kacvinský, Jozef -
Kačala, Tomáš -
Kačerik, Zdeno -
Kakaščík, Jozef -
Kamenský, Ľubomír -
Kancír, P. -
Kaňuch, Ondrej -
Kapitán, Tibor -
Karajan, Herbert von -
Kardoš, Dezider -
Katriňáková, Kristína -
Kendera, Rudolf -
Keltoš, Viliam -
Kertés, Jozef -
Kišeľák, Michal -
Kišeľák, Ladislav -
Kizák, Michal -
Kmec, Ján -
Kniš, Miroslav -
Kňazík, Tibor -
Kočišová, Anna -
Kofroň, Juraj -
Kopčák, Boris -
Kopecký, Václav -
Kohout, Leopold -
Kolcun, Alexej -
Kolan, Pavel -
Kolcun, Alexej -
Kollár, Branislav -

Kollár, Miroslav -
Kollár, Tomáš -
Komár -
Kopčáková, Slávka -
Kostur, Imrich -
Kovalič, Štefan -
Kováčová, Ľubica -
Kozár, Ján -
Kozák, Daniel -
Kovaľ, Peter -
Krafčák, Slavomír -
Krahulec, Štefan -
Krajný, Peter -
Krajný, Pavol -
Kramár, Alojz -
Krasničan, Matej -
Križáni, Vladimír -
Křížek, Miroslav -
Kubáček, Zbyněk -
Kubišta, Alojz -
Kuchár, Peter -
Kucharík, Imrich -
Kucharek, Milan -
Kúkoľ, Marián -
Kulka, Vladimír -
Kušnír, Dalibor -
Kušnír, Miloš -
Kuzma, Jozef -
Kuhlöfel, Ladislav -
L

Lakatoš, Ján -
Lakatoš, Jozef -
Lányi, Ernest -
Latta, Adrián -
Lazorík, Igor -
Lehár, Franz -
Lendacký, Ján -
Lendacký, Matúš -
Lendacký, Miroslav -
Lendacký, Viktor -
Leško -
Letňan, Július -
Leukaničová, Beáta -
Levora, Vladimír -
Liberová, Eva -
Liszt, Ferenc -
Liška, Zdeněk -
Lorinc, Ján -
Lukáč, Ján -
Lukáč, Peter -
Lukáč, Vladimír -
Luks -

M

Macej, Miroslav -
Maciejovič, Marián -
Madajová, Danko -
Magda, Stanislav -
Magyar, Jozef -
Majoroš, Anton -
Mamrila, Michal -

Mamrila, Sergej -
Marcin, Emanuel -
Marcinko, Jozef -
Martáková-Rázusová, Mária -
Martanovič, Juraj -
Marton, Juraj -
Marušák, Štefan -
Matej, Pavol -
Matejová, Magda -
Matejovská, Lýdia -
Medňanská, Irena -
Medňanský, Karol -
Meša, Martin -
Mičaninová Mária -
Mihalíková, Mária -
Mihoková, Stanislava -
Michalik, Peter -
Michel', Jozef -
Mikloš, Jozef -
Miková, Mária -
Mikšík, Miroslav -
Miško, Imrich -
Mozart, Amadeus Wolfgang -
Molčan, Marián -
Motýľ, Jozef -
Moyzes, Alexander -
Moyzes, Mikuláš -
Mrázová, Veronika -
Mrúz, Peter -
Mudrý, Vladimír -

Muránsky Jozef -

N

Nahacký, Antonín -

Nahacký, Alexander -

Nejedlý, Vít -

Nejedlý, Zdeněk -

Nemčíková, Eva -

Nepela, Marián -

Neumann, Václav -

Nižník, Juraj -

Nižník, Štefan -

Nižník, Štefan, ml. -

Nováček, Zdenko -

Novák, Ján -

Nováková, Mária -

O

Očkovič, Igor -

Očkovičová Eva -

Oleár, Peter -

Oleárová, Alena -

Olejarník, Michal -

Olejarníková, Beáta -

Olejník, František -

Ondrejčovičová, Mária -

Onofrey, Michal -

Oravec, Tibor -

Orosz, Dušan -

Ostro, Alexander -

P

Pádivý, Karol -

Pállová, Margita -

Pašen, Peter -

Pavelka, Dušan -

Pavlík, Eduard -

Pazič, Miroslav -

Pčelár, Ján -

Petrík, Anton -

Petrus, František -

Petruš, Viktor -

Petruška, Ladislav -

Petruška, Pavol -

Pinka, Ján -

Pittel, Jozef -

Pinková, Cecília -

Plášková, Ivica -

Platko, Juraj -

Plavec, Jozef -

Polakovičová, Eva -

Popovič, Gabriel -

Pöschl, Ján -

Praveček, Jindřich -

Pribela, Gejza -

Procházka, Augustín -

R

Rascel, Renato -

Rachval, Ladislav -

Rajter, Ľudovít -

Redaj, Peter -

Repašský, Dušan -

Repašský, Ján -

Repjaková Katarína –	Slaninka, Andrej –
Ringerová, Renáta –	Slezák, Martin –
Roman, Ľubomír –	Smetana, Bedřich –
Rosso, Nini –	Sopko, Jozef –
Rulíšek, Adam –	Sopko, Marián –
Rumanová, Stanislava –	Soška, Jozef –
Rummel, Enrico –	Spišiak, Pavol –
Rusňáková, Magda (rod. Matejová) –	Staselová, Ema –
Ruttkay, Juraj –	Staselová, Eva –
S	Straka, Jozef –
Sabačová, Anna –	Straková, Eva –
Sabol, Berci –	Suchý, Jiří –
Sabol, Jakub –	Suppé, Franz –
Sabol, Jaroslav –	Svit, Damián –
Sabol, Marián –	Svoboda, Ludvík –
Sabol, Stanislav –	Svocák, Pavol –
Saloka, Igor –	Szent-Gály, Július –
Saloka, Ján –	Szittyai, Ferdinand –
Saloka, Peter –	Syrovátka, Róbert –
Saloka, Vladimír –	Š
Seidel, Jozef –	Šáfran, Dušan –
Selčan, Ján –	Šebej, Štefan –
Semanová, Ľuboslava –	Šestáková, Bibiana –
Semanová, Mária –	Šifter, Vladimír –
Schönberg, Peter –	Šimek, Franta –
Schubert, Franz –	Šimková, Viera –
Schréterová, Eva –	Šimčík, Daniel –
Skalina, František –	Šimčík, Ľubomír –
Sladkovský, Rudolf –	Šimčík, Stanislav –
	Škarbanová, Anna –

Škerhák, Martin -
Škerlík, Peter -
Škopová, Katarína -
Škovran, Maroš -
Škripko, Peter -
Šlitr, Jiří -
Šofranko, Vladimír -
Šostakovič, Dmitrij -
Štoffová, Ľuboslava -
Špírková, Jana -
Šveda, Jaroslav -
Švorc, Peter -
Šulák, Rudolf -

T

Tarasovič, Jozef -
Tarjányi, Gejza -
Tarjányi, Viliam, st. -
Tarjányi, Viliam, ml. -
Tarjányiová, Anna -
Tarjányiová, Irena -
Tej, Andrej -
Tekeľ, Jozef -
Timko, Marián -
Timko, Jozef -
Timková, Elena -
Tkáč, Anton -
Tkáč, František -
Tkáčik, Peter -
Tkačov, Oto -
Toman, Eduard -

Tomko, Ladislav -
Tomko, Valent -
Topfer, Wolfgang -
Trnková-Oleárová, Anna -
Turák, František -
Turáková, Stella -
Turčanová, Andrea -
Turza, Pavol -

U

Uhlár, Ivan -
Uramová, Elena -
Urban, Jozef -
Urbanec, Bartolomej -

V

Vajda -
Vanya, Milan -
Varga, Štefan -
Varga, Vladislav -
Vargová, Mária - Vaško, Peter -
Verdi, Giuseppe -
Veverka, Július -
Veverka, Igor -
Vilec, Michal -
Vlasatá, Anna -
Voborský, Rudolf -
Voříšek, Jaroslav -
Vyhonský, František -
Vyhonský, Jozef -
Višňovský, Ján -
Višňovský, Jozef -

Vyšňovský, Ján -

Z

Zelinka, Anton -

Zrelák, František -

Ž

Žilík, Ladislav -

Žilka, Štefan -

W

Weber, Milan -

Názov:

Pamätnica k 100. výročiu narodenia Viliama Tarjányiho

Editor:

PhDr. Viliam Tarjányi, PhD.

Recenzenti:

prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.

prof. PhDr. Karol Horák, CSc.

doc. PaedDr. Daniel Šimčík, PhD.

Fotografie: RNDr. František Franko, PhD. (s. 00 – 00),

Ing. Radko Maruša (s. 00 – 00)

Jazyková úprava: Mgr. Veronika Perovská

Sadzba a obálka: Mgr. Gabriela Felix

Vydalo: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v roku 2016

1. vydanie – Náklad 150 – Strán 176

Tlačiareň: Grafotlač s.r.o., Prešov

ISBN 978-80-555-1557-1